DOCTORIS SUBTILIS ET MARIANI

OANNIS DUNS SCOTI

ORDINIS FRATRUM MINORUM

ƆPERA OMNIA

IUSSU ET AUCTORITATE

RMI P. PACIFICI M. PERANTONI

TOTIUS ORDINIS FRATRUM MINORUM MINISTRI GENERALIS

ƽTUDIO ET CURA COMMISSIONIS SCOTISTICAE

AD FIDEM CODICUM EDITA

PRAESIDE

P. CAROLO BALIĆ

SOCIIS

PP.: MARTINO BODEWIG, STANISLAO BUŠELIĆ, PETRO ČAPKUN-DELIĆ, IOANNE JURIĆ
IOSEPH MONTALVERNE, SEBASTIANO NANNI, BASILIO PERGAMO, FAUSTINO PREZIOSO
IULIO REINHOLD, ODULPHO SCHÄFER

II

5|95

Bibliothèque Cantonale et Universitaire FRIBOURG
Séminaire de Dogme et de Morale

CIVITAS VATICANA

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS
MCML

[PARS SECUNDA

DE FRUI IN SE

QUAESTIO 1

UTRUM FRUI SIT ALIQUIS ACTUS ELICITUS A VOLUNTATE,
VEL PASSIO RECEPTA IN VOLUNTATE]

[Q. 3] [1] Consequenter quaero de frui in se, et primo – supposito quod sit aliquid voluntatis praecise – quaero, an sit aliquis actus elicitus a voluntate, vel passio recepta in voluntate, puta aliqua delectatio [1]. 62

Quod sit delectatio, probo:

Quia fructus est ultimum quod exspectatur de arbore, et frui dicitur a fructu; sed ultimum fructus non est ipsa comestio, sed delectatio, propter quam comeditur et quaeritur fructus. Ergo similiter est in spiritualibus, quod scilicet fructus est ultimum quod exspectatur de obiecto; sed tale est delectatio; quia delectatio etiam sequitur actum, X *Ethicorum*, ergo est ultimum [2]; ergo etc.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

6 *adnot.* Quaestio 3 A *et multi* | Consequenter *om.* Λ^{E} | Consequenter quaero de] Circa ipsum Σ | quaeritur Λ^{EG} | et primo] primo *post* an (7) Σ 7 quaeritur Σ | an] utrum Σ *add.* frui Λ^{O2} 8 vel — voluntate] vel aliquid consequens actum M *om.* R^{*} | passio] *add.* aliqua Σ | aliqua *om.* Λ^{YHO*} 9 Quod] *praem.* Et I^{2}Σ | sit *om.* Σ | probo] probatio SVΛ^{EG} 10 ultimum quod] illud quod ultimo (ult.] primo Λ^{G*}) Λ^{EG}Σ 10-15 et frui — etc.] et frui dicitur a fructu; sed ultimus (!) fructus non est ipsa comestio, sed delectatio, propter quam comeditur; quare fructus et delectatio etiam sequitur actum, X Ethicorum, igitur est ultimum (ig. est ult. *om.* V^{*}); igitur etc. V; ¶ *sign. in text. et mg. litteris* a-b *et pon.* l. d. (= liber Duns): igitur similiter est in spiritualibus: fructus est ultimum quod exspectatur de obiecto; sed tale est delectatio, quia delectatio sequitur actum, X Ethicorum V^{2} (*cf. sequentes lectiones variantes*); *sign. litteris* b-a P^{2} 10-12 et frui — fructus] *post* de obiecto (14) Λ^{G} *post* X Ethicorum (15) Γ^{BD} *om.* Λ^{YEH*O*}(*post* delectatio¹, 14)Σρπγβμυ 10 et] quia Λ^{O2} 11 ultimus Γ^{BD*} 12 fructus] *add.* et delectatio etiam sequitur actum, X (4 Γ^{D}) Ethicorum Γ^{BD} *add.* quae delectatio ⌜...⌟ actum sequitur ⌜...⌟ I^{2} 12-15 ¶ Ergo — ergo etc. *sign. litteris* a-b Γ^{B2D2}(*text. et mg.*) 12-14 Ergo — est delectatio *om.* $C^{*}MSR^{*}\Gamma^{LN*}$ 12 Ergo *om.* Γ^{N2} 13 similiter] *praem.* ita Λ^{EG} *om.* D | est¹] erit PIZ esse patet D *om.* $\Gamma^{BDN2}\Lambda^{O}\Sigma$ | quod scilicet = AD 14 sed tale est delectatio *om.* Λ^{G} | quia] quae I^{2} et CMS$\Gamma^{LN}\Lambda^{G}$ *add.* et $P^{*}I^{*}Z$ | etiam *om.* $DP^{2}\Gamma^{BD}\Lambda\Sigma$ 15 ergo est ultimum *om.* CPMρπγβμυ | ergo¹ — etc. *om.* ΛΣ | ultimus Γ^{BD*}

F 15 ARISTOT., *Eth. ad Nic.* X c. 4 (K c. 4, 1174*b* 31-33): « Perficit autem operationem delectatio, non habitus qui inest, sed ut superveniens quidem finis, velut iuvenibus pulchritudo ».

T [1] Cf. DUNS SCOTUS, *Lectura* I d. 1 pars 2 q. 1; *Rep.* IA d. 1 pars 2 q. 2 [2] Cf. HENRICUS GAND., *Quodl.* IV q. 23 in corp. (f. 142G. I); *Summa* a. 50 q. 2 in opp. (II f. 49I); THOMAS, *S. theol.* I-II q. 11 a. 1 in corp. (VI 90*ab*).

63 Item, ad Galatas 5: *Fructus Spiritus sunt pax, gaudium*, etc. Omnia ista sunt passiones – et praecipue gaudium, quod est delectatio – aut saltem non sunt actus, sed consequentes actum[1]; fructu autem per se fruimur; ergo frui est aliquid per se consequens actum, ut videtur[a].

64 Contra:

Voluntas actu elicito amat Deum; aut ergo propter aliud, et tunc utitur, et ita est perversa, aut propter se, et tunc fruitur (ex definitione 'frui'[2]), et ita frui est actus.

---

[a] *Sequitur textus interpolatus*: Tertio, Augustinus X De Trinitate cap. 10: « Fruimur cognitis, in quibus ipsa secundum se voluntas delectata quiescit »[3]. Delectatio igitur aut est idem quod fruitio, et habetur propositum, aut consequens et posterius (ut passio quaedam), et sic definitio data de frui[4] non est conveniens, quia posterius non ponitur in definitione prioris nec passio in definitione subiecti[5].

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 Item] Praeterea Σ | ad *om.* Λ^{YHO} | ad Galatas] ad Colossenses (*pon.* Galatas M^{2}) DMSRI*V ZΓ^{L} ad Galatas vel ad Colossenses A^{+} | 5] *om.* Γ^{N*} *add.* Galatas D | sunt] est caritas ρπγβμυ *om.* Γ^{BDLN*}Λ^{O} 1-3 pax — non sunt *om.* Λ$^{E?}$ 1 pax] *add.* et Dτ | gaudium *om.* Λ^{Y} 1-2 Omnia ista sunt = AD Omnes illae s. CPM'SV Omnes istae s. M^{2}RIZΓ^{LN}Σ Omnia videntur Γ^{D} Omnia quae ibi numerantur videntur Γ^{B} Quae numerantur (enum. Λ$^{YE?GO}$) ibi videntur (*add.* esse Λ$^{E?G}$) Λ$^{YE?HGO}$ *edd.* 2-3 et praecipue — actum] et praecipue gaudium, quod est delectatio V; ¶ *sign. in text. et mg. litteris* a-b *et pon.* l. d. (= liber Duns): patet de gaudio, aut saltem non sunt actus, sed consequentes actum V^{2} (*cf. sequentes lectiones variantes*) 2 et praecipue gaudium] patet (*praem.* et IZ *praem.* et praecipue Λ^{O2} *praem.* ut Φ *edd.*, *add.* praecipue IZ) de gaudio IZΛ^{Y} E?HGOΣΦ *edd.* | quod est delectatio *om.* CPΛ$^{YE?H?GO*}$Σ | quod] quia R^{2}Γ^{BD} *add.* gaudium D^{2} 3 aut — actum *om.* M$^{?}$SR$^{?}$Γ$^{LN?}$ | aut] vel R^{2}Γ^{BD} *om.* I^{2} 3-4 fructu — fruimur *om.* C$^{?}$ 4 per se fruimur] f. (fruitur Λ^{E}) p. se Λ^{EG}Σ | fruimur] fruitur D' fruuntur D^{1} est fruendum (frui ? Γ^{B2}) Γ^{BD*} 9 frui^{2} *om.* Λ^{E*}Σ | actus] *add.* voluntatis elicitus I^{2}; *hic sequitur* Opinio (*p.* 57, 16) — Ethicorum (*p.* 59, 2) *in* I 10-15 Tertio — subiecti = DCPMSRIVZΓΛ$^{H?O?}$; ¶ *text. sign.*: Non Duns R^{2} Extra C^{2}M^{2}I^{2}(*text. et mg.*) *litteris* a-b V^{2} 10 Tertio] Item DI^{2} *om.* Λ$^{H?}$ *add.* sic S | Augustinus] arguitur secundum Augustinum Λ$^{O?}$ | 10] *in ras.* I^{2} 4 CPZΓ^{BD}Λ$^{H?O?}$ *pon.* 4 M^{2} 11 ipsa secundum se] propter se ipsa Γ^{BD} propter se Γ^{L}Λ$^{H?}$ | conquiescit DI^{2}ΓΛ$^{H?O?}$ 12 aut^{1} *om.* Γ$^{B*D?N}$Λ$^{O?}$ | fruitio] fructus D | et^{2} *om.* DΛ$^{H?}$ 13 posterius *om.* Γ^{BD*}Λ$^{H?}$ | quaedam *om.* Γ^{BD*}Λ$^{H?}$ 14 ponitur] debet poni D | prioris] *add.* non passio in definitione prioris C 14-15 nec — subiecti *om.* P$^{?}$ 15 subiecti] *add.* etc. Λ$^{O?}$

F 1 Gal. 5,22

T [1] Cf. HENRICUS GAND., *Summa* a. 50 q. 2 in corp. (II f. 49 O-50 P); *Quodl.* IV q. 23 in corp. (f. 142H). [2] Cf. supra n. 62 (« frui in se » est « aliquis actus elicitus a voluntate »). [3] AUGUST., *De Trin.* X c. 10 n. 13 (PL 42, 981): « Fruimur enim cognitis, in quibus voluntas ipsis propter se ipsa delectata conquiescit ». [4] Cf. supra n. 62 (« frui in se » est « passio recepta in voluntate, puta aliqua delectatio »). [5] Cf. infra n. 72.

[I. – AD QUAESTIONEM]

In ista quaestione primo videndum est de ipsis conceptibus et secundo de significato nominis. 65

[2] Quantum ad primum dico quod sicut in intellectu sunt duo actus assentiendi alicui complexo – unus quo assentitur alicui vero propter se, sicut principio, alius quo assentitur alicui vero complexo non propter se sed propter aliud verum, sicut conclusioni – ita in voluntate sunt duo actus assentiendi bono, unus quo assentitur alicui bono propter se, alius quo assentitur alicui bono propter aliud, ad quod illud bonum refertur, sicut conclusioni assentitur propter principium, quia conclusio veritatem suam habet a principio[1]. Ista similitudo accipi potest a Philosopho VI *Ethicorum*, ubi dicitur quod « in mente est affirmatio et negatio, sed hoc in appetitu est prosecutio et fuga »; et ita, ultra, sicut in mente 66

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

2 primum Λ^{EG} | ipsis] istis Γ^{BD*} *om.* Σ | conceptibus] actibus Σ^{Q*U} *pon.* actibus M^{2} 3 et *om.* Λ^{G}Σ | de] *add.* ipso Λ^{EG} 5 unus quo] altero Λ^{Y} alteri Λ^{H} aliquando Λ^{EGO} quia Σ 5-6 quo — alius *om.* C 5 assentitur alicui vero] al. v. ass. Σ al. (*add.* vero I^{2}) assentimus (-itur I^{2}V^{2}Γ *add.* vero M^{2}) PMSRIVZΓ | alicui vero] *om.* Λ^{H} *add.* complexo ρπγβμυ 6 alius quo] a. vero q. PMSRI*VZΓ altero Λ^{Y} alteri vero Λ^{H}Σ aliquando Λ^{EGO} | assentitur alicui vero] al. ass. Γ 6-7 assentitur — complexo] alicui complexo assentitur CPMSRIVZ *om.* Σ 6 alicui *om.* Λ^{GO} 6-7 alicui — sed *om.* Λ^{YH} | complexo *om.* ΓΛ^{EGO} *edd.* 7 non propter se sed *om.* Λ^{O}τ | conclusioni] *add.* propter principium (-pia τ) Φ *edd.*, *add.* non propter se sed propter principium C^{2} 8 voluntate] *add.* respectu boni Σ | sunt duo] est duplex Σ | bono] *praem.* huic Γ^{N+} *om.* Σ 8-9 unus — bono^{2}] alteri (uni Γ^{N} *praem.* uni assentitur RIZ) non assentiendo sed sibi (non — sibi] assentitur M^{2} assentiendo non propter aliud sed Γ^{N2}) propter se, alteri vero bono assentitur (assentientibus V) MSR'I'V'ZΓ^{LN} (assentiendo] *pon.* adhaerendo Γ^{N3}; assentitur] *not.* sive: adhaesio Γ^{N3}) altero assentitur bono propter se, altero vero assentitur (v. ass. *om.* V$^{?}$) bono CV^{2} uni assentitur non propter aliud sed sibi assentitur propter se, alteri vero bono assentitur (ass. bono Γ^{D*}) P^{2}(*in ras.*)R^{2}Γ^{BD} unus actus est assentiendi bono propter se, alius vero assentiendi bono I^{2} 8 unus quo] altero Λ^{Y} alteri Λ^{H} aliquando Λ^{EGO} 8-9 assentitur] assentit Σ 9 alicui^{1} *om.* Λ | bono^{1} *om.* Λ^{H} | alius quo] altero Λ^{Y} alteri Λ^{H} aliquando Λ^{EGO} | assentitur alicui] assentit alii Σ *om.* Λ$^{YEHGO'}$ assentitur Λ^{O2} | bono^{2} *om.* Λ^{EG} 10 ad quod illud bonum = AD bonum quod ad illud (aliud Λ^{E}) bonum Λ^{EG} bonum ad quod Σ bonum υ bonum ad quod illud bonum *rell.* ρτπγβμ 10-11 conclusioni — quia *om.* Λ$^{YHO?}$ 11 quia *om.* Λ^{EG}Σ | conclusio] *post* principio (12) Λ^{H} *add.* enim Λ^{EGO*}Σ | suam *om.* Λ^{G}Σ 12 accipi potest] p. a. Γ^{BD}Σ haberi potest *post* Philosopho Λ^{O} potest haberi Λ^{H} accipitur I^{2} accipit Λ^{G} 13 dicitur] *om.* Γ^{D*} *add.* illud Γ^{N2}γ | quod] *add.* illud quod Λ^{GO2} | et] vel DCPM*R*IVZΛ^{EG} 13-14 sed hoc = A hoc (*om.* Γ^{D2}) sed Γ^{D} sed RΓ$^{LN'}$ hoc (*praem.* sed Σ$^{Q?}$) DCPMSIVZΓ$^{BN?}$Λ^{-H}Σ *edd.* 14 in appetitu est] e. in a. Λ^{EG}Σ 14-*p.*50, 1 est prosecutio — in appetitu *om.* C$^{?}$ 14 est *om.* C$^{?}$ | et ita, ultra] ultra tunc Λ^{EG} | ita] tunc Σ *om.* C$^{?}$Γ^{BD}

F 12 ARISTOT., *Eth. ad Nic.* VI c. 3 (Z c. 2, 1139*a* 21-22).

T [1] Cf. THOMAS, *S. theol.* I q. 83 a. 4 in corp. (V 311*b*).

est duplex affirmatio, propter se et propter aliud, ita in appetitu est duplex prosecutio vel adhaesio, et propter se et propter aliud.

67 Est tamen inter haec duplex differentia. Prima, quia illi duo assensus intellectus distinguuntur ex natura obiectorum; sunt enim alteri propter alteram evidentiam huius et illius veri, et ideo habent distincta obiecta sibi correspondentia et ipsos causantia. Hic autem isti assensus non sunt ex distinctione obiectorum, sed ex distincto actu potentiae liberae, sic vel sic acceptantis eius obiectum, quia, sicut prius dictum est[1], in potestate eius est sic vel sic agere, referendo vel non referendo; et ideo non correspondent istis actibus propria obiecta distincta, sed quodcumque bonum volibile potest voluntas habere obiectum secundum hunc actum vel secundum illum.

Secunda differentia est quod illi duo assensus intellectus sufficienter dividunt assensum intellectus in communi, nec inter ipsos est aliquid medium, quia nulla est evidentia media ex parte obiecti a qua possit accipi alia veritas quam veritas principii vel conclusionis. Praeter autem istos duos assensus voluntatis est aliquis assensus medius, quia voluntati potest ostendi aliquod

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

1 affirmatio] *add.* et negatio P^{2}R$^2\Gamma^{BD}$ *add.* scilicet I^2 *add.* et Λ^{O} 1-2 ita — aliud *om.* $\Lambda^{O\pm}$ 2 est *om.* RΛ^{YH} | est duplex] d. (*om.* C^2) e. CSIZΛ^{EG} | prosecutio] persecutio D processio Γ^{BD*L} | et^1 = ADΛ^{H}τ scilicet I^2 | et^2] vel CPMI*V 3 Est] Et (*add.* est *post* duplex D^2) D | tamen] autem Λ^{G} | inter haec] hic Λ^{YHO*} | quia] quod RΛ^{E} | duo] *add.* actus V 4 intellectus] in intellectu D *om.* $\Gamma^{BD\pm}\Lambda^{YH\pm O*}$ | obiectorum] verorum Λ^{E} 5 alteram evidentiam] e. a. $\Lambda^{EG}\Sigma$ *add.* in natura P$^2\Gamma^{B*D}$ | veri] *ante* huius M^{2}IZ *om.* M'SRV$^{\pm}\Gamma^{LN\pm}$ 5-6 habent] *in corr.* P^2 sunt CM$^{\pm}$V 6-7 Hic autem isti assensus] In voluntate autem Σ *add.* voluntatis DΛ^{O2} 7 autem] *add.* in voluntate Λ^{H} *add.* in volitione Λ^{G} | sunt] *om.* Σ *add.* distincti P$^2\Gamma^{BD}\Lambda^{Y2}$ρπγβμυ 8 distincto — liberae] libertate potentiae Σ | acceptantis] attingentis $\Gamma^{-N}\Lambda^{Y2}$ *add.* vel attingentis Λ^{O2} | eius obiectum] o. e. $\Lambda^{EG}\Sigma$ 9 prius dictum est] d. e. p. CPMSRIVZ$\Gamma\Lambda^{EG}\Sigma$ *adnot.* Quaestione prima huius distinctionis, articulo 3 I^2 | est^2] erit Γ^{LN} *om.* D*I*$\Lambda^{E\pm}$ 9-10 agere, referendo *om.* $\Gamma^{B\pm}$(*ante* sic^1, 9) 11 propria] propter D* propter haec Λ^{G} *om.* Σ | distincta] *om.* $\Lambda^{E\pm}$ *add.* necessario Σ 12 obiectum] *ante* voluntas Λ^{O} *add.* primum (proximum P *add.* vel primum P^2) CPMSRIV*Z$\Gamma^{BD2LN}\Lambda^{EGO2}\Sigma$ 12-13 secundum *om.* CPR 14 est] *add.* illa R | quod] quia $\Gamma^{BD}\Lambda^{-H}\Sigma$ *edd.* quae Γ^{L} 15 intellectus *om.* D 16 aliquid] aliquod DCPΓ^{LN} aliud Λ^{EG} | est^2 *om.* $\Gamma^{B\pm D*}\Lambda^{O*}$ 17-18 a qua — conclusionis] *om.* $\Lambda^{YE\pm H\pm O\pm}\Sigma$; ¶ *sign. litteris* a-b V^2(*text. et mg.*)Γ^{B2} 17 posset DIZ | principii] *in corr.* Γ^{D2} principiorum $\Lambda^{H?O?}$ propria Λ^{G} | vel] et Γ^{BD} 18 conclusionis] consequentis υ communis Λ^{G} *add.* media C*P*MSR*VΓ^{LN*} *add.* scilicet media Λ^{O2} | Praeter autem] Sed praeter Σ | istos] illos V hos Σ | assensus] *praem.* actus $\Gamma^{L'}$ *praem.* assensus Γ^{L2} *praem.* modos ρ *not.* vel: adhaesiones Γ^{N2} 19 aliquis] alius Γ^{BD*} tertius *in ras.* R^2 *add.* alius Γ^{N2}ρπγβμυ | assensus] *add.* est D* *not.* vel: adhaesio Γ^{N2} | medius] eius alius Λ^{H}

T [1] Cf. supra n. 16.

bonum absolute apprehensum, non sub ratione alicuius propter se boni nec propter aliud boni. Voluntas autem circa tale sic ostensum potest habere aliquem actum, et non necessario inordinatum; ergo potest habere aliquem actum volendi illud absolute, absque relatione ad aliud, aut absque fruitione propter se; et ulterius, potest imperare intellectui ut inquirat quale bonum illud sit et qualiter volendum, et tunc potest illi sic assentire, – et tota ratio differentiae hinc et inde est libertas voluntatis et necessitas naturalis ex parte intellectus.

68 Ex his ultra: actus assensus bono propter se est actus perfectus; actum autem perfectum consequitur delectatio, ex X *Ethicorum*; ergo actum volendi bonum propter se consequitur aliqua delectatio.

Habemus igitur quantum ad propositum quattuor distincta: actum imperfectum volendi bonum propter aliud, qui vocatur usus, et actum perfectum volendi bonum propter se, qui vocatur fruitio, et actum neutrum, et delectationem consequentem actum.

[3] 69 De secundo principali[1], cui scilicet istorum convenit hoc nomen 'frui', potest colligi ex auctoritatibus loquentibus de hoc vocabulo 'frui'[2]; planum est quod non est actus neuter, nec actus usus

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

1 bonum] medium D *praem.* obiectum ρπγβμυ | comprehensum CP | alicuius = AD 2 boni^1] bonum C*P* | propter *om.* $\Gamma^{D\pm}$ | aliud] aliquod (*add.* aliud Λ^{O2}) IZΛ^{O} aliquid Λ^{EG} | boni^2 = AV$^2\Lambda^{Y}\Sigma$ bonum V' *rell. edd.* | tale] *add.* obiectum Σ 3 aliquem *om.* D | et *om.* CM*V 3-4 et non — actum *om.* AZ$\Gamma^{B}\Sigma^{Q}$τ 4 aliquem] alium CP *om.* Λ^{YHO*} 5 et *om.* Σ 5-6 ulterius] item Λ^{G} 6 bonum] obiectum AD | illud sit] s. i. Σ 7 potest *om.* Λ^{YEHGO*} | illi sic assentire] a. i. s. Λ^{G} i. a. s. $\Lambda^{E}\Sigma$ *add.* vel sic Σ *edd.* | sic *om.* $\Gamma\Lambda^{O}$ | assentire] *add.* vel dissentire R$^2\Gamma^{BD}$ *not.* vel: adhaerere Γ^{N2} 8 et^1 *om.* $\Gamma^{BD*LN}\Lambda^{YHO}\Sigma$ 10 assensus] assentiendi I^2 assentire (*praem.* qui est Λ^{G2}) Λ^{G} *pon.* adhaesionis Γ^{N2} | bono] bonus D boni Λ^{H}τ *om.* $\Gamma^{D\pm}$ 11-12 ex X — delectatio *om.* $\Lambda^{E\pm O\pm}$ 11 ex *om.* $\Lambda^{E?HG}$ 12 bonum *om.* D$\Gamma^{BD*L}\Lambda^{G}$ 13 propositum] oppositum M*S* primum Λ^{E2G} | distincta] *add.* scilicet I$^2\Sigma$ *add.* quia Λ^{O}τ 14 volendi = ADΣ^{U} *edd.* volendo *rell.* | qui] quod CP* 15 usus — vocatur *om.* Λ^{E*} | et *om.* $\Gamma^{-N}\Sigma$ | volendo I$\Gamma^{BD}\Lambda^{YE?HGO}$ | bonum propter se] p. se b. CPMSRIVZΓ^{LN} | qui] quod C 16 et^1 *om.* Σ | neutrum] *add.* qui vocatur volitio absoluta Λ^{H2} | actum^2] *praem.* illum Λ^{EG} *add.* perfectum M^{2}I$^2\Sigma$ 17-18 cui — auctoritatibus *om.* I* 17 cui scilicet] sc. c. Σ | scilicet *om.* Λ^{YHO} | istorum] illorum CP *om.* Σ | conveniat S$\Lambda\Sigma$ | hoc] illud Λ^{G} istud Λ^{E} 17-18 hoc nomen frui *om.* $\Gamma^{N\pm}$ 18-19 potest — frui *om.* AD 18 potest] *praem.* hoc (hic Λ^{O2}) $\Gamma^{B*D*N2}\Lambda^{YHO}$ *praem.* sicut Z *edd.* | loquentibus = Γ^{D} loquentium *rell.* (*om.* AD) *edd.* | hoc] isto $\Lambda^{E}\Sigma$ illo Λ^{G} 18-19 vocabulo] nomine Φ 19 est^1] *add.* enim I$^2\Sigma$ | non] nec P^{2}V$^2\Gamma^{BD*N}\Lambda$ *praem.* fruitio ρπγβμυ *add.* fruitio Λ^{EG} | est^2] *om.* P^{2}V$^2\Gamma^{N}\Lambda^{YHO*}$ *add.* actus imperfectus nec Σ 19-*p.*52, 1 nec — fruitionis *om.* Σ 19 actus^2 *om.* $\Gamma^{BD\pm}\Lambda^{YHO*}$

F 11 ARISTOT., *Eth. ad Nic.* X c. 4 (K c. 4, 1174*b* 14-23).

T [1] Cf. supra n. 65. [2] Istae auctoritates sunt Augustini, cf. infra n. 70-72.

est actus fruitionis, sed tantum est altercatio de actu perfecto et delectatione consequente.

Respondeo: aliquae auctoritates videntur dicere quod frui est iste actus perfectus tantum, aliquae quod est delectatio tantum; aliquae quod includit utrumque, et tunc non significat aliquod ens per se unum, sed unum aggregatione ex duobus entibus vel ens per accidens: nec est hoc inconveniens quod unum nomen significet multa, quia Ilias secundum Philosophum VII *Metaphysicae* potest significare totum bellum troianum.

70 Quod tantum sit actus videtur illa auctoritate Augustini 83 *Quaestionum* quaestione 30: « Omnis perversitas, quae vitium nominatur, est uti fruendis et frui utendis ». Perversitas formaliter est in actu voluntatis elicito, non in delectatione, quia delectatio non est prava nisi quia actus est pravus, nec delectatio est in potestate delectantis nisi quia actus est in potestate eius[1]; peccatum

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

1 est^{1}] nec Λ^{G} *praem.* nec Γ^{L} *add.* ergo R*Γ^{D2} | est actus fruitionis *om.* I$^{2}\Lambda^{E}$ρπβμυ | actus fruitionis] fruitio $\Gamma^{BD*}\Lambda^{YHO}$ | sed *om.* Λ^{YHO} | tantum est altercatio] a. e. t. Σ a. t. e. Λ^{YHO} | altercatio] *in ras.* R$^{2}\Lambda^{O2}$ alteratio D±S*$\Gamma^{D*}\Lambda^{EG}$ 2 delectatione] *praem.* de I$^{2}\Lambda^{-O}$ | consequente] consequenter Λ^{H} *add.* illum Σ *add.* actum CPMSRIVZ$\Gamma\Lambda^{EGO2}$ *add.* actum perfectum ρπγβμυ 3 Respondeo] Et de hoc dico quod I^{2} Ratio est quia γ *not.* alias (alius liber μ): Et ratio est quia aliquae (*add.* etc. μ) μυ | frui *om.* Λ^{YHO*} | iste] ille Λ^{H} *om.* CPMSRIVZ$\Gamma\Lambda^{EGO2}\Sigma$ 4 actus perfectus tantum] t. a. p. Σ | aliquae^{1} — tantum *om.* $\Gamma^{N\pm}\Lambda^{E\pm}$ | est *om.* Σρπγβμυ | delectatio] *in ras.* P^{2} electio (*pon.* delectatio S^{2}) S delectatio vel electio C 5 utrumque] ambo Λ^{YHO} | aliquod] aliquid $\Lambda^{EG}\Sigma$ | ens *om.* Σ 5-6 ens per se unum] per se u. e. Λ^{EG} per se (*add.* unum Λ^{O2}) ens $\Lambda^{Y\pm HO}$ 6-9 ¶ sed unum — troianum *sign.* Extra P^{2} 6 unum^{2}] tantum Σ | aggregatione] aggregatum $\Gamma^{BD}\Lambda^{YHO}\Phi$ *edd.* | vel] ut CPMSR*IV*Z$\Gamma\Lambda^{H*}$ 7-9 nec est — troianum] *om.* $\Lambda^{YEH\pm GO\pm}$ $\Phi^{P\pm}$τ; ¶ *sign.*: Extra I^{2}(*text.* et *mg.*)Φ^{P2} *litteris* a-b V^{2}(*text. et mg.*)Φ^{P2} 7 hoc *om.* $\Gamma\Lambda^{H?}$ | multa] plura $\Gamma^{L2}\Lambda^{H?}$ *om.* $\Gamma^{L'}$ 8 Ilias] *post* Metaphysicae Σ Ylion ρπγβμ Isaias D* 8-9 potest significare] s. p. Σ 10 Quod] *add.* autem frui I^{2} | tantum sit] s. t. Σ | videtur] *add.* sonare I^{2} | illa] ista D*Λ^{O} ita Λ^{G} *om.* $\Lambda^{H2}\Sigma$ | auctoritas I^{2}ρπγβμυ | auctoritate Augustini] Aug. auct. Γ^{BD*} per Augustinum Σ | Augustini] *om.* Λ^{YH*}(*ante* auctoritate)$^{O*}\Phi$τ *add.* dicere ρπγβμυ 11 30] *in ras.* D^{2} 3 CM'SR*I*VZ$\Gamma^{LN}\Lambda^{O}$ 35 M^{2} | Omnis] *add.* itaque humana ρπγβμυ | perversitas] perversio $\Lambda^{YO}\Phi$ρπγβμυ perversio vel perversitas Λ^{H} | quae] est quod etiam ρπγβμυ 11-12 nominatur] vocatur Λ^{HGO} 12 est — utendis] fruendis uti velle atque utendis frui ρπγβμυ | et frui utendis *om.* $\Lambda^{E\pm}$ | Perversitas] Perversio vel (aut Z) perversitas CPMSRI*VZ$\Gamma\Lambda^{YHO}$ *add.* autem I$^{2}\Sigma$ 14 actus est pravus] pravus (*add.* est Λ^{O2}) actus Λ^{HO} | est pravus] *om.* R± *add.* quae delectatio est in potestate peccantis (¶ *sign. in text. et mg. litteris* a-b V^{2}) M*I*V*Z | nec] nisi D* *adnot.* De hoc bene infra, distinctione 13 articulo primo, contra ultimam opinionem, et super tertium, dist. 15 articulo primo I^{2} 15 delectantis] declarantis Λ^{E*} peccantis IZγ | est] eius (*add.* est Γ^{D2}) Γ^{D} *om.* $\Gamma^{LN\pm}$ 15-*p.* 53, 1 eius — potestate *om.* R± 15 eius = ADΣ peccantis CPMSIV'Z$\Gamma^{L}\Lambda^{H2}$ agentis R?V$^{2}\Gamma^{-L}\Lambda^{YEH'GO}$ *edd.*

F 8 ARISTOT., *Metaph.* VII t. 13 (Z c. 4, 1030*a* 6-10); t. 16 (p. 1030*b* 4-10). 10 AUGUST., *De diversis quaest.* 83 q. 30 (PL 40, 19).

T [1] Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* II d. 42 q. 4 n. [1-2].

autem in quantum peccatum formaliter est in potestate peccantis. Hoc etiam videtur manifeste dicere Augustinus I *De doctrina christiana* cap. 1: « Frui est amore inhaerere alicui rei propter se ». Ista inhaesio videtur esse per potentiam motivam inhaerentis, sicut in corporibus (a quibus transumptum est hoc nomen 'inhaerere' ibi[1]) inhaesio est virtute inhaerentis[a].

[4] Quod autem frui sit tantum delectatio videtur dicere illa auctoritas Augustini I *De Trinitate* cap. 10g: «Plenum gaudium est 71

[a] *Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus:* Similiter 'inhaesio alicui propter se' non videtur esse per delectationem, quia causa efficiens delectationis videtur esse obiectum delectabile et non finis, et ita non tendit delectans in obiectum propter se. Sed ista ratio non concludit – procedit enim quasi obiectum non possit esse efficiens et finis delectationis – et solvi habet a tenente delectationem esse de essentia beatitudinis, in IV[2].

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

1 autem — peccatum *om.* $\Lambda^{E\pm}$ | autem] enim Σ | formaliter est] e. f. CPMVΛ^{EG} | in potestate peccantis *om.* V± 2 Hoc] *praem.* Et Λ^{YHO} | etiam] autem Λ^{G} *praem.* idem I^{2} *add.* idem Γ^{LN} | manifeste *om.* Σ | manifeste dicere Augustinus] m. Aug. d. Γ^{N} Aug. m. d. Γ^{-N} 3 cap. *om.* Λ^{YHO*} | se] *add.* ipsam (-um μυ) Γ^{BDN2}ρπγβμυ 4-6 videtur — inhaesio *om.* M±SR±I±Z 4 sicut] *add.* est M? 5 corporalibus I? | a quibus] aliquibus D*C*P*Λ^{Y2E*G} motivis Λ^{O} | transumptum] translatum VΛ^{YHO} | transumptum — inhaerere] hoc nomen (*add.* scilicet inhaerere Σ^{Q2}) trans. est Σ | hoc] istud *post* nomen VΛ^{Y} *om.* Λ^{HO} | inhaerere] inhaesionis VΛ^{YH*} in se Λ^{O*} 6 ibi — inhaerentis *om.* $\Sigma^{Q\pm U}$ | ibi *om.* $\Gamma^{L}\Lambda^{EH}$ | ibi inhaesio] inh. ibi C^{2}P' inhaesio autem P^{2}M?R?I?Γ^{BD} inhaesio enim Λ^{GO}τ *om.* C' | est] fit (*post* inhaerentis Λ^{G}) Λ^{G}τ *om.* Λ^{O*} 7 frui] fruitio Λ^{O}τ *om.* $\Lambda^{YH}\Phi$ | tantum *om.* CP±MSV±Λ^{O} | illa] ista D*Λ^{O} alia Λ^{EG} *om.* Λ^{H} 7-8 illa auctoritas Augustini] Augustinus ΣΦ 8 Augustini *om.* RΛ^{YHO} | De Trinitate] Trinitatis R $\Gamma^{BD}\Lambda^{YH}$ | 10 g] 10 PI^{2}(*in ras.*)Λ^{O} 48 (*pon.* X M^{2}) CMSRVZΓ^{LN} 18 $\Lambda^{EG}\Sigma$ 11 Λ^{H} 10 in fine υ 10 vel 23 in fine γμ 8 τ 8 vel 23 in fine ρπβ | Plenum] *praem.* Hoc est enim ρπγβμυ | gaudium] *add.* nostrum quo amplius non ρπγβμυ 9-14 Similiter — in IV = ADCPMSRIVZ$\Gamma\Lambda^{Y2EHGO}\Sigma$ *edd.*; ¶ *text. sign.*: Vacat, sic in libro Duns A^{1} Vacat in Duns R^{2} Vacat ibi Λ^{Y2} Vacat A^{1}D^{2}V^{2} Extra P^{2} 9 Similiter] Sicut Λ^{H} *om.* $\Sigma^{Q\pm U}$ 10 non *om.* Σ | videtur esse^{1}] habetur Λ^{EG} | esse^{1} — videtur *om.* $\Lambda^{O\pm}$ | esse^{1}] inesse $\Gamma^{LN}\Lambda^{O?}$ | per] propter P$\Gamma^{D2N}\Lambda^{HO?}\Sigma$ | causa efficiens delectationis] d. c. e. $\Lambda^{Y?H}$ | videtur^{2}] dicitur Λ^{EG} 11 et non finis] et non finalis *ante* videtur^{2} (10) $\Gamma^{BD*}\Lambda^{Y?H}$ *om.* Λ^{O*} | et^{1} *om.* CPMSRIZ$\Gamma^{LN}\Lambda^{E*GO?}\Sigma$ | finis] finalis Λ^{G} | non tendit delectans] d. n. t. Σ | delectans] delectatum M*SR*I*VZ delectantis D* 12 ratio] responsio Λ^{G} | procedit] supponit D probatur Λ^{G} | procedit enim] quia procedit P | quasi] ac si ΣΦρπγβμυ quod D$\Lambda^{Y?EHG}$τ | posset Γ 13 efficiens] *praem.* causa Λ^{EG} | et^{2} *om.* Λ^{E*G} | solvi habet] h. s. $\Lambda^{G}\Sigma$ solvitur hoc Λ^{O} | tenente] *add.* naturaliter I*Z | delectationem esse] quod delectatio sit Σ *add.* veraciter $\Lambda^{O2}\Sigma$ 14 beatitudinis] *add.* veraciter MSIZΓ *add.* v^{ti} sile Λ^{E*} | in IV] *ante*

F 2 AUGUST., *De doctr. christ.* I c. 4 n. 4 (PL 34, 20). 8 AUGUST., *De Trin.* I c. 8 n. 18 (PL 42, 832): « Hoc est enim plenum gaudium nostrum, quo amplius non est, frui Trinitate, Deo, ad cuius imaginem facti sumus. Propter hoc aliquando ita loquitur de Spiritu Sancto tamquam solus ipse sufficiat ad beatitudinem nostram: et ideo solus sufficit, quia separari a Patre et Filio non potest ».

T [1] 'ibi', id est in Augustino. [2] Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* IV *Suppl.* d. 49 pars 1 q. 7 n. [2-7].

frui Trinitate»; quod si non distorqueatur auctoritas ad causalitatem vel ad alium intellectum, quem non sonant verba, gaudium est formaliter delectatio. Similiter et in illa quaestione praeallegata[1] Augustini: «Fruimur illa re de qua capimus voluptatem»; si sit locutio per identitatem vel quasi definitio, tunc 'capere voluptatem' est frui essentialiter.

72 Quod autem frui accipiatur pro utroque, actu scilicet et delectatione simul, probatur ex definitione illa 'frui' X *De Trinitate* cap. 9: «Fruimur cognitis, in quibus voluntas propter se delectata conquiescit». Ad actum enim pertinet quod dicitur 'fruimur cognitis', quia actui voluntatis praesupponitur obiectum cognitum; sed post subditur 'in quibus voluntas delectata conquiescit' etc., quod, si delectatio accideret fruitioni, non debet poni in eius definitione[2].

Similiter, si ponatur ad beatitudinem essentialiter pertinere et actus et delectatio sequens[3], tunc omnes auctoritates quae dicunt

---

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρπγβμυ)

a tenente (13) P^{2}M^{2}R^{2}I^{2}ΓΛ^{O2}Σ *post* a tenente (13) Λ$^{Y?EHGO'}$ *post* delectationem (13) CP' in obiecto (*add.* *insuper* in IV *ante* a tenente, 13 V^{2}) V *om.* M'SR'I'Z

1 Trinitate] *add.* Deo ad cuius imaginem facti sumus ρ | quod *om.* Φ *edd.* | retorqueatur Φ *edd.* 1-2 causalitatem] materialitatem D 2 quem] quam V quod D*M*Γ^{N}Λ^{O*} | non] nunc V | sonant] solvant βμ 3 Similiter *om.* CP* | et] etiam D *om.* I^{2}Λ^{YHO}Σ | illa] ista Γ^{LN} Λ^{Y*EG}τ 30 ρπγβμυ *om.* I*ZΣ *add.* alia I^{2} | quaestione] auctoritate DCPMSRIVZΓΛ^{Y2EH2G}τ [[*post* praealleg. (3-4) DΛ^{EG}]] *praem.* auctoritate Augustini Λ^{O2}; *not.* alius liber: In ista auctoritate Augustini prius allegata μ 3-4 praeallegata] praealligata D* primo allegata Λ^{HO}Φ prius allegata Λ^{Y}τ allegata R 4 Augustini] dicit Σ *om.* DΛ^{Y*}(*ante* praealleg., 3-4)^{EHGO*}(*ante* quaestione, 3) | Fruimur illa] Frui (*add.* ergo ρ) dicimur ea ρπγβμυ | capimus] concipimus Λ^{EG} 4-6 si sit — voluptatem *om.* Λ^{O*} 5 definitio] distinctio MV *om.* Λ^{E} 7 frui *om.* CP*MSRI*VZΓ^{LN} | actu scilicet] sc. (*add.* pro Λ^{O}) a. IZΛ^{O}Σ *praem.* pro Λ^{H}ρπγβμυ *praem.* scilicet pro M^{2} | scilicet *om.* Λ^{YH} | et] *add.* pro R^{2}Λ^{-G} 8 simul *om.* Λ^{YHO} | ex definitione illa] per definitionem illam Σ | frui] *praem.* de Λ^{EG}Σ *om.* Λ^{YHO} | X] *in ras.* I^{2} 4 CPMSVZΓ^{L}Λ^{YE} 4 vel 10 Γ^{N} 14 Λ^{H2} | De Trinitate] Trinitatis RΓ^{BD}Λ^{YHO} 9 cap. 9] 9 c. R c. 10 I^{2}(*in ras.*)τυ c. 10 vel 23 ρπγβμ 9 SΓ^{LN*} Λ^{EO*} *om.* Λ^{YH*} | voluntas] *add.* ipsis ρπβμυ | propter se] *post* conquiescit (10) Γ^{BD} *add.* ipsa ρπγβμυ 10 quiescit Λ^{G}Σ | quod = AD est (!) Λ^{H} cum *rell. edd.* | dicit Λ^{EG}Σ 11 actui] in actu Λ^{EG} | praesupponitur] *in corr.* R^{2} supponitur Λ^{H} *add.* actus intellectus in (in] vel ρπ) ρπγβμυ | sed] quod Σ 12 post] prius D* delectatio ponitur cum I^{2} | subditur] subdividitur vel subditur A subdit ρπγβμυ | delectata] *praem.* propter se M^{2}Λ^{-E}Φτ *add.* propter se P^{2}Λ^{E} | delectata conquiescit *om.* Σρπγβμυ | quiescit CPMΓ^{BD}Λ^{G} | etc.] pertinet ad delectationem Γ^{N2} *om.* V^{2}Λ *add.* pertinet ad delectationem Σ | quod] *comp.* Λ^{E} quia Λ^{O}τ quare Λ^{G} 13 debet = AD deberet *rell. edd.* | definitione] *add.* Item, Augustinus X Confessionum cap. 9 (23 I^{2}): Beata vita est gaudere de te et ad te (¶ *sign. in text. et mg. litteris* a-b V^{2}) MI(*om.* I^{3})VZ *sequitur hic* Opinio (*p.* 57, 16) — Ethicorum (*p.* 59, 2) R^{2} 14 Similiter, si] Si D | ponitur Σ | et] ad M* *om.* CPΣ 15 sequens *om.* ρπγβμυ

F 4 AUGUST., *De diversis quaest.* 83 q. 30 (PL 40, 19). 8 AUGUST., *De Trin.* X c. 10 n. 13 (PL 42, 981).

T [1] Cf. supra p. 52, 11. [2] Cf. supra p. 48, 10-15. [3] Cf. supra p. 53, 13-14.

frui esse summum praemium vel beatitudinem nostram dicunt eam includere utrumque, et actum et delectationem. Istam minorem dicit illa auctoritas I *De doctrina christiana* cap. 6: «Summa merces est ut ipso perfruamur»[a].

Sed de significato vocabuli[1] non est contendendum, quia secundum Augustinum I *Retractationum* cap. 9 «cum res constat, non est vis facienda in nominibus». Res constat quod voluntas ha- 73

---

[a] *Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus:* Quod autem sit magis proprium significatum vocabuli[2] est difficile probare, tamen aliquo modo potest conici ex usu vocabuli: istud enim vocabulum 'frui' construitur cum ablativo significante obiectum ex vi transitionis, qualis constructio appropriatur verbis significantibus actum, non autem construitur cum obiecto in ablativo ex vi causae, qualis constructio debetur passionibus significatis per verba primo passiva; non enim ita dicitur 'fruor Deo' sicut dicitur 'delector Deo' vel 'Deus delectat me', sed dicor 'frui Deo' transitive sicut dicor 'amare Deum', et istud videtur esse magis proprium significatum vocabuli.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρπγβμυ)

1 frui] fruitionem Λ^{EG} | esse summum praemium] s. p. e. Λ^{G} esse solum nostrum praemium Λ^{H} | nostram *om.* Λ^{EG}Σ 2 eam] ipsam Σ | et^{1}] scilicet I^{2}Σ *om.* Γ^{N} | Istam] Illam S Γ^{D}Λ^{-Y} illam. Unde Γ^{B} 2-3 Istam minorem] Hoc Σ etc. I^{2} | minorem] *in corr.* D^{2} immo Λ^{EG} 3 illa] ista R alia Λ^{EG} *om.* D*Γ^{BD*} | illa auctoritas] a. i. Σ | I *om.* DCPMSRI*V*ZΓΛ^{EG}Σ | cap. 6] quasi in fine ρπβμυ *add.* quasi in fine γ | 6] 8 Λ^{EG}γ *pon.* 37 I^{2} | Summa] *praem.* Haec ρπγβμυ 4 ipsa Λ^{EG} | fruamur CPMSRI*VZΓ 5 Sed — vocabuli *om.* Λ^{E*}Σ^{U*} | contendendum] *in corr.* Λ^{O2} concedendum Λ^{G} curandum Λ^{H} 6 I Retractationum cap. 9 = Aτ I Retr. cap. 14 (*pon.* V Trinitatis cap. 7 vel 17 μ) γβμυ I Retr. (*add.* cap. 9 D^{2}) DΛ^{YH} Retr. I Γ^{B} Retr. (*praem.* I M^{2}R^{2}I^{2}ZΓ^{N2}) 14 (I P^{2}Γ^{D2} *praem.* cap. I^{2} *om.* R^{2}) CPMSRIVZΓ^{-B}Λ^{EGO} 14 Retr. Σ, V De Trinitate cap. 7 vel 17 ρπ | constat] congruat vel constat Σ^{QU*} 7 non — constat *om.* D* | facienda] sustinenda Λ^{E} sustinenda sive facienda Λ^{G} | Res] rei illius Λ$^{E'}$ illius rei Λ^{E2G} *praem.* Sed I^{2} *om.* D^{2} *add.* autem CPΓ^{N} | Res constat] Constat autem res scilicet Σ *add.* autem Λ^{EG} | quod] quae Λ^{H} | voluntas] *in corr.* D^{2} volitum Λ^{O*} vocabulum Λ^{H} *add.* volens Λ^{G}τ 8-16 Quod autem — vocabuli = *codd. edd.*; ¶ *text. sign.*: Vacat (*sed abrasum*), sic in libro Duns A^{1} Vacat in originali R^{2} Vacat (*incipiendo ab* Istam minorem, 2-3 D^{2}) A^{1}(*sed abrasum*)D^{2}V^{2} *lin. anfractuosa* μ Ponitur ut additio a Mauritio, tamen habetur in manuscriptis et editionibus antiquis, in quibus nullae sunt additiones υ 8 autem sit] s. a. Σ 9 est difficile = ADΛ^{H} d. e. *rell. edd.* | potest conici] c. p. Σ | conici] convinci P^{2}(*in ras.*)MSRIVΓ^{-L}Λ^{GO1} converti C^{+} cognosci Λ^{E} definiri Λ$^{O'}$ *om.* Γ^{L} 10 usu] virtute (*not. alias:* usu Γ^{D2}) R^{2}Γ^{BD} *add.* vel virtute P^{2} | frui *om.* Λ^{YH*O*} 11-12 consignificantibus Λ^{H} 12 autem] enim Λ^{EG}Σ *om.* MΓ^{D*} | in] et Λ^{EG} *add.* casu Σ 13 constructio *om.* D*Λ^{YHO} | primo] *in ras.* M^{2} pure τβμυ *om.* I 14 fruor] fruitur ZΛ^{YH} *add.* in C^{2}M^{2}I^{2} ρτβμυ | dicitur^{2}] *post* Deo^{2} Γ^{B} *om.* VZΓ^{N}Λ^{O*} | delector] dilector R delectatur ZΛ^{Y} | Deo^{2} = AD Λ^{H2}πγ in Deo Λ$^{H'}$ *rell.* ρτβμυ 15 dicor^{1}] *in corr.* Λ^{E2} dicitur Λ^{H} | istud] illud Γ^{BD}Λ^{YHO} *add.* scilicet actus Λ^{G2} *add.* non M*SR*V* 15-16 videtur esse magis] m. v. e. Λ^{O} m. esset Λ^{H} 15 esse] *post* proprium (16) Γ^{LN} *post* vocabuli (16) V *om.* RΓ^{BD}Σ 16 proprium *om.* Λ^{YHO*}

F 3 AUGUST., *De doctr. christ.* I c. 22 n. 35 (PL 34, 32). 6 AUGUST., *Retract.* I c. 15 [14] n. 4 (PL 32, 610; CSEL XXXVI pars II 76, 9-10): «nec de verbis, cum res constet, controversia facienda».

T [1] Cf. supra n. 69. 65. — De variis significationibus vocis 'frui' cf. apud GUIL. DE WARE, *Sent.* I d. 1 q. 1 (cod. Florent. nat. A IV 42, 7*ra-b*). [2] Cf. supra n. 69. 65.

bet triplicem actum, et quartum, puta passionem consequentem[1]: et duobus actibus nullo modo convenit hoc nomen[2]; pro alterutro aliorum duorum et pro ambobus simul[3] videntur aliqui uti vocabulo, et tunc erit aequivocum, – vel si est univocum, oportet quasdam auctoritates[4] exponere quod loquuntur causaliter vel concomitanter.

⌊II. – AD ARGUMENTA PRINCIPALIA⌋

74 Ad primum argumentum[5] dico quod fructus est ultimum quod exspectatur ab arbore, non ut possidendum corporaliter, sed ut habendum per actum potentiae attingentis illud ut obiectum; pomum enim non est fructus in quantum exspectatur ut possidendum sed in quantum exspectatur ut gustandum et actu gustus attingendum, quam gustationem sequitur delectatio: si ergo fructus dicatur quo fruendum est, delectatio non est fructus, sed illud ultimum exspectandum; sed nec delectatio erit frui si primum quo attingo exspectatum ut exspectatum est frui, – quod videtur pro- [6]

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 actum] *om.* Λ^{H*} *add.* perfectum et imperfectum et neutrum (n. *comp.*) Λ^{G} | puta passionem] pass. scilicet Σ 2 et] *add.* patet quod Σρπγβμυ | duobus] *praem.* in I *add.* vel tribus Γ^{LN} | actibus] *add.* (= *not.?*) usu et actu medio Λ^{O2} | convenit] competit CP | nomen] *add.* frui Λ^{O2}Σρπγβμυ 2-4 pro — vocabulo, et] igitur convenit vel ambobus aliis vel altero (alteri Σ^{Q2}) eorum, et si ambobus simul Σ 2 pro] *praem.* sed Λ^{O2}ρπγβμυ *pon.* sed Γ^{N2} | alterutro] altero ρπγβμυ 3 aliorum] illorum DR^{2}Γ^{BD} | duorum] *om.* M*SRI*VΓ^{-L} *add.* actu perfecto vel pro delectrabili ?⌋ Λ^{O2} | et] vel Γ^{BD} sed Φ | videntur aliqui *om.* Λ^{O*} | aliqui] alii Γ autem (*ante* videntur R) M*SRV* *praem.* autem I* *add.* isto P^{2} 3-4 vocabulo] *praem.* isto Γ^{BDN2}Λ^{H2O} 4 erit] est RΓ^{D}Λ^{O} *add.* nomen ρπγβμυ | oportet] *add.* multum Λ^{EG} 4-5 quasdam auctoritates = A DΣ a. q. *rell. edd.* 5 quod] quae SΛ^{G} 5-6 concomitanter] *cf. p.* 57 *ad* 16-*p.* 59, 2 8 Ad primum argumentum] Ad rationes principales in oppositum. Ad primum in oppositum (*hoc* in oppos. *om.* Γ^{D2}) Γ^{BD} | argumentum] obiectum CPMSI*V'ZΓ^{LN} argumentum obiectum R in oppositum V^{2} *om.* Λ^{YHO}Σ *add.* principale I^{2} | fructus est ultimum] u. (ultimus Γ^{B}) e. f. Γ^{B*D*} | quod^{2}] qui Λ^{E} 9 ab] de Γ^{BD}Λ^{E2}(*in corr.*)^{G} | ab arbore *om.* Λ^{YHO*} 9-10 ut^{1} — potentiae *om.* Γ^{N*} 9 ut^{1} *om.* Λ^{EHG} | possidendus V | corporaliter] formaliter Λ^{E*} *add.* uti M*SR*I*V*Γ^{LN2}(*om.* ^{N3}) | ut^{2} *om.* M*SVΓ^{-N2} 10 contingentis CP*Λ^{G} 11-12 ut possidendum] ut possessio MSR*IV*Γ^{LN*}Λ^{EG}Σ *om.* Λ$^{H'O*}$ possidendum Λ^{H2} 12 ut *om.* Λ^{H} | gustandum] *add.* gustu Λ^{E} | et] ut (*post* actu Λ^{E*}) Λ^{E} aut Λ^{H} *om.* Λ^{Y*O*} 13 delectatio] dilectio Λ^{E} 14 dicatur] dicitur Λ^{EG} *add.* illud I^{2}Σ | delectatio] dilectio Λ^{E} *praem.* sic Σ | sed] *add.* consequitur actum quo attingitur Σ 15 sed] similiter Στ | nec] non D | delectatio] dilectio Λ^{E} *add.* vel dilectio P^{2} | erit] esset CP* est RΓ^{BD}Λ^{HO}Σ 15-16 si primum — est frui] si frui est illud quo primo attingitur illud ultimum exspectatum Σ *om.* D*R* 15 si] sed D^{2}MS*R^{2}IVΓΛ^{HGO} 16 exspectatum^{2}] *add.* est I^{2} | est frui *om.* Γ^{L} | quod] et hoc Σ^{U} 16-*p.* 57, 1 quod — exspectatum *om.* Σ^{Q}

T [1] Cf. supra n. 68. [2] Cf. supra n. 69. [3] Cf. supra n. 70. 71. 72. [4] Cf. supra n. 71. 72, vel n. 70. 72. [5] Cf. supra n. 62.

babile, cum fructus sit quid exspectatum sub prima ratione, sub qua exspectatur ut a potentia attingendum.

Ad secundum[1] dico quod auctoritas est in oppositum. Cum enim dicat auctoritas 'non actus esse fructus sed passiones', sequitur quod frui non est delectari, quia fructus est obiectum fruitionis; passio autem non potest esse ita primo obiectum sui, sicut potest esse obiectum actus; ideo frui si est passionis ut obiecti, ut sonat auctoritas, non erit passio, sed actus aliquis, potens illas passiones habere pro obiectis quasi proximis suo primo obiecto. – Et cum dicitur quod 'per se fructu fruimur', non est hoc intelligendum in ratione formali principali, sicut 'calore calet', sed in ratione obiecti, sicut si diceretur quod 'amabili amamus'; in ratione autem causae formalis fruitione fruimur. Auctoritas autem non dicit aliquid consequens actum esse fruitionem, sed fructum, id est fruitionis obiectum. 75

⟦ Opinio quod dilectio et delectatio sunt idem[2], quattuor ra- 76

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}Kρτπγβμυ)

1 quid = A illud Σ^{U} | exspectatus CPMRIVZΓΛ^{YH2O} | prima] illa R^{2}Γ^{BD}Λ^{Y2} *edd.* ista (*add.* prima Λ^{O2}) Λ^{O} *om.* ΣΦ | ratione] *add.* illa I^{2} 1-2 sub qua exspectatur ut] qua est Σ 2 qua] *om.* Γ^{D*} *add.* ratione sub qua (sub qua *om.* Λ^{E2}) Λ^{E} | a potentia attingendum] att. a p. CPMRI*VZ | attingendus Γ^{BD} 3 dico *om.* Λ^{YHO} | quod *om.* Λ^{YH*O} | auctoritas] illa auct. *post* oppositum Σ | in] ad ZΛ^{YHO}Σ 4 auctoritas *om.* Σ | non actus esse fructus] f. n. e. a. Σ | esse fructus *om.* Λ^{E*} | sed] *om.* M* *add.* potius Φρπγβμυ 5 delectari] delectatio τγ | fructus] fructum SR *add.* non M*Γ^{B*}Λ^{O*} 6 non] *add.* tunc enim Λ^{O}Φρτβ | potest esse ita] p. i. e. CPΛ^{H} i. p. (posset Λ^{O}) e. Λ^{EGO}Σ | primo] primum (*post* obiectum Λ^{O}) CPΛ^{HGO} *om.* Λ^{E} 6-7 sicut potest esse] prout est Λ^{G} 7 ideo frui si] si igitur frui Σ 7-8 ut^{1} — sonat *om.* Λ^{E*} 8 non *praem.* tunc Σ | erit] est CPΓ^{BD} | passionis M*SR* | sed] *add.* est (*post* actus Λ^{EG}) CPMSRIVZΛ | actus aliquis] al. act. (*add.* et Γ^{D}) DCPMIVZΓ^{BD}Λ^{YHO} 8-9 illas passiones habere] p. i. h. Γ h. i. (istas Λ^{-Y}Σ^{Q}) p. SΛΣ 10 hoc] hic Λ^{G} *om.* DΛ^{H} 11 in^{1}] sub CPMSRIΓ^{LN*}Λ^{EG}Σ | formali principali] formali principii DM^{2}Γ^{D}Λ^{H2} formalis principii (*add.* activi ρπ) I^{2}Γ^{B}ρτπβμυ formae (in *ras.* Γ^{N2}) vel principii (*add.* activi Σ) M'SR*I'VΓ^{LN}Λ^{O2}Σ | sicut] *add.* ignis DC^{2}P^{2}Γ^{BDN2}Λ^{Y2} *edd.*, *add.* calidum Σ 11-12 calore — sicut *om.* C*P* | sed — amamus *om.* SI* 11 in^{2} *om.* Λ^{EG} 12 si *om.* I^{2}VΛ^{H} | diceret D dicas Γ^{BD} | quod *om.* Γ^{BD*LN} | amabile CPMRVZΓΛ^{YE*HG} 12-13 in ratione autem = ADΣ sed in ratione *rell. edd.* 13 fruitione fruimur] fruim. fruit. Γ^{N}Σ | autem^{2}] enim Σ *om.* Λ^{E*} 14 aliquid — fruitionem] fruitionem esse aliquid consequens actum Σ 14-15 id est] et Σ quasi Γ^{BD} *add.* quasi M^{2}I^{2}Λ^{HGO} 16-*p.* 59, 2 Opinio quod — Ethicorum = ADR^{2}IΓ^{N} ⟦*post* definitione (*p.* 54, 13) R^{2} *post* actus (*p.* 48, 9) I *in fine I lib. Add. magnae* (*f.* 176*rb*) *ut append.* Γ^{N}. – *De aliquo textu huic simili, quem tradunt post* concomitanter (*p.* 56, 5-6) R^{2}Γ^{BD}Φ^{P2}K, *et de altera forma eiusdem textus, quem tradit* Γ^{D2}, *cf. p.* 59, 15-16⟧; ¶ *text. sign.*: Extra de manu Scoti A^{1}D^{1} Extra de manu

T [1] Cf. supra n. 63. [2] Pro lin. 16-p. 59, 2 cf. DUNS SCOTUS, *Rep.* I A d. 1 pars 2 q. 2; *Add. magnae* I d. 1 q. 3 n. [2-6]. – In DUNS SCOTI *Rep.* I A (cod. Prag. eccl. cath. 436, C XXI 1, 47*vb*) notatur hanc opinionem esse Petri de Alvernia, quam tamen in eiusdem *Quodl.* (cod. Vat. lat. 932, 102*ra*-170*rb*) non invenimus.

tionibus: prima, eiusdem potentiae circa idem obiectum est unicus actus; secunda, eandem cognitionem non sequitur immediate nisi idem; tertia, quorum opposita sunt eadem, et ipsa sunt eadem; quarta, habentia eosdem effectus et eadem consequentia sunt eadem. – Differunt ratione sicut ab hoc in illud et e converso; etiam sicut unio et quietatio, privatio divisionis et privatio motus.

Contra: definitio dilectionis II *Rhetoricae* et definitio delectationis I *Rhetoricae* differunt.

Responsio:

Contra de tristitia quadrupliciter: nolle est in Deo et in beatis; nolle non requirit apprehensionem exsistentiae rei, vel est circa illud quod nec exsistit in re nec apprehenditur exsistere; nolle intensissimum ante fieri rei; voluntarie nolo.

Contra de dilectione: delectatio est per se obiectum dilectionis, sicut et desiderii praecedentis, IX *Trinitatis* ultimo: «Desiderium inhiantis» etc.

Item, Lucifer potest se summe diligere, XIV *Civitatis* ultimo et Anselmus *De casu diaboli* 3.

Item, intensior dilectio minor delectatio [1].

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

Ioannis R^{2} Extra D^{2}I^{2}(*text. et mg.*) 16 Opinio] Sed forte videtur R^{2} *praem.* Est IΓ^{N} | sint Γ^{N} 16-*p.* 58, 1 quattuor rationibus *om.* IΓ^{N}

1 prima] tum (tamen Γ^{N}) quia IΓ^{N} *add.* est quae sunt R^{2} | unicus] unus I unius Γ^{N} 2 secunda] tum (tamen Γ^{N}) quia IΓ^{N} | immediate *om.* IΓ^{N} 3 tertia] tum (tamen Γ^{N}) quia IΓ^{N} | et *om.* D^{2}R^{2} 3-5 et — eadem *om.* Γ^{N} 4 quarta] tum quia I 5 Differunt] *praem.* Et R^{2} *add.* autem IΓ^{N} | ab] ad D | in] et ad D* | illud] hoc R^{2} | e converso] ex hoc in illud IΓ^{N} | etiam] et R^{2} *om.* IΓ^{N} 7 Contra] quia Γ^{N} | dilectionis] *om.* D′ delectationis D^{2} | Rhetoricae] Ethicorum R^{2} | et *om.* D 7-8 delectationis] dilectionis DI 8 differunt *om.* D 9 Responsio] Require Γ^{N} *add.* quaere I 10 tristitia] iustitia A | nolle] velle D^{1} 11 nolle] velle D et R^{2} *add.* etiam I | non *om.* Γ^{N} | vel est *om.* R^{2}IΓ^{N} | est *om.* D* 12 illud *om.* R^{2} | illud quod] quam IΓ^{N} 12-13 intensissimum] *comp.* R^{2} 13 nolo] volo I 14 Contra] quarta R^{2} | delectatio] dilectum D 15 Trinitatis] et I ut Γ^{N} | ultimo] ultra IΓ^{N} *praem.* cap. D 15-16 Desiderium — etc. *om.* R^{2} 16 inhiantis etc. *om.* IΓ^{N} 17 ultimo] vult D* *praem.* cap. IΓ^{N} 18 3] *praem.* cap. IΓ^{N} 19 Item — delectatio *post* Ethicorum (*p.* 59, 2) IΓ^{N}

F *7* ARISTOT., *Rhet.* II c. 4 (ed. IUNTINA II 29E-F; ed. BEKKER B c. 4, 1380*b* 35-1381*a* 2): «Est igitur amare velle alicui bona evenire, non sua sed illius ipsius causa quem diligit, et quantum in eo est, efficere ut illa eveniant: amicus vero ille est qui amat et redamatur». 8 Ib. I c. 11 (ed. IUNTINA II 18B-C; ed. BEKKER A c. 11, 1369*b* 33-35): «Ponamus igitur voluptatem motum animi quemdam esse, et subitam sub sensumque cadentem instaurationem, ad explendam naturam». *15* AUGUST., *De Trin.* IX c. 12 n. 18 (PL 42, 972). *17* AUGUST., *De civ. Dei* XIV c. 28 (PL 41, 436; CSEL XL pars II 56, 30-57, 26). *18* ANSEL., *De casu diaboli* c. 4 (PL 158, 332-333; ed. SCHMITT I 240-242).

T [1] Cf. ARISTOT., *Eth. ad Nic.* III c. 11 (Γ c. 12, 1117*b* 10-11): «quanto utique [fortis] magis virtutem habeat omnem et felicior sit, magis in morte tristior erit».

Contra distinctionem primam rationis [1], aliud agens; contra secundum [2], unio est relatio. – Solutio X *Ethicorum* [a]. ‖

[QUAESTIO 2

UTRUM FINE APPREHENSO PER INTELLECTUM NECESSE SIT VOLUNTATEM FRUI EO]

[Q. 4] [1] Secundo quaero circa frui de modo eliciendi actum istum, utrum scilicet fine apprehenso per intellectum necesse sit voluntatem frui eo [3]. 77

Quod sic, arguitur:

Avicenna VIII *Metaphysicae*: «Delectatio est coniunctio convenientis cum convenienti»; finis necessario convenit voluntati; ergo ex coniunctione eius cum voluntate est delectatio, ergo fruitio.

Item, finis movet metaphorice sicut efficiens movet proprie [4]; sed efficiens approximatum passo, non impeditum, de necessitate 78

---

[a] *Loco* Opinio quod (*p.* 57, 16) — X Ethicorum (*p.* 59, 2) *textus interpolati*; *vide append.* A.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1-2 Contra — Ethicorum *om.* R^{2} 1 primae I prima Γ^{N} | rationis] in re Γ^{N} illud D | aliud] ad Γ^{N} | agens] *add.* non in potestate stante I 2 secundo D secunda I | X] V *in ras.* D^{2} 5 vel 50 A 6 *adnot.* Quaestio 4 A *et multi* | quaeritur (*ante* Secundo Λ^{E}) Λ^{EG}Σ | de modo *om.* Λ^{G} | istum] suum CPMSRIΓ *om.* V*Σ 7 fine] sine (*pon.* fine C^{2}) C *om.* P*(*post* apprehenso) *add.* ultimo Λ^{H2} | per intellectum *om.* Λ^{YH*O*} | necessarium Λ^{EG}Σ 9 arguitur *om.* CPMSRI*VΓΣ 10 VIII] *in ras.* P^{2} 6 C 9 V 4 (*pon.* 8 Λ^{O2}) Λ^{O} | Metaphysicae] *adnot.* cap. ultimo circa finem βμυ | coniunctio] perceptio Λ^{EG}ρπ apprehensio ⟦*not.* alias (alius liber μ): coniunctio vel perceptio μυ⟧ βμυ *om.* Λ^{YH*O*} 10-11 convenientis] conveniens βμυ 11 finis] *add.* autem Σ | necessario] *add.* summae I*Z^{2} 12 est] esset D* sequitur CPMSRIVΓΛ^{EG}Σ | delectatio] *in corr.* D^{2} *add.* summa I*Z | ergo^{2}] et per consequens Σ 13 Item] Praeterea Σ | metaphorice] *comp.* SRI*Γ^{LN*}Λ^{G} *add.* ex XII Metaphysicae Λ^{O2} 13-14 movet — efficiens *om.* Γ^{B*} 14 passo] passivo M *add.* sibi disposito et Λ^{O2} | impedito M*Λ^{O2} | de necessitate] necessario Σ 15-16] *cf. p.* 57 *ad* 16-*p.* 59, 2

F *2* ARISTOT., *Eth. ad Nic.* X c. 3 (K c. 2, 1174*a* 4-8): «Et ita [circa multa] multum studiosum [in graeco: 'studium'] faceremus utique, etsi neque unam inferant delectationem: puta quidem recordari, scire, virtutes habere. Si autem ex necessitate sequentur his delectationes, nihil differt: eligeremus enim utique haec, etsi non fieret utique ab his delectatio». *10* AVICENNA, *Metaph.* VIII c. 7 (101*rb*).

T [1] Cf. supra p. 58, 5. [2] Cf. supra p. 58, 6. [3] Cf. DUNS SCOTUS, *Lectura* I d. 1 pars 2 q. 2; *Rep.* I A d. 1 pars 2 q. 1. [4] Cf. ARISTOT., *Metaph.* V t. 2 (Δ c. 2, 1013*b* 9-11); XII t. 36-37 (Λ c. 7, 1072*a* 26-27. 1076*b* 3); *De gener. et corrupt.* I t. 55 (A c. 7, 324*b* 13-18); HENRICUS GAND., *Quodl.* I q. 17 in corp. (f. 15A); XIII q. 11 ad 3 (f. 537N).

movet proprie; ergo finis approximatus, hoc est praesens voluntati, non impeditus, necessario movet metaphorice.

79 Item, omne mobile praesupponit aliquid immobile[1]; ergo actus voluntatis varii et mobiles praesupponunt aliquem actum immobilem; talis non est nisi circa finem, ergo ille est necessario immobilis.

80 Ad oppositum:

Necessitas naturalis non stat cum libertate. Quod probo: quia natura et voluntas sunt principia activa habentia oppositum modum principiandi[2], ergo cum modo principiandi voluntatis non stat modus principiandi naturae; sed libere voluntas vult finem, ergo non potest necessitate naturali velle finem, nec per consequens aliquo modo necessario.

Assumptum, scilicet quod libere velit voluntas finem, probatur: quia eadem est potentia quae vult finem et illud quod est ad finem, ergo habet eundem modum agendi, quia diversi modi operandi arguunt diversas potentias; libere autem operatur circa ea quae sunt ad finem, ergo etc. – Quod autem sit eadem potentia amborum patet[a], quia alias nulla esset potentia entis ad finem volens

---

[a] *Sequitur textus interpolatus:* quia actus utendi est per se unus actus, ergo per se unius potentiae, respicientis per se utrumque extremum.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

1 movet proprie] p. (*om.* P^*I^*) m. PIVZ$\Gamma^{BD}\Lambda^{-E}$ | proprie *om.* CP^*MSR$I^*\Gamma^{LN}\Lambda^{E}\Sigma$ | approximatus] *add.* voluntati Λ^{O2} | hoc est] et CPMSI$\Gamma^{LN}\Lambda^{E}$ 1-2 hoc est — impeditus] voluntati (*in ras.* R^2) non impeditus (*add.* et praesens R^2) R voluntati et non impeditus nec voluntate impedita Σ *add.* nec (non Λ^{E}) impedite V$\Lambda^{YE*H*O*}$ *add.* nec impediente Z^* 2 necessario *om.* PV 3 Item] Praeterea Σ | mobile] *add.* necessario Λ^{G} | aliquod Λ^{EG} 4 mobiles] *add.* circa ea quae sunt ad finem Λ^{O2} 5 talis] *praem.* sed Λ^{EG}ργβμυ | est necessario] n. e. $\Lambda^{EGO}\Sigma$ | necessario] necessarius SRΓ^{BDLN*} *add.* et Γ^{L} | immobilis] non mobilis SRV$\Gamma^{-L}\Lambda^{-G}$ mobilis Z^* *add.* scilicet ultimi finis Λ^{O2} 6 Ad oppositum] Contra Σ 7 Quod probo] Primo Σ 8 activa *om.* Γ^{BD*} 9-10 cum modo ...modus] modus ...cum modo Σ 9 voluntatis] voluntas D^* naturae R 10 naturae] voluntatis R *add.* sed modus principiandi naturae est necessario eligere (elicere Λ^{O}τ) actum quantum est ex (de Λ^{G}τ in Λ^{O}) se Λ^{H2GO}τ | libere voluntas] v. l. I^2Z$\Gamma^{N2}\Lambda\Sigma$ 11 necessitate naturali velle finem] v. f. nec. nat. Σ 13 Assumptum] *add.* modo Λ^{O} | scilicet *om.* Γ^{BD*LN} | libere velit voluntas finem] vol. vel. f. l. Σ | voluntas] *ante* libere Λ^{EGO2} *ante* velit Γ *om.* I^2V$\Lambda^{YHO'}$ 14 quia] quod Λ^{E} | est potentia] p. e. CPMRIVZΛ^{YHO} | quae] qua Λ^{G} | illud quod est] ea quae sunt IZ 15 habet] *post* agendi Λ^{G} *om.* Λ^{E*}(*post* agendi) | operandi] agendi V^+ *praem.* vel Λ^{G} 16 circa *om.* $C^*P^*M^*SR^*\Gamma^{L}$ 16-17 ea quae sunt ad *om.* Λ^{H*} 17 ergo etc. = A ergo et (et] etiam Λ^{O} *om.* Γ^{BD}) circa finem D^2 *rell. edd.* | autem *om.* $\Lambda^{YHO*}\Sigma$ 18-*p.*61, 1 entis – unam *om.* Γ^{B} 18 volens] *in ras.* Λ^{Y2} volendi CP^*MSRI^*VZ$\Gamma^{LN}\Lambda^{O2}$ volentis Λ^{HG} voluntatis $\Lambda^{O'}$ 19-20 quia — extremum = ADCPMSRIVZ$\Gamma\Lambda^{Y2E2H2GO2}$ρπγβμυ ⟦*post* extremum (*p.* 61, 2) ρπβμυ *post* De anima (*p.* 61, 3) ZΛ^{Y2} *rep.*

T [1] Cf. ARISTOT., *Physic.* VIII t. 34-35 (Θ c. 5, 256*a* 13-256*b* 3). [2] Cf. ib. II t. 49 (B c. 5, 196*b* 17-22).

illud propter finem; oportet enim illam esse unam, habentem actum circa utrumque extremum, sicut Philosophus arguit de cognitione sensus communis in II *De anima*[1].

⟦ Nota, haec ratio[2] non improbat omnem necessitatem immutabilitatis[3] sed tantum necessitatem naturalem; ideo fiat ratio generalius probans ad oppositum, – et tunc in primo articulo[4] ponitur quod sic, sed Henricus quod libere, alii quod naturaliter fertur in finem: conveniunt in hoc communi 'necessario'[5], ideo communiter contra eos sunt rationes hic factae contra opinionem in primo articulo[6], sed contra illum modum 'naturaliter'[7] specialiter est haec ratio[8] et Augustinus *Enchiridion* (distinctio 25 secundi libri[9], hic quaere distinctione 10 *g*[10]). ⟧ 81

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

post De anima (*p.* 61, 3) Γ^{BD}⟧; ¶ *text. sign.*: Extra A^1(*text. et mg.*)P^2V^1(*om.* V^2) *litteris* a-b V(*om.* V^2) Γ^{B2D1}(*om.* Γ^{D2}) *punctis* P^2 19 per se unus actus] u. p. se a. Γ^{BD} u. a. p. se $\Gamma^{N}\Lambda^{H2O2}$ | actus² *om.* Λ^{Y2}ρπβμυ | ergo] *add. in text. repetito* est Γ^{BD} 20 per se¹] *om.* Γ^{N} *add.* unus (*om.* Γ^{D2}) est Γ^{BD} | potentiae] *add.* est Λ^{Y2} | per se utrumque extremum] u. e. p. se Λ^{O2} *add.* quia est obiecti quod habet se ad aliud vel quod vult propter aliud Λ^{O2}

3 in *om.* $\Lambda^{G}\Sigma$ 4-12 Nota — distinctione 10 g = ADΓ^{BD} ⟦*post* immobilis (*p.* 60, 5) AD *post* ergo etc. (*p.* 60, 17) Γ^{BD}⟧; ¶ *text. sign.*: Extra hic de manu Scoti A^1 Extra de manu Scoti D Extra A^1D^2 Vacat Γ^{D2} *litteris* b-a Γ^{B2} 4 Nota] *add.* quod Γ^{BD} | probat Γ^{D} 6 oppositum] opposita Γ^{D} propositum D 7 Henricus] *add.* vult D | naturaliter] non D^+ 8 hac Γ^{D} 10 illum] istum D 11 secundi] primi *codd.* 12 libri *om.* Γ^{BD} | hic] hoc *codd.* | quaere] *add.* sed Γ^{D} | 10] 30 Γ^{D} *add.* ibidem D | g] a D^2

F *2* ARISTOT., *De an.* II t. 146 (Γ c. 2, 426*b* 15-29). *6-7* THOMAS, *S. theol.* I-II q. 10 a. 2 in corp. (VI 86); HENRICUS GAND., *Quodl.* III q. 17 ad arg. princ. (f. 79H); GODEFRIDUS DE FONT., *Quodl.* VI q. 7 in corp. (ed. HOFFMANS in PhB III 158-159). *7* HENRICUS GAND., *Quodl.* X q. 9 ad 1 (f. 428A); XII q. 5 in corp. et ad arg. 2 (f. 487B. E); cf. etiam *Quodl.* III q. 17 ad arg. princ. (f. 79 I-K); *Summa* a. 47 q. 5 in corp. (II f. 28Z); GODEFRIDUS DE FONT., *Quodl.* VIII q. 16 in corp. (ed. HOFFMANS in PhB IV 164). *7* THOMAS, *S. theol.* I-II q. 10 a. 1 in corp. (VI 83*b*); GODEFRIDUS DE FONT., *Quodl.* VI q. 8 in corp.; VIII q. 2 in corp. (ed. DE WULF-HOFFMANS in PhB III 176; IV 21-22). *11* AUGUST., *Enchir. de fide* c. 105 n. 28 (PL 40, 281).

T [1] Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 10 q. un. n. [10]. [2] Cf. supra p. 60, 7-12. [3] Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 10 q. un. n. [5]. [4] Cf. infra n. 83. [5] Cf. ibidem. [6] Cf. infra n. 91-133. [7] Cf. supra lin. 7. [8] Cf. supra p. 60, 7-12. [9] Cf. LOMBARDUS, *Sent.* II d. 25 c. 3-4 (I 430). [10] Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 10 q. un. n. [10]; cf. etiam infra p. 102, 13-14.

⌊I. – AD QUAESTIONEM⌋

82 Ista quaestio potest intelligi vel de fine obscure apprehenso in universali, sicut concipimus beatitudinem in communi, vel obscure apprehenso in particulari, sicut concipimus beatitudinem in Deo trino; vel de fine clare viso in habente voluntatem elevatam supernaturaliter, ut in habente voluntatem perfectam per habitum supernaturalem, vel quarto de fine clare viso in non habente habitum supernaturalem in voluntate, et hoc, posito quod Deus de potentia absoluta se ostenderet intellectui non dando habitum aliquem supernaturalem voluntati. [2]

⌊A. – OPINIO ALIORUM⌋

83 ⌊Art. 1⌋ – Quantum ad istos quattuor articulos [1] d i c i t u r primo quantum ad primum quod voluntas de necessitate fruitur ultimo fine sic apprehenso obscure et in universali. Quod probatur tripliciter:

Primo per illud II *Physicorum*: « Sicut se habet principium in

---

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

2 obscure] absolute ZΛ^{YEH*O*} obscure et absolute Λ^{G} 3 universali] *add.* ut est ens summe bonum Λ^{O2} 3-4 in communi — beatitudinem *om.* Λ^{O*} 3-5 vel — trino *om.* Γ^{B*} 3 vel] ut Λ^{Y*} *add.* de fine P^{2}RV^{2}Γ^{B2DLN}Λ^{H2O2} 4-5 sicut — trino *om.* R* 5 viso] *add.* ut ρπβμυ 5-6 voluntatem — habente *om.* M*Λ^{E*} | voluntatem elevatam supernaturaliter = AD s. v. e. Λ$^{E2HGO'}$ v. s. e. M^{2}Λ^{O2} *rell. edd.* 6 ut] et Λ^{E2} id est Σ | in habente voluntatem *om.* Σ 6-7 per habitum supernaturalem] habitu supernaturali Σ 7 supernaturalem] supernaturaliter Λ^{H} *add.* in voluntate Λ^{E}ρπγβμυ 7-8 vel quarto — supernaturalem *om.* D* 8 habitum supernaturalem] s. (*om.* P*) h. CPMRV | et hoc *om.* Λ^{HO*} 9 potentia] *add.* sua ΓΛ^{H} | se ostenderet] o. se Σ | ostendat Γ^{BD} 10 aliquem *om.* Λ^{E}Σ | aliquem supernaturalem] s. a. CPMSRIZΓΛ^{-E} 11 *adnot.*: Opinio Gandavi, Quodlibet 3 quaestione 17 A^{1} *et plures* Opinio Thomae D^{2}Λ^{G2} 12 quattuor *om.* CP 13 quantum ad primum quod] quod quant. ad pr. (*add.* quod Γ^{D*}) CPMSRI*Γ^{DL}Λ^{E} *praem.* quod Γ^{N*} | de necessitate] necessario Σ *om.* Γ^{D*}(*post* fruitur) 13-14 ultimo fine] f. u. Λ^{EG}Σ 14 sic *om.* CPMRIV | apprehenso obscure] o. a. Σ | et *om.* Σ 15 tripliciter *om.* DM*Λ^{O*} 16 Physicorum] *add.* (= *adnot.*) commento 90 a et VI Ethicorum commento 6 S^{2} | se habet *om.* Λ^{YHO*}Σ

F 12-p. 63, 15 THOMAS, *S. theol.* I q. 82 a. 1 in corp. (V 293*b*); I-II q. 10 a. 2 in corp. (VI 86); HENRICUS GAND., *Quodl.* III q. 17 ad arg. princ. (f. 79H); XIII q. 9 in corp. (f. 531P); GODEFRIDUS DE FONT., *Quodl.* VI q. 7 in corp. (ed. DE WULF-HOFFMANS in PhB III 158-159). 16 ARISTOT., *Physic.* II t. 89 (B c. 9, 200*a* 15-16): « Est autem necessarium et in doctrinis et in his, quae secundum naturam fiunt, quodammodo similiter ».

T [1] Cf. supra n. 82. – De hac materia (n. 83-155) cf. THOMAS *S. theol.* I q. 82 a. 1. 2; I-II q. 8 a. 1-3; q. 9 a. 1. 3. 4. 6; q. 10 a. 2; HENRICUS GAND., *Quodl.* I q. 17; III q. 17; IV q. 11; IX q. 5; X q. 9; XII q. 5. 26; XIII q. 9. 11; GODEFRIDUS DE FONT., *Quodl.* VI q. 1. 7. 9; VIII q. 2. 16; X q. 13. 14.

speculabilibus, sic finis in operabilibus » [1]; sed intellectus de necessitate assentit primis principiis speculabilibus; ergo voluntas de necessitate assentit ultimo fini in operabilibus.

Secundo hoc idem probatur, quia voluntas necessario vult illud cuius participatione vult quidquid vult; sed participatione ultimi finis vult quidquid vult; ergo etc. – Probatio minoris, quia nihil aliud vult nisi in quantum est quoddam bonum; sed omne aliud bonum videtur esse quaedam participatio ultimi finis, quod est summum bonum, sicut videtur probari per A u g u s t i n u m VIII *De Trinitate* cap. 5 *a*: « Tolle bonum hoc et illud bonum », etc., « et vide ipsum bonum si potes, bonum omnis boni ». 84

Tertio probatur idem sic: voluntas non potest non velle aliquid nisi in quo est aliquis defectus boni vel aliqua ratio mali; in fine ultimo in universali apprehenso non est aliquis defectus boni vel aliqua ratio mali; ergo etc.[a] 85

---

[a] *Sequitur textus interpolatus*: Item, Augustinus XIII De Trinitate cap. 3 [2] di-

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 sic] ita Σ 1-3 sed — operabilibus] *om.* Σ$^{Q'U}$ sed in primo est necessitas, ergo Σ^{Q2} 2-3 primis — assentit *om.* D* 2 primis principiis] princ. prim. Γ^{LN} primo principio Λ^{O} | speculabilibus] *praem.* in Γ^{N}Λ^{EGO} | voluntas] *praem.* et Λ^{EG} *om.* Λ^{O*} 3 ultimo] primo (*pon.* ultimo M^{2}) MSR*Γ 4 hoc idem *om.* Λ^{Y}τ | hoc idem probatur] sic Λ^{HO} *om.* Σ | necessario] necessitate assentit et R 5 sed participatione] particip. autem Λ^{YO} 5-6 sed — quidquid vult *om.* Λ^{H*} 6 ultimi *om.* MΓ^{BD} | etc. *om.* Λ^{H}Σ | quia] *add.* voluntas Λ^{O2} 7 sed omne = AD omne MSRIΓ^{LN} est autem τ omne autem *rell.* ρπγβμυ 8 videtur esse] est Λ^{YHO}τ | quod] qui Στ *add.* non Γ^{BD*} 8-9 quod est summum bonum *om.* Λ^{YHO*} 9 est] autem Λ^{G} | sicut] sit Λ^{G2} | videtur probari] probatur Λ^{YHO}τ patet Σ | per] secundum CP 10 De Trinitate] Trinitatis RΓ^{BD}Λ^{YH} | cap. *om.* M*SVΓΛ^{YG} | 5] 7 D^{1} 9 Λ$^{H'}$ 3 Λ^{H2}ρπβ 4 μυ *add.* vel 8 πγβμ | a] g Γ$^{LN'}$ bonum hoc et bonum illud Γ^{B2} *om.* DCPM^{2}RIΓ^{N2}Λ^{H2GO}Σπγβμυ *add.* vel 8 ρ | bonum hoc] h. b. Γ^{N}ΛΣ 10-11 hoc et — omnis boni] etc. (*praem.* hoc et — omnis boni I^{2}) I 10 hoc — bonum *om.* D* | et illud bonum *om.* Λ^{E}ρτ | bonum^{2} *om.* ΓΣ | etc. *om.* MRVΓ^{B2}Λ^{G}Σ 11 et vide — potes *om.* M*R* | si potes] *ante* et vide R^{2} *post* vide Σ *add.* quod est Λ^{E2G} *add.* et videbis Λ^{O2} *add.* itaque (ita Γ^{B2}) Deum videbis non alio bono bonum, sed (sed *om.* Γ^{B2}) Γ^{B2}ρπγβμυ | bonum omnis boni] etc. M *om.* R* | bonum^{2} *om.* R^{2}Λ^{E2}Σ 12 probatur *om.* Λ^{H} | probatur idem *om.* Λ^{O}Σ | aliquid] id *post* nisi (13) Λ^{O} *praem.* hoc R *om.* Λ^{Y}τ 13 ratio mali] malitia CPMSRI*ΓΛ^{G} *add.* ergo R^{2} *add.* sed Σ 13-14 fine ultimo = AD u. f. *rell. edd.* 14 est] apprehenditur CPMSRIVΓΛ^{EG}Σ 14-15 aliquis — mali] aliqua ratio mali nec aliquis defectus boni Λ^{HO}τ 14 vel] nec Λ^{Y}Σ 15 ratio mali] malitia (*ante* aliqua Λ^{EG}) CPMSRI*Γ^{LN}Λ^{EG} | etc. *om.* Σ 16-*p.* 64, 16 Item — voluerunt = M^{2}Λ^{G}τππ$^{\Phi}$γββ$^{\Phi}$μυ ⟦*post* mortaliter (*p.* 64, 4) Λ^{G}τ Item (16) — intelligere (*p.* 64, 14) *destructum in exemplari manuscripto* M⟧; ¶ *quoad textum not.* Non ponitur ab aliquibus, et ab aliquibus ponitur una quarta ratio, fundata super auctoritate Augustini XIII De Trinitate, quae sic incipit: (*et sequitur* Item — volue-

F 9 AUGUST., *De Trin.* VIII c. 3 n. 4 (PL 42, 949).

T [1] Cf. ARISTOST., *Eth. ad Nic.* VII c. 12 (H c. 9, 1151*a* 16-17). [2] AUGUST., *De Trin.* XIII c. 3 n. 6 (PL 42, 1018); cf. HENRICUS GAND. *Quodl.* XIII q. 9 in corp. (f. 531 O).

86 ⌊Art. 2⌋ – Quantum ad secundum articulum[1] d i c i t u r quod [3] fine sic obscure apprehenso in particulari potest voluntas non frui eo; quod potest probari, quia potest frui aliquo quod scit incompossibile tali fini, sicut patet de peccante mortaliter.

87 ⌊Art. 3⌋ – Quantum ad tertium articulum[2] d i c i t u r quod necessario fruitur fine sic viso propter rationem tertiam ad primum articulum[3], quia nulla ratio mali invenitur in eo, nullus etiam defectus boni in eo reperitur, – et hoc, si videat illum finem visione practica, quidquid sit de visione speculativa; et a d d i t u r hic quod tanta est conexio vel necessitas conexionis quod Deus de potentia absoluta non potest separare visionem practicam sui a fruitione.

88 ⌊Art. 4⌋ – Quantum ad quartum articulum[4] d i c i t u r quod im-

---

cit quod quidam mimus dixit se scire de multis exsistentibus in theatro quodam, quid omnes vellent, hoc volens intelligere de beatitudine; sed non omnes illi beatitudinem sive suum finem ultimum vellent si contingenter eum vellent; ergo necessario eum voluerunt.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

runt, *p.* 63; 16-64, 16). Et debet poni in textu π^{Φ}β^{Φ} 16 XIII] XII Λ^{G} | Trinitate] civitate Λ^{G} | 3] 9 Λ^{G}

1 *adnot.*: Henricus 12 Quodlibet, quaest. 5 A^{1}Σ^{Q1} Opinio Thomae D^{2} 2 potest voluntas] v. p. Λ^{EG}Σ 3 eo = AD | quod^{1}] hoc Λ^{YG} *edd.* | quod potest probari *om.* Λ^{EHO*} | potest probari] probatur Σ | quia potest frui *om.* Λ^{E*} | frui aliquo] a. f. Σ | scit = AZΛ^{Y} sicut D est Λ^{G} Σρπγβμυ sit Λ^{O2} *rell.* τ 3-4 impossibile D*C*P*M*SR*I* 4 fini] frui (*not.* vel: fini Λ^{O2}) Λ^{O} Σ | de] in P | mortaliter] *add.* quia potest habere fruitionem creaturae incompossibilem fruitioni ultimi finis et summi boni Λ^{O2} 5 *adnot.*: Godefridus 6 contra Henricum A^{1}Σ^{Q1} Opinio Thomae D^{2} 5-6 necessario — viso] fine sic clare viso voluntas necessario fruitur, quod probatur Σ 6 propter] per Λ^{G}Σ 7 articulum] argumentum D* *praem.* adductam Λ^{G} *add.* adductam I^{2}Λ^{HO} *edd.* | quia] quod (*praem.* eo C^{2}) CP* *add.* scilicet ibi Σ | invenitur in eo *om.* Σ | nullus etiam] nec aliquis Σ | etiam] enim D 8 in eo reperitur] r. in eo ΓΣ *om.* I^{2}Λ^{YHO} | videat illum finem] finis videatur Σ 9-11 et additur — fruitione *om.* Λ^{H*} 9 additur] adducitur Λ^{G} | hic] huic ρπγβμυ *om.* Λ^{O}Σ 10 conexio vel necessitas conexionis = A conexio D conexionis necessitas Σ in conexione necessitas ρπγβ necessitas in (in *om.* Λ^{G}) conexione Λ$^{H?}$ *rell.* τμυ *add.* istorum actuum Λ$^{H?}$ *add.* istorum actuum intellectus et voluntatis respectu ultimi finis clare ostensi Λ^{GO}Φ *edd.* 11 practicam *om.* Λ^{O*}ρπγβμυ | sui a fruitione = AD a fruitione eius. Vide eum Σ a (in Λ$^{H?}$) fruitione Λ$^{H?}$ *rell. edd.* 12 *adnot.*: Godefridus 6 contra Henricum A^{1}Σ^{Q1} Opinio Thomae D^{2} | articulum *om.* Λ^{G}ρπγβμυ | quod] quia Z 13 mimus] minus γ *om.* Λ^{G} 14 quid] quod τ | omnes] homines Λ^{G} 15 beatitudinem *post* vellent^{1} ππ^{Φ}γββ^{Φ}μυ | suum *om.* M$^{?}$τ | finem ultimum] u. f. M$^{?}$ 15-16 eum ... eum] eam ... eam ππ^{Φ}γββ^{Φ}μυ | eum vellent — voluerunt] et non necessario vellent M$^{?}$ 16 ergo] *add.* non Λ^{G}

F 1 HENRICUS GAND., *Summa* a. 22 q. 2 in corp. (I f. 130Q). 5 HENRICUS GAND., *Quodl.* XII q. 5 in corp. (f. 487C); THOMAS, *S. theol.* I q. 82 a. 2 in corp. (V 296*b*). 9 HENRICUS GAND., *Quodl.* XII q. 5 ad 1 (f. 487D); GODEFRIDUS DE FONT., *Quodl.* VI q. 9 in corp. (ed. DE WULF-HOFFMANS in PhB III 181). 12 GODEFRIDUS DE FONT., *Quodl.* VI q. 9 in corp. (ed. DE WULF-HOFFMANS in PhB III 179-180); HENRICUS GAND., *Summa* a. 49 q. 6 in corp. (II f. 43X-Y).

T [1] Cf. supra n. 82. [2] Cf. ibidem. [3] Cf. supra n. 85. [4] Cf. supra n. 82.

possibile est voluntatem caritate non elevatam frui fine etiam viso, quia agere praesupponit esse; ergo agere supernaturale praesupponit esse supernaturale; voluntas autem huiusmodi non habet esse supernaturale, ergo non potest habere actum supernaturalem.

Item, tunc posset talis voluntas esse beata. Consequens falsum, 89 quia tunc caritas non esset necessaria ad beatitudinem voluntatis. Consequentia probatur sic, quia frui fine in particulari viso videtur esse beatitudo vel includere formaliter beatitudinem.

⟦ Aliter etiam a r g u i t u r sic: visione posita necessario ponitur 90 fruitio, ipsa non posita tollitur; ergo visio est causa totalis fruitionis; ergo simpliciter nobilior. Probatio primae consequentiae: alias tollitur omnis notitia quid sit causa cuius 'per', sine quo non, quidlibet aget in se. Probatio secundae consequentiae, quia causa aequivoca totalis est perfectior. ⟧

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 voluntatem] *add.* creatam M^{2}Λ^{G}τ *add.* carentem (*in corr.* Λ^{E2}) Λ^{E} 2 viso] visio D*C* *praem.* clare I^{2}Λ^{H2GO2}τγ *add.* clare M^{2} | esse] *add.* (=*adnot.*) ex II De anima, quia actus secundus praesupponit primum Λ^{O2} 2-4 supernaturale — actum *om.* Σ^{U*} 2-3 praesupponit *om.* CP* Σ$^{QU?}$τ 3-4 voluntas — supernaturale *om.* Σ^{Q} 3 autem huiusmodi = AD autem illa Γρπγβμυ illa CPM'RIVZΛ^{YEG}Σ$^{U?}$ ista SΛ^{HO}τ autem M^{2} 6 Item] Praeterea Σ | tunc] *in ras.* R^{2} sic CMV si sic (*add.* tunc P^{2}) PI | possit CP*MI^{2} | posset talis voluntas] t. v. p. Σ | talis *om.* CP* | beata] bona D *add.* sine caritate Φ^{P} *edd.*, *add.* Consequens est falsum (Cons. — fals. *om.* Λ^{G2}), quia frui fine in particulari viso videtur esse beatitudo vel includere formaliter beatitudinem (*cf.* 8-9) Λ^{G} 6-8 Consequens — probatur sic *om.* Λ^{H*O*}(*om. text. restitut. et scribit:* Consequentia probatur sic Λ^{O2}) 6 Consequens] *add.* est Γ^{BDLN2}Λ$^{EH?G}$ 7 esset] erit Λ^{E}ρπγβμυ | voluntatis *om.* I^{2} 8 sic *om.* I^{2}Σ | in particulari] particulariter (*praem.* sic Γ^{BDN2}) CPMSRIVΓΛ^{EG}Σ *not.* vel: clare Λ^{O2} | viso] *om.* D *add.* clare Σ 8-9 videtur] dicitur Λ^{H} 9 beatitudinem] *add.* consequens est falsum, quia tunc caritas non esset necessaria ad beatitudinem (*cf. ad* 6-7) Λ^{O} 10-15 Aliter — perfectior = ADCPMSRR^{2}IVΓΛ^{O2}μ ⟦*post* ignotum (*p.* 67, 2) DCPMSRIVμ *post* a fruitione (*p.* 64, 11) Λ$^{O?}$⟧; ¶ *text. sign.*: Extra de manu Scoti A^{1} Extra C^{2}P^{2}R^{2}(*pro* R *et* R^{2})I^{2}(*text. et mg.*)V^{2}Γ^{B2D2} Vacat V^{2}Γ^{N2} Additio Λ^{O2} *lin. anfractuosa* μ 10 Aliter *om.* R^{2}Γ^{BD} | Aliter etiam] *om.* CP'MS'RI'VΓ^{LN}'Λ$^{O?}$ Aliter S^{2}I^{2} etiam *post* arguitur P^{2}Γ^{N2} | sic] hic Γ^{B} | necessario ponitur] p. n. CPMRIV 11 visio] ipsa R^{2} 12 nobilior] *add.* quod est falsum M^{2} 13 notitia] *add.* et via quod Γ^{DN2} | quid] aliquid Γ^{DN2} quae R^{2}R^{2}I | cuius] eius CPMSR'IΓ^{N} huius R^{2}R^{2} alicuius Γ^{D} *om.* V | per] *om.* Γ^{B*} *add.* se R^{2}R^{2}Γ^{DN}Λ$^{O?}$ *add.* sine C *sequitur spat. vac.* P | quo] aliud (!) Γ^{L} *add.* alio PMSR*I 14 quodlibet CPM*SRIVΓ^{L} quilibet R^{2}Γ^{N} | agit D agitur Γ^{L} | consequentiae *om.* R^{2}Γ^{LN*} | quia *om.* R^{2}ΓΛ$^{O?}$ 15 totalis] tota CPMSR*I*V | perfectior] *add.* causato R^{2}R^{2}Γ$^{BDN?}$ *add.* etc. Λ$^{O?}$

F 6 GODEFRIDUS DE FONT., *Quodl.* VI q. 9 in corp. (ed. DE WULF-HOFFMANS in PhB III 181). 10 Ibidem.

⌊B. – IMPUGNATIO OPINIONIS ALIORUM⌋

91 ⌊Contra art. 1⌋ – Contra primum articulum[1] arguo. ‖ Primo sic: Augustinus I *Retractationum* cap. 9 et 22 *f, g* dicit quod « nihil est tam in voluntatis potestate quam ipsa voluntas », quod non intelligitur nisi quantum ad actum elicitum.

92 Ex hoc duae conclusiones: prima, ergo actus voluntatis magis est in potestate voluntatis quam aliquis alius actus; secunda, ergo actus ille est in potestate voluntatis non tantum mediate sed immediate.

Ex prima ultra sic: actus intellectus circa finem est in potestate voluntatis; ergo et actus voluntatis.

Ex secunda ultra sic: ergo si actus voluntatis sit in potestate voluntatis mediante actu alicuius alterius potentiae, multo magis est in potestate voluntatis immediate; sed in potestate voluntatis est velle vel non velle finem mediante actu intellectus; ergo hoc est in potestate voluntatis immediate. Minor patet, quia in potestate voluntatis est avertere intellectum a consideratione finis, quo facto

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

1 *adnot.* Contra opinionem Henrici A^1 2 articulum *om.* D 2-*p.* 67, 7 Primo — ratio: *habent codd.* (*excepto* Λ^Y) *edd. totum vel partes diversimode disposita, prout infra notatur.* Cod. A *vero habet sic:* ¶ Primo (2) — elicitum (5) *et* ergo si (12) — ignotum (*p.* 67, 2), *sign. in mg.* Additio. Vacat, sic in libro Duns; Ex hoc (6) — sic (12) *et* Responsio (*p.* 67, 3) — ratio (*p.* 67, 7), *sign. in mg.* Extra de manu Scoti; *post* sic (12): ergo si, etc., *verba Scoti, quibus determinatur ordo textus.* 3-5 Augustinus — elicitum] *om.* Λ^Y; ¶ *sign.*: Vacat D^2V^2 Vacat, non scribe (*includendo* Contra — sic, 2) Λ^{O2} *lin. anfractuosa* μ 3 cap. *om.* Z$\Gamma^{BD}\Lambda^{HO}$ 4 voluntatis potestate = AD p. v. *rell.* (*om.* Λ^Y) *edd.* | ipsa voluntas] v. i. Σ 6-11 Ex hoc — actus voluntatis] *om.* $M^*SR^*\Lambda^{YE2H*GO}\Sigma$ρτπγβυ ⟦*post* ignotum (*p.* 67, 2) Γ^{L+N+} *restit. continuando post* actus voluntatis (11): Ex secunda ultra sic: ergo si, etc. (etc.] aliquis Γ^L; alias Γ^N; *insuper indicat hanc transp. litteris* b-a *et nota:* supra ad b Γ^{N2}), *post* immediate (16) D^+ *continuando*: Ex prima (!) ultra sic (*add.* actus intellectus circa finem est in potestate voluntatis; igitur et actus voluntatis. Ex secunda ultra sic D^2): igitur si actus etc.⟧; ¶ *sign.*: Extra de manu Scoti D^1 Extra $D^1P^2V^2\Gamma^{B1L1N1}$ Vacat Λ^{E2} Vacat, non scribe Λ^{O2} *litteris* a-b P^2 *lin. anfractuosa* μ 6 duae conclusiones] *praemittunt:* habentur P^2 consequuntur R^2I^2 sequuntur $\Gamma^{N2}\Lambda^E$ inferuntur Λ^{H2} sunt μ *add.* sequuntur M^2 | prima] *add.* est $P^2R^2\Gamma^{BDN2}$ *add.* sic $M^2I^*Z\Lambda^{H2}$μ *pon.* conclusio prima C^2 *pon.* maior Γ^{D2} | ergo] quod $M^2R^3I^2$ *om.* P^2μ 7-10 secunda — intellectus *om.* Λ^E 7-9 secunda — immediate *om.* Γ^L 7 ergo] quod $M^2R^3I^2$ 10-11 actus — actus voluntatis *om.* $D^*\Lambda^{H2}$ 12-*p.* 67, 2 Ex secunda — ignotum] *om.* Λ^Y; ¶ *sign.*: Vacat V^2 Vacat, non scribe Λ^{O2} *lin. anfractuosa* μ Ponitur a Mauritio ut additio, sed est textus ex antiquis υ 12 Ex secunda ultra sic *om.* $D^*M^*SR^*\Lambda^{E2HGO}\Sigma$ρτπγβυ 13 magis] fortius $\Lambda^{EG}\Sigma$ρπγβμυ 14 sed] *pon.* minor Γ^{D2} 16 voluntatis = ADΓ^L eius *rell.* (*om.* Λ^Y) *edd.* | *post* immediate *explicit nota* Vacat (*cf. ad* 12-*p.* 67, 2) *et sequitur*

F 3 AUGUST., *Retract.* I c. 9 [8] n. 3 et c. 22 [21] n. 4 (PL 32, 596. 620; CSEL XXXVI pars II 40, 10-11. 104, 2).

T [1] Cf. supra n. 83.

voluntas non volet finem, quia non potest habere actum circa ignotum.

Responsio: summe in potestate, quia in libertate immediate; omne aliud mediante aliquo velle, etiam quod non est liberum sed non in potentia contradictionis.

[4] Confirmatur ratio ista, scilicet prima contra opinionem[1], et potest esse secunda ratio, ‖ quia quod non impeditum necessitatur ad agendum, de necessitate removet prohibens actionem si potest; ergo si voluntas non impedita necessitatur ex natura sua ad volendum finem ultimum, removet necessario omne prohibens volitionem illam, si potest removere; prohibens autem hanc volitionem est non-consideratio finis, et hanc potest voluntas removere, faciendo intellectum stare in consideratione finis; ergo voluntas de necessitate faciet intellectum stare in consideratione finis. – Maior[2] huius argumenti patet, quia illud quod ex se est necessita- 93

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

Responsio (*p.* 67, 3) — contradictionis (*p.* 67, 5) D | Minor] Antecedens $CP^*M^*SR^*I^*V$ *add.* vel antecedens Λ^{O2}

1 vellet R$\Gamma^{BD}\Lambda^{EG}$ velit Λ^O | quia] *add.* voluntas $I^2\Lambda^{HO}$ 2 ignotum] *add.* igitur si actus intellectus est in quietatione voluntatis, multo magis actus finis, et sic potest non necessario velle finem sed libere, vel non velle simpliciter Λ^{O2}. – *Hic sequitur* Aliter (*p.* 65, 10) — perfectior (*p.* 65, 15) DCPMSRIVμ 3-5 Responsio — contradictionis = ADΓ^{B2LN} (*ante* Minor, *p.* 66, 16 D) ergo summe in meth^ce (!) ad omne ad mediante *ante* ergo si actus (*p.* 66, 12) Λ^E(*om.* Λ^{E2}); ¶ *text. sign.*: Extra $D^1\Gamma^{L1N1}$ Vacat Λ^{E2} 3 immediate] *add.* etc. D 4 aliquo] scilicet Γ^{B2} quia scilicet Γ^{LN} | etiam] *rescr.* D^2 *om.* Γ^{LN} | etiam quod] q. e. Γ^{B2} | sed] licet Γ^{B2} 6-7 Confirmatur — ratio] *om.* Λ^Y; ¶ *sign.*: Vacat V^2 Vacat, non scribe Λ^{O2} *lin. anfractuosa* μ 6 ratio ista = AΛ^O i. r. DMSRIVZ$\Gamma\Lambda^{EG}$ *edd.* ratio illa Λ^H ratio CP | scilicet — opinionem = A 6-7 et — ratio *om.* CP 7-*p.* 68, 6 ¶ quia — repugnat *sign. litteris* a–a–a A^1, *sed duo prima* a *raduntur, relicto erronee tertio, et sign.* a – a *pro* Si instetur (*p.* 69, 1) — in finem (*p.* 73, 2; *cf. p.* 69, 20) 7 quod = $AI^2\Lambda^{HO'}$ omne agens quod D quodcumque agens CPMSRI'V$\Gamma\Lambda^{O2}$ *edd.* illud (*add.* agens Z^2) quod Z$\Lambda^{YEG}\Sigma$ | non impeditum] *om.* $I^2\Lambda^{HO*}$ *add.* si R *add.* quod M^2 *add.* in se Λ^{O2} | necessitatur] necessitatum Γ^{B2D2} *add.* ex natura sua P 8 de necessitate] necessario *post* removet P | prohibens] *praem.* omne PΓ^{D2}ρπγβμυ *om.* Λ^{E*} | actionem] *praem.* illam P | potest] *add.* removere P 9-11 ergo — potest *om.* P^* 9 non impedita] *om.* $I^2\Lambda^{HO*}$ *add.* in se, impedita tamen ab alio Λ^{O2} | necessitetur ZΛ^{YO}ρπγβμυ necessitaretur Λ^H 9-10 ex natura — removet *om.* Γ^{N*} 9 ex natura sua *post* ultimum (10) Γ^{BD} | sua *om.* Λ^{YHO*} 10 finem ultimum] u. f. Λ^{EG} *om.* $CM^*SR^*I^*V^*$ | removet necessario] n. r. $\Lambda^Y\Sigma$ | necessario *om.* Λ^{HO*} 10-11 volitionem illam] i. v. CP^2MSRIVZΛ 11-12 si — volitionem *om.* V^* 11 removere *om.* $P^2V^2\Gamma^{BD}\Sigma$ | autem] vel A sed *ante* prohibens IZΣ *om.* D^*R^* 12 potest voluntas removere] p. r. v. Γ v. p. r. Λ^{HO} 13 intellectum stare] s. i. (i. *om.* Γ^{N*}) $\Gamma^N\Sigma$ | voluntas] volendo (*add.* finem Γ^{N2}) $MSR^*\Gamma^N\Sigma$ volendo finem I^*Z *edd.* 13-14 voluntas — finis] etc. Γ^L | voluntas de necessitate] de n. v. (*add.* volendo sic finem in universali semper Λ^{O2}) Λ^{HO} 14 de necessitate] necessario Σ | intellectum stare] s. i. Σ | finis] *praem.* huius I^*Z *add.* quod tamen falsum est Λ^{O2} 15 Maior] *add.* autem Λ^G | huius argumenti]

T [1] Cf. supra n. 91-92. [2] Cf. supra lin. 7-8.

tum ad agendum, numquam prohibetur nisi per aliquid repugnans vincens eius activam virtutem, sicut apparet de gravi: prohibetur enim a descensu propter aliquid repugnans vincens inclinationem eius, et pari ratione amovet prohibens si potest, quo amoto non impeditum descendit, quia ita necessario removet repugnans effectui sicut ponit effectum cui illud repugnat[a].

---

[a] *Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus:* Confirmatur [b] ratio [1]: ubicumque est necessaria conexio extremorum, est etiam necessaria conexio omnium mediorum necessario requisitorum ad unionem extremorum, alioquin necessarium dependeret a contingente; sed si voluntas necessario fruatur fine ostenso, erit necessaria conexio extremorum inter se et ex natura ipsorum extremorum, ergo et omnium mediorum; sed unum medium necessario requisitum ad unionem istorum extremorum est intellectio finis [2], ergo etc. Probatio minoris [3]: si sit necessaria conexio voluntatis ad finem, est sicut principalis agentis ad obiectum circa quod agit; sed necessitas ad agendum non potest esse in principali agente

[b] *Textus* Confirmatur (7) — praesupposito (*p.* 71, 5) *a Duns Scoto signatur litteris:* c – c.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)
om. Σπβμυ *add.* ultimi IΛ^{EHG}ρ | illud *om.* Λ^{EHGO*}Σ | quod *om.* Λ^{O*} | ex se] de se Z ipse Σ^{Q} *om.* CP*MSR^{2}IV^{2}ΓΛ^{HO} 15-*p.* 68, 1 est necessitatum] n. e. Λ$^{E'}$ necessitatur CPMSRIVZΓ Λ^{E2GO2}Σ necessitas Λ$^{O'}$

1 repugnans] *rescr.* Λ^{Y2} *om.* I^{2}Λ^{H2O2} 2 eius activam virtutem] e. v. a. R a. e. v. V v. e. a. Λ virtutem eius Σ | sicut apparet] sicut patet RΛ^{G} *edd.* exemplum Σ 2-3 sicut — vincens *om.* M^{2} 2-5 prohibetur — descendit] respectu descensus, in quo si prohibetur per trabem eadem necessitate qua descendit deorsum frangit trabem si potest Σ 3 repugnans] repugnanti Z* *om.* I^{2}Λ^{HO*} 4 et *om.* P*Γ^{BD*} | ratione] necessitate CPMSRI*VZΓ^{D2LN}Λ^{YEH2G} *edd.*, *add.* vel necessitate Λ^{O2} | amovet] admovet Γ^{B*D*} removet CPΓ^{N}Λ^{EG} | prohibens] impedimentum Λ^{EG} *praem.* impedimentum ρπγβμυ | quo amoto] quo CMSR*V'Λ^{EG} qua V^{2}Λ^{Y} si (*praem.* quo amoto Λ^{O2}) Λ^{H*O} 5 impeditum] impeditum est Λ$^{H'O}$ impeditur Λ^{H2} impedito Λ^{G} 5-6 quia — repugnat] *om.* Λ^{H*O2}Σ^{Q2U}τ; ¶ *sign.* Extra Σ^{Q2}; *hic sequitur* Item (*p.* 88, 13) — experimur (*p.* 89, 12-13) Λ^{O} 7-*p.* 72, 20 *et p.* 69, 1-90, 2: *totum hunc textum om.* Λ^{Y} *ut respectivis locis notatum, sed not.* Hic deficiunt tres rationes Λ^{Y2} 7-*p.* 71, 5 Confirmatur — praesupposito = ADCP MSRIVZΓΛ^{E2}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ [[*post* non-intelligere (*p.* 77, 9) D]]; ¶ *text. sign.*: Vacat, sic in libro Duns A^{1} Vacat D^{2}V^{2}Λ^{E2} Extra I^{2}(*text. et mg.*)V^{2} Additio prolixa, sed pulchra valde υ *lin. anfractuosa* μ 7 ratio] *add.* quia CPΓ^{N}Λ^{E2} 8 conexio^{1} — necessaria *om.* V^{2} 9 necessario *om.* Rρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μ 9-10 necessarium dependeret] dependentia necessariorum esset (esset *post* contingente, 10) Λ^{E2} 10 sed si voluntas] *praem.* Minor prima MSR*IV*Z*Λ^{E2} *adnot.* Minor prima A^{1}(*text. et mg.*) *add.* ut dicit minor prima (*add.* vera C) CP^{2}(*post* ostenso) 11 necessaria] necessario DCPMVΛ^{E2} *om.* Z* | inter se — extremorum *om.* R^{2}Γ^{D2} 11-13 ergo — extremorum *om.* Γ^{L} 12 et *om.* Γ^{BD} 13 istorum] illorum DΓ^{D2}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ *om.* Γ$^{BD'}$ | istorum extremorum] e. i. CPMRIVZ | intellectio] intentio Λ^{E2} ostensio ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 13-14 necessario MSRIVZ 14 sicut] finis D | obiectum] *praem.* primum R^{2} *praem.* ipsum ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 15 circa quod agit *om.* Λ^{E2} | sed] *praem.* minor secunda VZ* *add.* minor (*praem.* sicut dicit M^{2}) secunda MS *adnot.* minor secunda A^{1}(*text. et mg.*) *add.* ut dicit minor secunda CP*IΓ^{N}Λ^{E2} | necessitas] voluntas P^{+} virtus ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | agendum] cognoscendum D 17 c–c = A^{1}V^{2}(*cf. p.* 80, 7-8 *et p.* 81, 14. 15. 19. 20. 21 *et p.* 82, 3)

T [1] Cf. supra n. 93. [2] Cf. infra p. 72, 8-73, 2. [3] Cf. supra lin. 10-12.

[5] ‖ Si instetur [a] huic rationi [1] dicendo voluntatem non simpliciter necessario frui fine sed necessitate condicionata, scilicet si ostendatur, et maior dicatur esse vera de simpliciter necessario agente, nisi per illud quo formaliter agit; voluntas autem se ipsa agit, ergo in ipsamet erit necessitas ista ad obiectum. Patet ergo minor prima [2]. – Minor prosyllogismi [3] probatur sic: agens principale principaliter nullo necessario agit nisi quo principaliter agit, alioquin illo necessario ageret quo impossibile est ipsum agere; non agit autem principaliter nisi illo quod est sibi formalis ratio agendi. 94

Haec confirmatio [4] videtur excludere quandam responsionem quae daretur ad rationem principalem, de necessitate simpliciter et condicionata [5]; nam ista probat quod si voluntas etiam fine ostenso necessario fruitur, quod hoc est propter proprias rationes istorum extremorum, quae ex se habent conexionem necessariam; ergo illa non dependet ab aliquo alio ab extremis, et ita est absoluta, etsi extremorum inter se, ergo et omnium mediorum in suo ordine, erit conexio necessaria.

Responsio: minor prima [6] falsa est nisi intelligitur de necessitate condicionata, id est quod praesupposita intellectione necessitas fruendi quae sequitur – quae est necessitas secundum quid, quia dependens ab illa ostensione – illa,

---

[a] *Textus* Si instetur (1) — in finem (*p.* 73, 2) *a Duns Scoto signatur litteris:* a – a.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)
1-*p.* 74, 3 Si instetur — ad illud = ADCPMSRIVZΓΛ^{EG}Σρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ; ¶ *text. sign.*: Extra de manu Scoti A^{1} Extra I^{2}(*text. et mg.*)V^{2} Additio prolixa, sed pulchra valde υ *lin. anfractuosa* μ 1 Si] *add.* tenendo conclusionem oppositam quis ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ *add.* quis VΛ^{EG} | instet VΛ^{EG}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ instes CPMSRIZΓ^{LN} | instetur — voluntatem] dicatur quod voluntas Σ | rationi] responsioni Λ^{E*G} 2 fruitur Σ 2-3 frui — necessario *om.* Z^{2} 2 necessitate condicionata] sub condicione Σ 3 dicatur] dicitur CPMSRIVZ^{2}Γ est Σ | esse *om.* CPMSRIVZ^{2}ΓΣ 4 voluntas — agit *om.* M^{2}SR^{2}Γ^{L}Λ^{E2} | ipsamet] *in ras.* R^{2} ipsam CPM*SV ipsa IΛ^{E2} 5 erit] *in ras.* R^{2} est MVΓ^{N}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | necessitas] *praem. in ras.* aliqua R^{2} *praem.* ipsa ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | ista] illa DCPMVΓ^{BD*} *om.* Rρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | ad] *add.* agendum circa IZρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | minor prima] *om.* D' p. m. D^{2} *circumducit linea* A | Minor^{2}] Maior Λ^{E2} *praem.* Prima IΛ^{E2} *add.* secunda Γ^{B2} *add.* autem CP 6 principaliter] principiatum Z^{+} primum M^{2}R^{2}(*in corr.*) *om.* Γ^{N2} 6-7 nullo — alioquin *om.* Γ^{N2} 6 nullo] *in ras.* V^{2}Γ^{D2} non MΓ^{N2} | necessario agit] a. n. CP modo (*add.* agit D^{2}) D 7 principaliter] *in ras.* R^{2} formaliter Γ^{B2}(*in ras.*)^{LN2} *om.* Γ$^{D'}$ formaliter principaliter Γ^{D2} *pon.* formaliter V^{2} 8 agit *om.* SR^{2}(*post* autem) | agit autem principaliter] aut. p. a. CP MIVZΛ^{E2} aut. a. p. Γ | principaliter *om.* ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | formaliter V 9 Haec confirmatio] Hoc confirmatur P* 9-10 quae — rationem *om.* υ 9 datur P 11 ostenso] apprehenso Λ^{E2} | fruatur IZ | quod^{2} *om.* I 12 proprias *om.* D | istorum *om.* M 14 etsi] sed si Λ^{E2} | ergo *om.* ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 15 conexio] *add.* inter se Γ^{L} 16 Responsio] Respondetur quod ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | prima] probatio (probatur?) D^{2} | falsa est] e. f. PΓ | intelligatur CPMSRIVZΓ 17 id] hoc RΓ^{BD}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | quod *om.* D | supposita CPMSRIVZΓ | quae sequitur] *in ras.* R^{2} consequetur *in ras.* Γ^{B2} sequatur ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 18 quae *om.* RIZ^{2} | quia] *add.* est P^{2}R^{2}Γ^{BDN2} | ostensione] intellectione (*not.* alias: ostensione Γ^{D2}) Γ^{BD} 20 a – a = A^{1}V^{2} a $<$ Γ^{B1} (*cf. p.* 80, 3-4 *et p.* 81, 4. 12. 21. *et p.* 82, 2)

T [1] Cf. supra n. 93. [2] Cf. supra p. 68, 10-12. [3] Cf. supra p. 68, 15-69, 4. [4] Cf. supra p. 68, 7-13. [5] Cf. supra lin. 1-3. [6] Cf. supra p. 68, 10-12.

respondeo: non solvitur, quia impedibilia non simpliciter necessario agunt sed tantum necessitate condicionata, scilicet si non impediantur, et in illis est maior vera; ideo in maiori non accipitur

---

inquam, est ex natura extremorum; quod est breviter dicere: extremorum est necessaria conexio si ostensio praecedat [1]. Sed illa minor probatur [2] de necessitate absoluta ex natura extremorum, ideo ad probationem illam respondeo, ad minorem [3], et dico quod in agente principali simpliciter necessario agente nihil est quo necessario agit, nec etiam requisitum ad necessario agere, nisi tantum illud quo principaliter agit, quia in simpliciter necessario agente tota ratio necessitatis est in ipso per illud per quod est agens. Sed in agente principaliter necessario secundum quid sive condicionaliter non est illud sufficiens ratio necessario agendi quod est ratio agendi, sed requiritur aliud a quo dependet illa necessitas, quia non est a sola ratione agentis. Negatur igitur secunda minor [4], quia non per illud solum quo aliquid principaliter agit, per hoc est necessitas condicionata in agendo, sed per illud cum alio praesupposito. – Ad probationem secundae minoris [5] dico quod in hoc quod est 'necessario agere' duo includuntur, et respectu 'agere' est dare unum 'quo', scilicet rationem formalem agendi in principali agente, respectu 'necessitatis' non est illa ratio sola, sed cum hoc aliud praesuppositum. Ad formam ergo dico quod non est concedendum quod aliquid sit quo necessario agit, sed ad necessitatem illam requiritur et illud quo agit et aliud quo non agit. Sed quia in proposito a quo dependet necessitas ab eodem dependet et actio, et quo agit eo agit aliquo modo agendi (vel necessario ergo vel contingenter), ideo ad probationem secundae minoris aliter potest dici,

[8]

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 respondeo] *rescr.* D^{2} dico quod Σ ratio VZΓ^{-L}Λ^{EG}ρ^{Φ}π^{Φ} *pon.* ratio C^{2} *add.* ratio β^{Φ}μυ *add.* ista Γ^{-D} | solvit Γ^{BL} 2 tantum necessitate condicionata] condicionaliter Σ | scilicet si *om.* D 3 impediuntur Σ impeditur MSRI | est maior vera] e. v. m. Λ^{EG} m. e. v. Σ | ideo] praeterea Σ | non *om.* Λ^{E*G*} | accipitur] *add.* simpliciter Σ 4 inquam *om.* D | est^{1}] erit IZ | extremorum^{2}] *add.* inter se P^{2}R^{2}Γ 5 necessaria] necessario M | ostensio] *add.* vel intellectio illa Γ^{BD} | praecedat] *add.* vel illa intentio praecedat P^{2} 6 illam] istam D* illius CPMSRIVΓ^{LN} istius Γ^{BD} 7 et *om.* CPMSRIVZΓ | quod] *add.* non M*SR* | principali] *add.* non Γ^{LN*} 9 quia] *praem.* sed D *om.* I 10 illud] id D*C 11 illud *om.* CP* 12 quod — agendi *om.* R*(*post* aliud)Γ^{L} | ratio *om.* I | illa] ista CPMRVΓ^{-N} 13 Negetur Γ | igitur] etiam Γ^{LN} | secunda minor] m. s. DCPMSRIVZΓΛ$^{E?}$ secunda (¶ *not.* Scotus: minor A^{1}) A | quia^{2}] quod V 14 quo] *praem.* sub P | aliquid] agens ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 15 alio] aliquo ADCPMSRIVZ* *add.* in agendo Γ^{N+} 16 est *om.* Γ^{B*D*} | agere *om.* ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 18 respectu] *add.* autem Γ^{N2}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | ratio sola] s. r. DCPMSRIVZΓ^{LN}Λ$^{E?}$ 20 sit] sine D | quo^{1}] *add.* formaliter IZ*Γ^{D2} | quo^{2}] *praem.* a ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μ 21 aliud] illud Γ^{B} *praem.* illud CPMSRIV*ZΓ^{D2L}Λ$^{E?}$ *add.* praesuppositum PM^{2}IZ | Sed *om.* Γ$^{LN±}$ | quia *om.* CPM*SRΛ$^{E?}$ | proposito] praesupposito I* 21-22 dependet — eodem *om.* V$^{±}$ 22 eodem] eo CPMSIV$^{?}$ZΓ^{LN}Λ$^{E?}$ ea R | et^{1} *om.* CPMSRIVZ*ΓΛ$^{E?}$ | quo] quod CP^{2}(*in ras.*) | vel *om.* ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 23 ergo = ADZ(*om.* Z^{2}) | contingenter] concomitanter C | ad] quoad P^{2}Γ^{D} | potest dici] d. p. CPMSRIZΓ^{L}Λ$^{E?}$

T [1] Cf. infra p. 76, 13-77, 4. [2] Cf. supra p. 68, 13-69, 5. [3] Cf. ibidem. [4] Cf. supra p. 68, 15-69, 4. [5] Cf. supra p. 69, 5-8.

quod 'quidquid necessario agit, necessario removet prohibens si potest', sed: 'quidquid non impeditum necessario agit', etc.[1], ubi specificatur in maiori de necessitate condicionata.

---

quod illud quo est activum non est quo ipsum agit nisi alio praesupposito, sed est tunc quo necessario agit alio praesupposito.

Contra: in primo instanti naturae est actio praevia, in secundo actio principalis. Quaero qualiter principale agit in secundo. Si contingenter, propositum; si necessario, tunc cum per propriam formam praecise agat, et quia principaliter, et quia illud praevium nullo modo est sibi ratio agendi, sequitur quod forma sua sit tunc ratio necessario agendi; sed hoc non est nisi ex determinatione formae ad obiectum et actionem in obiectum; ergo extrema ex natura sua habent necessariam conexionem, ergo et ad media necessaria [2]. – Item, nihil facit ad agere illud quod ponitur sub condicione, ergo nec ad necessario agere; ergo si est necessitas ex ista condicione, erit et aeque simpliciter.

Responsio ad primum [3]: agit in secundo nunc naturae necessario, hoc est secundum quid necessario, quia ut secundo, scilicet ut praesupponendo aliud.

Contra: quod quando agit necessario agit, simpliciter necessario agit, quia

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1-2 necessario^{1} — quidquid *om.* Λ$^{E±}$ 1 agit, necessario *om.* Γ$^{B±}$ 2 sed] *add.* additur Σ | etc.] necessario removet prohibens si potest Σ *om.* Γ$^{BD±LN}$ 3 specificetur Γ^{DLN*} | in maiori *om.* Σ 4 est^{1} *om.* M*SRΓ^{N*} | est^{2}] *add.* illud PZ^{2}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 4-5 sed est] est vero Λ$^{E?}$ et CPMSRIVZΓ 5 alio praesupposito] *om.* R; *hic sequitur* Conceditur — retrahens (*p.* 89, 13-14) M(*rep. suo loco* M^{2})SRIVΓ^{LN}Λ$^{E?}$ 6-*p.* 72, 20 Contra — intellectum = ADIVZΓ^{-L}Λ$^{E?}$ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ [[*post* obiectum (*p.* 88, 6) V*(*notando litteras et signa*) *in fine I lib. Add. magnae* (*f. 176va*) *ut append.* Γ^{N}]] Contra istam responsionem arguitur sic: Quaere extra (arguitur — extra C^{1} *pon.* Quaere extra: Arguitur sic: in primo instanti naturae est actio praevia, in secundo est actio principalis agentis. Quaero in secundo instanti, qualiter principale agens P^{2}) CP Contra: intellectus naturaliter assentit principio quod est extrinsecum R; ¶ *text. sign.*: Vacat A^{1}D^{2}Λ^{E2} Extra I^{2}(*text. et mg.*)V^{1} Additio prolixa, sed pulchra valde υ *lin. anfractuosa* μ 6 Contra] *add.* istam responsionem arguitur sic IΓ^{N}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | secundo] *add.* est IΓ^{N}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 6-7 principalis] *add.* agentis IΓ^{N}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 7 Quaero] *add.* tunc in illo secundo instanti IΓ^{N}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | principale] *add.* agens IΓ^{N}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | in secundo *om.* IΓ^{N}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | contingenter] *add.* habetur (habet υ) IΓ^{-L}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 8 tunc cum] c. t. IVZΓ^{-L}Λ$^{E?}$ | per — agat] praec. per propr. f. agat IZΓ^{N}Λ$^{E?}$ praec. agat secundum f. propr. Γ^{BD} | et quia] quare et Γ^{D} 9 illud] ipsum ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | praevium] praemium D principium Γ^{N} praevium vel principium I* primum ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | est sibi] libero est ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | sequitur] *add.* tunc ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 10 tunc *om.* Λ$^{E?}$ | ratio necessario agendi] necessaria r. a. I*Γ^{N}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ r. a. n. Γ^{BD} | non *om.* Λ$^{E?}$ 11 obiectum et *om.* D* | et — obiectum *om.* Γ^{D} 12 nihil facit] universalis Γ^{N} *praem.* illud Γ^{D} | ad^{2} *om.* Γ^{D*N}ρ^{Φ}π^{Φ} 13 illud *om.* Λ$^{E?}$ | condicione] *add.* quia nec de (ab υ) illo dependet agere Λ$^{E?}$υ 13-14 ergo si — simpliciter *om.* IΓ^{N} 13 si *om.* ZΓ^{D} 14 et *om.* VZΓ^{BD}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | simpliciter] simplex V *add.* sicut cum condicione D 15 Respondetur IΓ^{-L}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | primum] *add.* istorum quod IΓ^{-L}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | agit — naturae] in secundo nunc nat. agit Γ^{B} in secundo signo naturae principale (-li υ; nat. princ. *om.* Γ$^{D±}$) agens (a. *om.* Γ^{D}) agit IΓ^{DN}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | nunc] instanti Λ$^{E?}$ 15-16 hoc est — secundo] non (*add.* necessario I^{2}) simpliciter sed (*add.* necessario I^{2}) secundum quid IΓ^{N}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 16 secundo] *praem.* in Γ^{D}Λ$^{E?}$ | ut^{2}] nec D* *om.* IΓ^{-L}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | praesupponendo aliud] a. p. IΓ$^{B/DN}$ alio praesupposito Γ^{B2}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 17 agit^{2}] *om.* ρ^{Φ}π^{Φ}υ *add.* sicut si Λ$^{E?}$

T [1] Cf. supra p. 67, 7-8. [2] Cf. infra p. 76, 7-12. [3] Cf. supra lin. 6-12.

95 Si aliter instetur quod maior[1] est vera de illis quae similem necessitatem habent respectu principaliter intenti et respectu eorum quae sunt necessaria ad illud cuius sunt agentia mere naturalia, quae in toto processu usque ad ultimum intentum agunt mere ex necessitate naturali – voluntas autem alio modo respicit finem in quo est omnis bonitas, et ideo necessario, et aliter quodcumque aliud ens in quo est defectus boni, et ideo quodcumque aliud respicit contingenter – contra: impossibile est extremum respicere aliud extremum quacumque necessitate quin tanta necessitate respiciat quodcumque medium necessario requisitum inter illa extrema, alioquin necessarium dependeret necessario a non-necessario; ergo

---

'necessario' et 'contingenter' determinant agere pro tunc quando causa agit; generans enim necessario generat, licet praesupposita alteratione, quantum est ex sua forma activa. Et tunc ultra: ergo simpliciter necessario quantum est ex forma sua determinatur ad omne medium necessarium; in hoc illud necessario quando potest tendit, ergo necessario quantum vel quando potest tendit in omne medium.

Forte non est in potentia propinqua nisi ad operandum circa cognitum. – Contra: igitur necessario vult intellectionem finis si sibi praesentetur ut obiectum intellectum.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}(\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon)$

1 aliter] autem V$\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$ *praem.* autem $\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *om.* Λ^{EG} | aliter instetur] i. a. Σ | vera] *add.* aliter ab aliis respondetur quod maior est vera $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$ | similem] aequalem Λ^{G} 2 respectu² *om.* Σ 3 cuius] cuiusmodi D²CPMSR²IVZ$\Gamma\Lambda^{E}\Sigma$ [[*rescr.* C²P²]] | mere naturalia] n. m. Σ 4 quae] quia CPMRIV*ZΓ^{LN} quod S | agit D*MSRIZΓ^{LN*} | ex *om.* $\Lambda^{EG}\Sigma$ 5 necessitate naturali] nat. (*om.* V*) nec. VΣ | autem] igitur Γ^{-B} *om.* D* | alio modo] aliter Σ 6 et¹ *om.* RΛ^{EG} | et ideo] quia $\Sigma\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 6-7 aliter — in quo] alio modo entia citra finem in quibus $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 7 ens *om.* Σ | boni] alicuius bonitatis Σ | et ideo] quia $\Sigma\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | quodcumque aliud respicit *om.* $\Lambda^{EG}\Sigma$ 8 est] *om.* Λ^{E*} *add.* aliquod R²$\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 9 tanta] eadem Σ 10 medium] necessarium CP* aliud Λ^{G} *om.* Λ^{E} | inter] in Γ^{L} ad Σ | illa extrema] illud Σ *add.* quia R 11 dependeret necessario] n. d. $\Lambda^{G}\Sigma$ | a non-necessario *om.* R* 12 necessario et contingenter] c. et n. I$\Gamma^{N}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | tunc] *add.* quando sunt cum agere ut scilicet (scil. *om.* I*) I 13-20 generans — intellectum *om.* $\Lambda^{E?}$ 13 enim *om.* I*Z$\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu$ | praesupposita alteratione] praesupponat alterationem I$\Gamma^{-L}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 14 tunc] tum Γ^{N} | ergo] sic IVZ$\Gamma^{-L}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 15 in] cum ADVZ *praem.* et DI$\Gamma^{-L}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | hoc = ADVZ *add.* in D 16 quando potest¹ *om.* Γ^{D} | quando potest tendit¹] t. quantum (quando Γ^{N}) p. I$\Gamma^{BN}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *add.* et (etiam Γ^{N} vel I²) quando potest I$\Gamma^{N}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 16-19 ergo — Contra *om.* $\Gamma^{N}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 16 quantum] *add.* potest Γ^{BD} | quantum vel quando potest *post* medium (17) I 17 medium *om.* I* 18-20 Forte — intellectum *om.* V 19 igitur] *post* necessario Γ^{N} *om.* Z | vult *om.* Z | finis si] esse $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | sibi praesentetur] s. praesentialiter $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *praem.* ista (illa Γ^{BD}) intellectio I²ZΓ^{BD} *add.* ista intellectio I′ 20 intellectum] cognitum I$\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ intellectum sive cognitum Γ^{BD}

T [1] Cf. supra p. 67, 7-8.

qua necessitate voluntas tendit in finem, ea necessario tendit in ostensionem finis, sine qua impossibile est eam tendere in finem.

Si tertio instetur[a] ad minorem[1] quod non-consideratio non proprie prohibet voluntatem a fruendo, potest aliter argui sic: quidquid necessario quiescit in aliquo sibi praesente, necessario tenet illud sibi praesens si habet et potest; voluntas per te necessario quiescit in fine praesentato; ergo necessario tenet illum semel praesentatum ut sit sibi semper praesens. – Maior probatur inductive: si grave necessario quiescit in centro, necessario facit se praesens centro si potest, et centrum sibi, et necessario tenet illam praesentiam quantum potest. Istud apparet in appetitu sensitivo: si necessario quiescit in delectabili praesente, necessario quantum potest tenet sensum in illo sensibili ut sit sibi praesens ad delectandum. – Probatur etiam maior per rationem, quia[b] quod aliquid necessario quiescat in aliquo praesente, est propter convenientiam perfectam 96

---

[a] *Textus* Si tertio instetur (3) — ad illud (*p.* 74, 3) *a Duns Scoto signatur litteris:* e – e.

[b] *Hic a Duns Scoto superponitur littera:* k.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}(\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon)$

1 qua] quacumque R | qua necessitate] eadem necessitate qua Σ | in¹] ad DCPM²R*V *om.* M′ | ea necessario tendit *om.* Σ | necessario] necessitate (*post* tendit² Z) CPMR²IVZ$\Gamma\Lambda^{G2}$ 2 finis] *add.* vel insistentiam ostensionis finis Σ | eam] ipsam MSRIVZ$\Gamma\Lambda^{E}$ voluntatem Σ *om.* Λ^{G} | tendere in finem] in f. t. Σ 3 tertio *om.* Λ^{EG} | ad] contra Σ | minorem] maiorem MSR*V* *add.* aliter ab aliis dicitur ad minorem $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$ | non-consideratio] non-considerare Γ^{D2} inconsideratio Σ consideratio D* *add.* finis R²$\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 4 fruendo] *praem.* non Λ^{G} | potest] *praem.* unde $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *add.* autem (*post* aliter MZ) MRIZΓ^{L} | argui] *add.* et concludi (et concl. *om.* R?) quod voluntas tenebit (velit Γ^{D*}) intellectum (*add.* necessario Γ^{D2}) in consideratione finis (*add.* et hoc Γ^{BD}) R²$\Gamma^{BD}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | sic] *add.* ad concludendum (ad c.] et concludi $\Gamma^{N?}$) quod voluntas tenebit intellectum in consideratione finis (*add.* et hoc sic $\Gamma^{N?}$) IZΓ^{N2} 6 habet et potest] habet Λ^{E*} potest $\Lambda^{G}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | necessario *om.* CP*(*ante* per te)MSRVΓ^{L} 6-7 necessario quiescit] q. n. $\Gamma^{N}\Sigma$ 7 fine] *praem.* aliquo Σ | praesentato] praesente Z$\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *praem.* sibi $\Sigma\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *add.* sibi Λ^{G} | illum] ita Λ^{G} *add.* finem Γ^{N} | semel] sibi Λ^{G} *om.* Λ^{E} *add.* illum I 7-8 praesentatum] praesentialiter Λ^{G} 8 ut] *add.* sic CMSR*IVZ*Γ | sit sibi semper] sit semp. sibi MRIVZ$\Gamma\Lambda^{EG}$ semp. sit sibi SΣ 8-9 Maior — praesens *om.* Γ^{D*} 8 Maior probatur = AD Prob. m. Σ Probatio maioris (minoris MSV*) CPMSRIVZ$\Gamma^{BD?LN}\Lambda^{EG}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 9-10 centro — potest *om.* D* 10 si potest *om.* P 10-11 centrum — potest] tenet praesentiam illam Σ 11 Istud] Idem $\Gamma^{BD}\Lambda^{EG}$ 11-12 Istud — quiescit] Similiter si appetitus sensitivus quiescit necessario Σ | si necessario *om.* P* 12 delectabili] sensibili Λ^{G} appetibili $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *add.* sibi $\Lambda^{G}\Sigma^{Q}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *add.* communi Σ^{U} 13 sensibili] appetibili $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 14 Probatur etiam maior] Pr. m. e. Σ Maior probatur D 15 quiescit CPMSRIVZΓ | aliquo] alio Λ^{EG} *add.* sibi $\Sigma\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | est] *praem.* hoc Σ *om.* Λ^{E*} | convenientiam perfectam] p. c. Σ 17 e – e = A¹ V² (*cf. p.* 80, 11-12 *et p.* 81, 8. 10. 22 *et p.* 82, 1) 18 k = A¹ *et not. ultra* k, sic in libro Duns A¹ (*cf. p.* 81, 11. 16)

T [1] Cf. supra p. 67, 11-12.

huius ad illud; propter eandem convenientiam videtur aeque necessario appetere sibi coniungi quantum potest; haec autem coniunctio fit in praesentia huius ad illud[a].

97 Respondetur[b] aliter ad maiorem rationis primae[1] quod ipsa est vera de impedito proprie dicto, quod scilicet prohibetur agere propter aliud vincens virtutem eius activam[2]; non sic est hic, sed est quoddam agens aliud, cuius actio est praevia actioni volun-

---

[a] *Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus:* Probatur[c] aliter, quia quod necessario quiescit in praesente, necessario quantum est ex se movetur ad absens, saltem aptum est, licet impediatur per aliquid; ergo sicut ex illa necessitate actualiter moveretur si non impediretur, ita si est superius movens movet quaecumque inferiora per quae potest tollere impedimenta; tale mobile inferius voluntate est hic intellectus mobilis ad considerationem finis. [6]

[b] *Textus* Respondetur (4) — agit (*p.* 75, 11) *a Duns Scoto signatur litteris:* b – b.

[c] *Textus* Probatur (8) — finis (13) *a Duns Scoto signatur littera:* q.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 propter] *praem.* ergo Λ^{E2G} *praem.* et R^{2}Σρ①π①β①μυ | convenientiam] *om.* Γ^{B}Λ^{EG}ρ①π① *add.* igitur IZ   1-3 videtur — ad illud] necessario tenebit illud quantum poterit Σ   1 aeque *om.* ρ①π①β①μυ   2 autem] ut (*ante* haec Λ^{G}) V^{2}Λ^{E2G} *om.* CPMSRIV′ZΓΛ^{E}′   3 fit] *in corr.* D^{2} sit Λ^{EG} 4-*p.* 77, 9 Respondetur — non-intelligere = ADCPMSRIVZΓΛ^{E2GO}Σρ①ρ②π①π②β①μυ; ¶ *text. sign.*: Adhuc continue Extra de manu Scoti A^{1} Extra I^{2}(*text. et mg.*)V^{2} Vacat V^{2}Λ^{E2} Vacat, non scribe Λ^{O2} Additio Λ^{O2} Additio prolixa, sed pulchra valde υ *lin. anfractuosa* μ   4 Respondetur aliter] Aliter resp. Σ Responsio Λ^{O}ρ②π② Aliter respondetur ab aliis et probabilius dicendo ρ①π①β①μυ | ad maiorem] quod (*om.* Λ^{O}ρ②π②) maior Λ^{GO}ρ①ρ②π①π②β①μυ | rationis primae] p. r. DΓ^{B}ρ①π①β①μυ *om.* Λ^{GO}Σρ②π② | quod *om.* Λ^{GO}ρ①ρ②π①π②β①μυ | ipsa = AD   5 est — dicto] veritatem habet de agente necessario proprie impedito cuiusmodi est agens ρ①π①β①μυ | impedimento ACPSIVZΓ^{B*D}Λ^{E2}Σ impediente ρ②π② | dicto *om.* Λ^{GO*} | quod] quo RΓ^{D}Σ quando Λ^{GO}ρ②π② | scilicet] aliquid Λ^{GO}ρ②π② *om.* π①β①μυ | prohibens ρ②π② | agere] agens Σ   6 propter aliud] per Λ^{G} propter aliquid Λ^{E2} *om.* Λ^{O}ρ②π② | propter aliud vincens] ab aliquo vincente Σ | sic] *add.* autem Σ | est hic] in proposito autem *ante* non ρ①π①β①μυ   7 quoddam *om.* Λ^{GO*}ρ②π② | agens aliud] al. ag. Λ^{GO}Σρ①ρ②π①π②β①μυ | actio] *add.* necessario Z^{2}ρ①π①β①μυ   8-13 Probatur — finis = ADCPMSRIVZΓΛ^{E2}Σβ①μυ; ¶ *text. sign.*: Vacat A^{1}(*text. et mg.*)R^{2}V^{2}Γ^{B1}(*om.* ^{B2})Λ^{E2} Vacat in originali Γ^{D1}(*om.* ^{D2}) Vacat (*text.*), sic in libro (*mg.*) Z^{2} Extra D^{2}I^{2}(*text. et mg.*)V^{2} Additio prolixa, sed pulchra valde υ *lin. anfractuosa* μ   8 Probatur] Vel Σ *add.* q. (*cf.* 15) V | quia *om.* Λ^{E2}(*restit.* ^{E3})Σ   9 necessario] obiecto (*praem.* necessario Λ^{E3}) Λ^{E2} | ad] in Σ *add.* illud Γ^{D2} 10 saltem] *praem.* vel Γ^{N2}Σ *add.* quantum est (est *om.* Γ^{B2}) ex se R^{2}Γ^{BD} | aptum] natum Σ *add.* natum CPMSRIVZΓΛ^{E2}β①μυ | est] *om.* P* *add.* moveri R^{2}Γ^{N2}Σ | licet] si non R^{2} | impeditur CP*M*SR*VΓ^{DLN*} | aliquid] aliud C *add.* aliud PΓ^{BDN2} | illa] ista D*Λ^{E2} 10-11 actualiter moveretur] m. a. D   11 si^{1}] *in corr.* P^{2} sed (*pon.* si C^{2}) CI | ita] ista I *praem.* et D | si est] finis R^{2} | movens] *add.* necessario P   11-12 quaecumque] omnia Σ   12 tollere = D solvere CPMSRIVZΓΛ^{E2}Σβ①μυ tollere vel solvere A | impedita IZ*   12-13 voluntate — mobilis] in proposito est intellectus respectu voluntatis mobilis ab ipsa R^{2}(*in ras.*)Σ   13 hic] *om.* V *add.* inferius A^{+} *add.* in proposito Γ^{N2} | mobilis] *add.* ab ipsa Γ^{N2} 14 b–b = A^{1}(*text. et mg.*)V^{2} b Γ^{B2} (*cf. p.* 80, 5-6 *et p.* 81, 12. 13. 21 *et p.* 82, 2)   15 q = A^{1}V^{2} (*cf. p.* 81, 11. 16)

T [1] Cf. supra p. 67, 7-8.   [2] Cf. supra p. 67, 15-68, 2.

tatis, et ideo illius cessatio extendendo dicitur impedire voluntatem a volendo, et de tali maior est falsa. Licet enim agens praesupponens actionem alterius actioni suae possit illud alterum movere ad agendum et illo praevio agente ipsum necessario agat necessitate condicionata sive concomitante, non tamen necessario movet illud praevium ad agendum, quia non simpliciter necessario agit, sicut illud quod dicitur proprie impeditum simpliciter necessario ageret quantum est ex se, sed tantum necessitate condicionata agit, scilicet posita actione praevia; exemplum de potentia contingenter agente, et tamen posito actu generante habitum necessitate concomitantiae agit.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 et *om.* ZΛ^{GO}ρ②π② | illius] *post* cessatio Γ^{BD} eius Λ^{GO*}ρ②π② *add.* actionis praeviae R^{2}IZρ①π①β①μυ *add.* considerationis praeviae (¶ *sign. litteris* a-b Γ^{D2}) P^{2}Γ^{-L}Λ^{O2} | extendendo] *in ras.* R^{2} a considerando Σρ①π①β①μυ *om.* Λ^{GO}ρ②π② *add.* large P*Γ^{D2}ρ①π①β①μυ *add.* et large IZ *sequitur spat. vac.* Λ^{E2} | dicitur] potest Λ^{GO}ρ②π②   2 de tali] *praem.* loquendo ρ①π①β①μυ *add.* impedimento P*R^{2}ρ①π①β①μυ *add.* impedimento loquendo IZΓ^{D2} | maior] minori D′ minor D^{2} minor vel maior A | est falsa] est vera CP* negatur ρ①π①β①μυ | Licet enim] Nam lic. Σ   3 actioni suae] s. a. Λ^{GO}ρ②π② *ante* actionem CPMSRIVZΓΛ^{E2}Σ | posset Γ^{BD}Λ^{GO*}Σ^{Q*}ρ②π②   4 illo] ipso Λ^{GO}ρ②π② ideo AD *praem.* in I | praevio] primo CMRVΓ^{BD}Λ^{E2GO*} prius Σ proprio π① | ipsum] ipsam Z ipsa Λ^{G} *om.* Λ^{E2}ρ②π② *pon.* voluntas Λ^{O2} 5 concomitante] concomitative P^{2}Λ^{O} concomitantiae MSRIVZΓρ①ρ②π①π②β①μυ concomitatione (*pon.* concomitante C^{2}) CP′ ex communicante Σ^{Q} 6 praevium] primum CMRVΓ^{D}Λ^{E2GO*}Σ *add.* primum primum (!) P* | ad agendum] agens Λ^{E2} 6-7 necessario — simpliciter *om.* Λ^{O*} 6 agit] aget (movet Λ^{O2}) Λ^{O2} ageret ρ②π②   7-8 sicut — ageret *om.* Γ^{B} 7 illud *om.* ρ②π② | illud quod *om.* Λ^{G} | dicitur] dicent π② diceret ρ② datur Λ^{G} | dicitur proprie] p. d. Σ   7-9 impeditum — praevia *om.* Λ^{G} 7 impeditum] impedimentum C*PM impedire D *add.* non Λ^{O3} | simpliciter *om.* Λ^{E2}Σ   8 necessitate condicionata agit] a. n. c. Σ *praem.* de Λ^{O}ρ①ρ②π①π②β①μυ | condicionata] diminuta (*not. vel:* condicionata Λ^{O2}) Λ^{O}ρ②π② | agit] *om.* ρ①π①β①μυ *add.* illud CPΓ^{L}Λ^{O}ρ②π② *add.* istud MSRIVZΓ^{BD}Λ^{E2} 9 actione] *add.* primi quae est suae actioni Σ | praevia] prima Λ^{O*}ρ②π② agentis praevii ρ①π①β①μυ   9-11 ¶ exemplum — agit *sign.* Vacat R^{2} 9-10 exemplum — agente] sicut patet in exemplo ρ①π①β①μυ   9 potentia] *add.* volitiva Λ^{O}ρ②π②   10-11 et tamen — agit] licet (*add.* enim ρ①π①β①μυ) posito actu potentiae contingenter agentis (*add.* necessario ρ①π①β①μυ) generetur habitus necessitate concomitantiae, tamen potentia (p. t. Γ^{D}) contingenter agens non necessario ponit actum generantem habitum necessitate concomitantiae (generantem — concomitantiae *om.* ρ①π①β①μυ) Γ^{BD}ρ①π①β①μυ *praem.* licet enim posito actu potentiae contingenter agentis generetur habitus necessitate concomitantiae, tamen potentia contingenter agens non necessario ponit actum (¶ *sign.* Vacat Z^{2} Non est in libro Z^{2}) IZ *add.* vel sic: exemplum de potentia contingenter agente, et tamen actu posito generante habitum necessario necessitate concomitantiae (nec. conc.] agit Γ^{D}) Γ^{BD} *add.* vel sic (vel sic *om.* R^{2}): exemplum de potentia contingenter agente, licet (*add.* enim R^{2}) posito actu potentiae contingenter agentis generetur habitus necessitate concomitantiae, tamen potentia contingenter agens non necessario ponit actum generantem habitum necessitate concomitantiae P^{2}R^{2} ⟦*Videtur* R^{2} *praeferre hunc textum illi* exemplum (9) — agit (11), *quem textum signat* Vacat; *cf. ad* 9-11⟧   10 et tamen] quod tantum Λ^{G} | generante] generato D^{+} sufficiente Σ *praem.* sufficiente Γ^{N2} *praem.* necessario Λ^{GO}ρ②π② *add.* necessario V | habitum] ad generationem habitus Σ   10-11 necessitate concomitantiae agit] necessitate (-ssario Λ^{O}) concomitative (-tantiae ρ②π②) generatur habitus Λ^{GO}ρ②π② necessario generatur necessitate concomitante Σ *praem.* de IZ *add.* vel necessario gene-

98 Contra[a]: necessitas agendi non est nisi per intrinsecum principio activo principali; actio ista praevia non est aliquid intrinsecum activo principali; ergo circumscripto illo est necessitas agendi, et ita absoluta. – Et tunc ut prius[1]: si est simpliciter necessitas ad agendum, ergo ad faciendum illud sine quo non potest agere, si tamen ill ud sit in potestate eius; hic autem est; ergo etc. [7]

Confirmatur: hic non est necessitas actionis ad actionem, quia una non est ratio activa respectu alterius; ergo est propter inclinationem potentiae ad actionem; ergo et ad media requisita est necessario inclinata, quia non est necessaria conexio inter extrema nisi sit etiam necessaria conexio omnium mediorum requisitorum ad conexionem extremorum[2].

99 Responsio ad ista[3] et ad argumentum principale[4]: hic est ne-

---

[a] *Textus* Contra (1) — non-intelligere (*p.* 77, 9) *a Duns Scoto signatur litteris:* c – c.

A DCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon$)
ratur habitus necessitate concomitantiae Γ^{N2} | concomitantiae] concomitante $M^{+}\Lambda^{E?}$ *add.* necessario Γ^{N2} 11 agit] *om.* V^{2} *add.* necessario D

1 Contra] *add.* istud arguitur sic $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | inest $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | per] propter CPMSRIV*Z $\Gamma^{BDLN*}\Lambda^{E?O}$ | intrinsecum = AD aliquid intrinsecum $\Lambda^{E?}$ *rell.* (*om.* Λ^{YH}) $\rho^{\Phi}\rho^{②}\pi^{\Phi}\pi^{②}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | principio] primo $\Lambda^{GO}\rho^{②}\pi^{②}$ *om.* I 2 principali *om.* $\Gamma^{D*}\Sigma^{U*}$ 2-3 actio — principali *om.* Λ^{GO*} (*post* absoluta, 4)$\rho^{\Phi}\rho^{②}\pi^{\Phi}\pi^{②}$ 2 actio] *praem.* sed $R^{2}I\Lambda^{O?}$ *om.* $\Sigma^{U?}$ *add.* autem Σ | ista] illa DCPMSRIVZ$\Gamma^{BD}\Sigma$ | praevia] posita D prima (*not.* alias: praevia) υ 2-3 activo] actioni CP*MSR*I$\Gamma^{L}\Lambda^{E?}$ actioni vel principio activo Γ^{N} actioni principali vel principio activo $\Lambda^{O?}$ active β^{Φ} | activo principali] p. a. $\Gamma^{BD}\Sigma$ 3 principali] principii Γ^{L} *add.* scilicet voluntati $R^{2}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | circumscripto] *rescr.* R^{2} *add.* quocumque alio in $\Lambda^{GO}\rho^{②}\pi^{②}$ | circumscripto illo] illa circumscripta Σ illa $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | et *om.* Z*$\Lambda^{GO}\rho^{②}\pi^{②}$ 3-4 et ita absoluta *om.* Σ 4 tunc] *add.* reducitur (redditur R^{2}) ratio $R^{2}IZ\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | ut] sicut $\rho^{②}\pi^{②}$ | si] *add.* igitur $\Gamma^{LN}\Lambda^{O2}$ 4-5 simpliciter necessitas ad agendum] s. ad ag. n. CP n. s. ad ag. $\Lambda^{GO}\rho^{②}\pi^{②}$ 5 ergo] *add.* circumscripto quocumque alio in voluntate erit necessitas R^{2} | si tamen] et si Σ 6 sit] est Σ | hic] hoc Λ^{GO} | hic autem est] sicut est hic (haec μ) R^{2}(*in ras.*)$\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *add.* hic Λ^{G} *add.* sic IZ | etc. *om.* Σ 7 Confirmatur] *add.* quia $\Sigma\rho^{②}\pi^{②}$ *add.* istud sic: si $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | necessitas] *add.* agentis Σ^{QU*} 8 ratio] *post* activa Γ^{BD2} *om.* $\Gamma^{D\prime}\Lambda^{GO*}$ | respectu *om.* Σ | ergo] *add.* haec (hic $Z^{2}\rho^{\Phi}$) necessitas $R^{2}Z^{2}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | est²] *rescr.* Λ^{O2} *om.* Γ^{DLN*} 9 potentiae] *praem.* alterius I | actum $\rho^{②}\pi^{②}$ | ergo] *praem.* illa necessitas Λ^{G} | et] etiam D *om.* P*$\Lambda^{GO*}\Sigma$ | media] mere Λ^{G} *add.* necessario Σ | requisita] acquirenda Λ^{GO*} | est] erit CPSRIVZ$\Gamma^{BN}\Lambda^{E?O2}\Sigma$ 10-12 quia — extremorum *om.* Λ^{GO*} 10 necessario MRIV$\Lambda^{E?}$ 10-11 inter — conexio *om.* P^{*}(*post* omnium, 11) 11 etiam *om.* C$\Lambda^{O?}$(*restit.* ^{O3}) | necessaria] necessario D*$\rho^{②}\pi^{②}$ *add.* omnium $P^{?}$ | conexio *om.* $P^{?}\Gamma^{BDLN*}\Lambda^{O?}$ | omnium mediorum] m. o. $R\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *add.* necessario $\Lambda^{E?}\Sigma\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 13-*p.* 77, 9 Responsio — non-intelligere *om.* $\Lambda^{GO}\rho^{②}\pi^{②}$ 13-*p.* 77, 7 Responsio — hic *post* non-intelligere (*p.* 77, 9) V^{2}(*notando litteras* b-a) 13 Responsio] Respondeo D Respondetur $\Sigma\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *pon.* Dicitur M^{2} | principale] *add.* quod Σ *add.* sic $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | hic] haec $\Lambda^{E?}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *om.* D*P* 15 c – c = A^{1}(*text. et mg.*)V^{2} (*cf. p.* 80, 7-8 *et p.* 81, 14. 15. 19. 20. 21 *et p.* 82, 3)

T [1] Cf. supra p. 67, 7-8. [2] Cf. supra p. 72, 8-73, 2. [3] Cf. supra n. 98. [4] Cf. supra n. 93.

cessitas condicionata, scilicet alio praesupposito; et concedo quod est per intrinsecum principali agenti et quod ipsa est ad media sicut extremorum inter se, sed totum est condicionatum, scilicet praesupposita ostensione obiecti.

Contra: agens impedibile non simpliciter necessario agit sed condicionaliter, 'si non sit impeditum'[1], sed tamen necessario removet impedimentum si potest; ergo ita hic. Nec valet responsio prima de proprie impedito 'voluntas non est proprie impedita per non-intelligere'[2]. –

⌊Item propositiones contra art. 1⌋ g.[a] Quaecumque[b c] potentia circa 100

---

[a] *Pro istis propositionibus* (10-*p.* 80, 18) *a Duns Scoto adnotatur*: Et sunt contra primum articulum opinionis[3].

[b] *Loco* g. Quaecumque (10) — quae (*p.* 82, 8) *textus interpolatus*: Item contra primum articulum[4] arguitur, primo sic: quaecumque potentia circa obiec-

[c] *Loco* Quaecumque (10) — potest (*p.* 80, 18) *textus interpolatus, alia forma; vide append.* A.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon$)

1 scilicet *om.* Γ^{BD*LN} | alio] a primo D* *add.* sibi Σ | conceditur $R\Sigma\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | quod] *add.* haec necessitas $R^{2}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 2 per] *add.* aliquid $\Gamma^{N2}\Sigma$ | agente A | ipsa] illa CPMV haec $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *add.* necessitas $R^{2}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | media] *add.* extremorum Σ 4 posita $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 5-7 simpliciter — removet *om.* D^{*} 6 condicionaliter] condicionatus M* *add.* scilicet $\Sigma\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | sit] insit CMR*IZ* | impeditum] impe^{tum} $D^{2}SR\Gamma^{DL}$ impedimentum CPMIV*Z | sed = A et $\Lambda^{E?}$ *rell.* (*om.* $\Lambda^{-E?}$) $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 7 impedimentum] *praem.* prohibens vel Σ *om.* R^{*} | ergo ita] ita igitur est Σ | hic] est in proposito $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | Nec = Φ^{F} Et sic non $\Sigma\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ Hic $\Lambda^{E?}$ *rell.* (*om.* $\Lambda^{-E?}$) 8 prima] *ante* responsio (7) Σ *om.* MIV^{*} | proprie¹] *post* impedito IZ proprio $P\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | impedito] impe^{to} ACSR*$\Gamma^{BDLN*}\Sigma^{U}$ impe^{do} D impedimento (*not.*: alius liber: impedito μ alias: impedito υ) PMIV*Z$\Lambda^{E?}\Sigma^{Q}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | voluntas] *add.* autem $V^{2}\Gamma^{BD}$ *add.* enim $\Sigma\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | non est proprie] p. n. e. Σ 9 non-intelligere] inconsiderationem intellectus Σ 10-*p.* 82, 8 *et* 13-*p.* 79, 25: g. Quaecumque (10) — quae (*p.* 82, 8) *et* Item (13) — ratio (*p.* 79, 25) = ADI$\Gamma^{N}\mu\upsilon$ ⟦*in fine I lib. Add. magnae* (*f.* 176rb-va) *ut append.* Γ^{N}⟧ Item (13) — ratio (*p.* 79, 25) $\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}$ ⟦g. Quaecumque (10) — potest (*p.* 80, 18)] *post* volitiones (*p.* 108, 5) *hunc et sequentem textum usque ad* obiectum (*p.* 88, 6) D *post* minus pulchrum (*p.* 90, 2) Iμυ, *hunc textum habet in mg. inferiore* A^{1}, *habent in forma speciali* DI$\Gamma^{N}\mu\upsilon$, *vide* 15-16. – Nota, apparet (*p.* 80, 19) — quae (*p.* 82, 8)] *post* volitiones (*p.* 108, 5) *hunc et sequentem textum usque ad* obiectum (*p.* 88, 6) A *sed restit.* A^{1} *notando post* potest (*p.* 80, 18): Quaere illud quod deberet hic immediate sequi, in folio immediate sequenti in fine quaestionis ad tale signum o══o in secunda columna, quod incipit: 'Nota, apparet g verior inter istas'. *Deinde quando occurrit praefatus textus, scilicet post* volitiones (*p.* 108, 5), *dicit*: Istud usque ad finem quaestionis deberet poni in folio praecedenti inferius in margine ad tale signum o══o. – Nota, apparet (*p.* 80, 19) — e converso (*p.* 82, 6) *om.* υ, *habent in forma speciali* I$\Gamma^{N}\mu$, *vide p.* 80, 31. – Item (13) — ratio (p. 79, 25)] *post* minus pulchrum (*p.* 90, 2) $\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}$ *ante* g. Quaecumque (10) μυ⟧

Notae criticae: ¶ *text.* g. Quaecumque (10) — potest (*p.* 80, 18) *sign.*: Extra de manu Scoti A^{1} Extra $D^{2}I^{2}$(*text. et mg.*) Additio. Est tamquam epilogus υ *lin. anfractuosa* μ; *text.* Nota, apparet (*p.* 80, 19) — e converso (*p.* 82, 6) *sign.*: Scotus extra. Extra Scotus A^{1} Extra. Extra Sco-

T [1] Cf. supra n. 94. [2] Cf. supra n. 97. [3] Cf. supra n. 83. [4] Cf. ibidem.

obiectum perfectissimum et non circa aliud necessario operatur, necessario continuat operationem quantum potest[1].

---

tum perfectissimum praesentatum sibi et non circa aliud necessario operatur, necessario circa idem continuat operationem quantum potest[2]; sed voluntas circa finem ultimum, quod est obiectum perfectissimum, necessario operatur, ergo necessario continuat operationem quantum potest; cuius contrarium experimur, quia voluntas avertit intellectum a consideratione finis ultimi sicut a consideratione aliorum. – Maior[3] probatur, et primo sic: eadem est ratio necessario operandi et necessario continuandi operationem, si simpliciter, simpliciter, si quando potest, quando potest[4]. Secundo, quia si potentia principaliter necessario operatur circa obiectum praesens, in ipsa potentia est ratio semper necessario agendi circa illud quantum est ex se, vel quandocumque potest, si potest[5]. Tertio, quia in appetitu sensitivo hoc videmus, et in sensu et in intellectu[6]. In voluntate autem videtur verissima, quia ipsa non cessat ex se agere circa aliquod obiectum nisi convertendo se ad aliud, vel magis conveniens vel perfectius, vel ad quod magis determinatur vel inclinatur, quod impedit operari simul circa illud; sed finis est obiectum perfectissimum, convenientissimum: ad ipsum solum necessitatur, ad ipsum maxime inclinatur, in ipso maxime quietatur et in ipso maxime delectatur; volitio illius stat cum volitione cuiuscumque alterius[7].

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon$)

tus D² Extra I²(*text. et mg.*) *lin. anfractuosa* μ; *text.* Item (*p.* 77, 13) — potest (*p.* 79, 23) *sign.*: Illae propositiones cum litteris reducuntur sic in multis libris ad conclusionem, sed non in Scoto AD Extra Scotus D² Extra I²(*text. et mg.*) Vacat Φ^{F2} Additio υ *lin. anfractuosa* μ; *text.* Ad primam (*p.* 82, 7) — quae (*p.* 82, 8) *cadit sub notis criticis p.* 82 *ad* 7-*p.* 87, 5 *positis.* 11-12 Et sunt — opinionis = A¹ 13 Item *om.* I² 13-14 contra primum articulum] ex his (*add.* praesuppositis I²) I ad principale $\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *om.* $\Gamma^{N}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$ 14 arguitur, primo sic] arguo sic I *om.* $\Gamma^{BN}\Phi^{F\prime}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ arguitur ultra sic Φ^{F2} | quaecunque] quando Γ^{N} 14-*p.* 78, 4 circa — potest] etc. ubi primum g AD (*cf. p.* 77,10-78, 2)

3 sibi = Γ^{B} | et non] quod si $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | aliud] illud $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 4-6 sed — potest] *praem.* Minor A *om.* $\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 5 quod] qui D²IΓ^{N} 7 consideratione] conservatione Γ^{N} | finis ultimi] u. f. I$\Gamma^{BN}\Phi^{F}\pi^{\Phi}\mu\upsilon$ | sicut] sic μ 7-8 a consideratione *om.* I$\Gamma^{N}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 8-10 eadem est — potest²] eadem est ratio etc. (eadem — etc. *om.* D), ut ibi supra o=o (*loco* o=o *habet* D *aliud signum, sed om.* D²) AD (*cf. p.* 80, 19-22 *et* 30) 9 simpliciter² *om.* I*Φ^{F} 10 quando potest² *om.* Γ^{N} 10-19 Secundo — alterius *om.* Γ^{N} 10-12 Secundo — si potest] Secundo, quia si potentia principaliter etc., ut supra t primum AD (*cf. p.* 79, 4-7) *om.* I$\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 13-19 Tertio — alterius] Tertio, sicut supra ibi o=o (o=o *om.* D) usque 'alterius' AD (*cf. p.* 80, 22-29 *et* 30) 13 Tertio] Secundo I$\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | quia] sic I$\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | vidimus Φ^{F} videtur Γ^{B} | et in sensu *om.* $\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | in³ *om.* I$\Gamma^{B}\Phi^{F}$ 14 autem videtur] quia verum (*not.* alias: autem videtur Φ^{F2}) Φ^{F} 14-19 quia ipsa — alterius] etc. ut supra, quaere g I (*cf. p.* 80, 23-29) 15 nisi] non Φ^{F} | vertendo $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | magis conveniens vel perfectius] p. v. m. c. $\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 16 impedit] *add.* illud $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu$ *add.* illam υ 17 illud] istud Φ^{F} aliud $\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | obiectum] omnium $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | perfectissimum] *add.* et $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 18 ad ipsum] sive Γ^{B} | maxime¹] solum $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | inclinatur] *add.* et $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 18-19 quietatur — maxime = Γ^{B} 19 volitio] *praem.* et $\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *praem.* et similiter Γ^{B} | illius] eius $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$

T [1] Cf. infra p. 88, 7-89, 7. [2] Cf. supra n. 100. [3] Cf. supra p. 77, 14-78, 4 et infra p. 80, 19. [4] Cf. infra p. 80, 19-22. [5] Cf. infra p. 80, 22; cf. infra n. 102. [6] Cf. infra p. 80, 22-23. [7] Cf. infra p. 80, 23-29.

n. Quaecumque potentia circa obiectum praesens necessario quiescit-operatur, ad illud absens quantum est de se necessario movetur[1]; convenientia est causa communis[2]. 101

t. Si potentia principaliter necessario agit-operatur circa obiectum praesens, in ipsa potentia est ratio quantum est ex se semper necessario agendi circa illud, vel quandocumque potest vel si potest[3]. 102

m. Si extremi est simpliciter necessitas vel quantum est de 103

Item, quicumque appetitus in solum obiectum summe perfectissimum apprehensum necessario tendit, necessario determinat se ad eius apprehensionem positam continuandam si potest[4]. Virtus istius dependet ex praecedente ratione immediate[5]. Sed voluntas in finem apprehensum qui est obiectum perfectissimum necessario tendit, ergo etc.

Item, quidquid necessario agit posita aliqua actione praevia, necessario determinat se ad illam praeviam si potest[6]; sed voluntas posita actione praevia intellectus circa ultimum finem, necessario tendit in ultimum finem; ergo necessario determinat se ad actionem intellectus sicut ad eius apprehensionem. Virtus huius rationis est, quia eadem est necessitas ad medium et ad extremum[7].

Item, quidquid circa obiectum praesens necessario agit, necessario determinat se ad eius praesentiam si potest[8].

Item, quicumque appetitus necessario tendit in obiectum cognitum, necessario determinat se ad cognitionem eius si potest[9].

Ad istud quod adducitur contra primum articulum, quando dicitur 'quaecumque potentia' etc.[10], quia illa ratio[11].

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon$)

9-10 Item — tendit] Item, quicumque appetitus in solum etc., ut f (ut f] *comp.* D) AD (*cf. p.* 80, 13-15) 9-13 Item — ergo etc.] *om.* $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$; ¶ *sign.* Vacat Φ^{F2} 9 Item] *add.* tertio Γ^{B} | summe] summum I$\Gamma^{N}\Phi^{F}$ *add.* et IΓ^{N} | perfectissimum *om.* Φ^{F} 10 se] ad $\Gamma^{N}\Phi^{F}$ *om.* D* | apprehensionem] continuationem Φ^{F} 11 Virtus istius] *lacuna* Γ^{N} 12 obiectum] omnium Γ^{N} 12-13 perfectionis D 13 etc. *om.* Γ^{N} 14-15 Item — potest] Item b AD (*cf. p.* 80, 5-6) 14 Item] *add.* quarto Γ^{B} | posita aliqua] quam Φ^{F*} 15 se *om.* $\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu$ | illam] istam Φ^{F} | praeviam *om.* $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | sed] *praem.* Minor AD 15-16 praevia intellectus] i. p. I$\Gamma^{BN}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 16 finem¹ *om.* Γ^{B} | ultimum finem²] illum $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 17 se *om.* I$\Gamma^{N}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | ad¹ *om.* $\Gamma^{B*}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | actionem intellectus] intellectum I$\Gamma^{N}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | sicut *om.* υ 18 Virtus] Vis $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | huismodi Γ^{N} 20-21 Item — potest] Item d praecise AD (*cf. p.* 80, 9-10) *om.* I$\Gamma^{N}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 20 Item] *add.* quinto Γ^{B} 22-23 Item — potest] Item e praecise AD (*cf. p.* 80, 11-12) *om.* I$\Gamma^{N}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 22 Item] *add.* sexto Γ^{B} 24-25 Ad istud — ratio = Γ^{B} Ad istud quod adducitur contra primum articulum quando dicitur 'quaecumque potentia' etc. (*cf. p.* 77, 10), et postea sicut habes supra de Scoto (*cf. p.* 82, 8) AD

T [1] Cf. supra p. 74, 8-10. [2] Cf. supra p. 73, 14-74, 3. [3] Cf. supra p. 73, 3-13. [4] Cf. infra n. 109; p. 81, 1-2. [5] Cf. supra p. 77, 14-78, 8 et infra p. 81, 1. [6] Cf. infra n. 105. [7] Cf. supra p. 72, 8-11. [8] Cf. infra n. 107. [9] Cf. infra n. 108. [10] Cf. supra p. 77, 14-78, 4 et infra p. 82, 7. [11] Hic continua cum «est de necessario» etc., infra p. 82, 8 etc.

se ad extremum, similis erit eius necessitas ad quodcumque medium simpliciter necessarium inter illa[1].

104 *a*. Quidquid non impeditum necessario agit, necessario tollit impedimentum si potest[2].

105 *b*. Quidquid necessario agit posita actione praevia, necessario determinat ad illam praeviam si potest[3]. [10]

106 *c*. Agens principale quocumque posito in secundario, necessario agens, ex principio activo principali necessitatur[4].

107 *d*. Quidquid circa obiectum praesens necessario agit, necessario determinat ad eius praesentiam si potest[5].

108 *e*. Quicumque appetitus necessario tendit in obiectum cognitum, necessario determinat se ad cognitionem eius si potest[6].

109 *f*. Quicumque appetitus in solum obiectum summe perfectissimum apprehensum necessario tendit, necessario determinat se ad eius apprehensionem si potest[7].

110 *g*. Quaecumque potentia circa solum obiectum perfectissimum necessario operatur, necessario operationem continuat quantum potest[8].

111 Nota[a] [b], apparet *g*[9] verior inter istas: tum quia universaliter eadem videtur ratio necessario agendi vel operandi et necessario continuandi, si simpliciter, simpliciter, si quando potest, quando potest; tum per *t*, supra[10]; tum quia in appetitu sensitivo, sensu et intellectu hoc videmus; tum in voluntate videtur verissima, quia ipsa non cessat ex se agere circa aliquod obiectum nisi convertendo se ad aliud, vel perfectius vel magis conveniens, vel ad quod magis determinatur vel inclinatur, quod impedit simul operari circa istud; sed finis est obiectum perfectissimum, convenientissimum: ad ipsum solum necessitatur, ad ipsum maxime inclinatur et in ipso maxime delectatur; volitio eius stat cum volitione cuiuscumque alterius.

---

[a] *Ante* Nota *a Duns Scoto ponitur signum:* o≡o.
[b] *Loco* Nota (19) — e converso (*p.* 82, 6) *textus interpolatus*; *vide append.* A.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)
19 apparet] *add.* igitur D* | verum D | inter *rep.* A 19-20 eadem videtur] v. e. D 21 simpliciter[1]] sim^{r} D | simpliciter[2] *om.* D* 22 tum per t, supra] ⌈...⌋ D* 24 ipsa] *praem.* in A^{+} 25 conveniens] quiete D | quod *om.* AD (*sed habet* I *in text. interpol.*; *cf.* 31) 29 volitio] *praem.* ideo D 30 o≡o = A^{1} (*cf. p.* 77 *ad* 10-*p.* 82, 8 *et* 13-*p.* 79, 25)

T [1] Cf. supra p. 72, 8-11; p. 76, 10-12 et p. 68, 7-10. [2] Cf. supra p. 67, 7-8. [3] Cf. supra n. 97 et p. 76, 4-6; p. 71, 6-12. [4] Cf. supra p. 76, 1-2; p. 68, 13-69, 6-10 et p. 70, 7-10 et p. 71, 6-12. [5] Cf. supra n. 96. [6] Cf. supra n. 96 et p. 72, 8-73, 2. [7] Cf. ibidem. [8] Cf. supra n. 100. [9] Cf. supra n. 110. 100. [10] Cf. supra n. 102.

Ex *g* probata sequitur *f*[1], saltem intelligendo in praedicato 'ad eius apprehensionem', illam iam positam continuandam. Si accipiatur 'ad eius apprehensionem' ponendam si non est posita, sic non sequitur ex *g* sed probatur per illam rationem supra *a a*[a], 'contra: impossibile est extremum'[2]; est autem necessitas ut appetitus tendat in obiectum quando potest, quia non potest nisi in praesens; ergo sic est necessitas respectu cuiuslibet medii quando potest potentia propinqua. – Non sic nunc *e*[3]; est universalior, quia non specificat obiectum 'perfectissimum', non 'solum'[4]; probatur tamen ut *f*[5], sed supra hic, *e e*[6], non probatur primo nisi de apprehensione posita. Deponenda sunt *k*[7] et *q*[8], sunt quasi una probatio. – *d*[9] et *b*[10] sunt multum universales, unde probantur: *a*[11] satis tractatur[12], est impropria; propria redit in *b*; sed *b* et *d* probantur ex *c*[13], cum illa maiore 'contra: impossibile est'[14]; deductio fit hic sub, 'Confirmatur ratio'[15]. – Ergo stat *g*; *c* disputatur; *k*, *q* probabiles. 112

Nota haec quattuor[16] pro glossa multorum supra positorum[17]: *g* bene probatur[18] [b], et est via evidentior ad conclusionem negativam in primo articulo quaestionis[19]; potest etiam *g* probari ex *c* hic[20], et *c* probatur hic sub, scilicet ex alia parte[21], ad *c c*[22]. – Ex *m* hic[23], maiore, et *c* hic[24], facta maiore[25], sequitur *a*, sequitur *b*, sequitur *d* et *e* et *f*, quarum quaelibet potest esse maior ad conclusionem ne- 113

---

[a] *Loco* a a *a Duns Scoto ponitur:* a $<^{\circ}_{\circ}$.
[b] *Post* probatur *a Duns Scoto ponitur signum:* o≡o.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)
2 illam iam] tum D 4 illam] istam D* 5 contra — extremum *sublineatum est* (*cf. p.* 72, 8) AD 8 e; est] c c D 9 obiectum — solum *sublineatum est* (*cf. p.* 80, 13-14) AD 10 hic] habet D* | e e] esse D 11 sunt[1]] g D 12 unde] bene D 13 b et d] d et b D 14 contra: impossibile est *sublineatum est* (*cf. p.* 72, 8) AD 15 Confirmatur ratio *sublineatum est* (*cf. p.* 68, 7) A 16 k] licet D | probabiles] probatur *in corr.* D^{2} 18 evidentior] eminentior D^{2} | negativam *in corr.* D^{2} 20 sub] glossa D | ex alia parte *sublineatum est* A | m *om.* D* 21-22 sequitur b — maior *om.* D* 22 quarum] *comp.* D^{2} 23 a $<^{\circ}_{\circ}$ = A 24 o≡o = A (*cf. p.* 77 *ad* 10-*p.* 82, 8 *et* 13-*p.* 79, 25)

T [1] Cf. supra n. 109. [2] Cf. supra p. 72, 8-73, 2 et p. 69, 19-20. [3] Cf. supra n. 108. [4] Cf. supra n. 109. [5] Cf. supra lin. 4-8. [6] Cf. supra n. 96 et p. 73, 16-17. [7] Cf. supra p. 73, 14-74, 3 et p. 73, 18. [8] Cf. supra p. 74, 8-13. 15. [9] Cf. supra n. 107. [10] Cf. supra n. 105. [11] Cf. supra n. 104. [12] Cf. supra n. 93-95. 97-99. [13] Cf. supra n. 106. [14] Cf. supra p. 72, 8-11. [15] id est in columna in libro Scoti, cf. supra p. 68, 7 etc. [16] Cf. infra lin. 18-20. 20-p. 82, 1. 1-2. 2-6. [17] Cf. supra n. 94-112. [18] Cf. supra n. 111. [19] Cf. supra n. 82. [20] Cf. supra n. 106. [21] id est parvi folii additi, scilicet cedulae, recto. [22] Cf. supra p. 76, 1-6. 14-15. [23] Cf. supra n. 103. [24] Cf. supra n. 106. [25] Cf. supra p. 76, 1-2.

gativam primi articuli. – Ex *n* hic[1] sequitur *e*, quae est maior particularior quam *a* vel *b* vel *d*. – *g* infert velle et intelligere iam posita necessario continuari, duae rationes aliae (prima ex *m* et *c*, secunda ex *n*[2]) inferunt non posita esse necessario ponenda: secundum[3] est maius inconveniens sed minus manifeste sequitur, primum[4] e converso.

114 Ad primam *g* viam[5], pro conclusione negativa primi articuli[6], quae est de necessario continuando velle quantum potest voluntas:

Concedetur conclusio[7], nec umquam cessat nisi intellectus prius saltem natura cesset considerare finem, etc.

115 Et si arguatur quod voluntas necessario continuabit illud intelligere quantum potest, imperando[8], – responsio: non sequitur, quia non necessario vult illam intellectionem sicut vult finem[9].

116 Aliter arguitur: saltem voluntas numquam avertet ab hac intellectione, quia voluntas necessario continuans dependens non destruit imperando illud a quo dependet. [11]

Responsio: dum stat consideratio finis, et per consequens velle eius, offertur aliud confuse, cuius consideratio imperatur a

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}(\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon)$

1 e *om.* D | quae est maior] m. q. e. D   2 vel[1]] et D   3 ex m] qēz D′ quod D^2 | et] *add.* in D^* 4 inferens D   7-*p.* 87, 5 Ad primam — ostendentem = ADIV$\Gamma^{BN}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ ⟦*post* retrahens (*p.* 89, 14) V′ *ante* Contra secundum articulum (*p.* 90, 3) IV^2(*notando ibi*: Hic deficit argumentum aliud contra primum articulum, cuius responsio est in signo C ubi est littera b)$\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *in fine I lib. Add. magn.* (*f. 176va-b*) *ut appendix* Γ^{N}⟧; ¶ *text. sign.*: Scotus extra A^1 Extra Scotus D^2 Extra I^2(*text. et mg.*)$V^1\Phi^{F2}$ Additio υ *lin. anfractuosa* μ   7 Ad — articuli] Item pro conclusione negativa primi articuli (pr. a.] principali Γ^{N}) dicitur (Item — dicitur *om.* $I^2\Phi^{F2}$). Ad primam rationem I$\Gamma^{N}\Phi^{F}$ Pro conclusione primi articuli dicitur ad rationem $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | g] igitur D *om.* V | pro conclusione negativa] per conclusionem negativam D^* | primi articuli *om.* V^* 8 potest voluntas] v. p. Γ^{N} 9 Conceditur D^2IV$\Gamma^{BN}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | nec umquam] et dicitur (et dicitur *om.* V^*, *denuo om.* V^3) quod (quia Γ^{N}) numquam IV$\Gamma^{BN}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 9-10 prius saltem] s. p. DIV$\Gamma^{BN}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 10 cessat $\Gamma^{N}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | etc. = A   11 arguitur IVΓ^{BN} arguat υ   11-12 necessario — intelligere] continuabit necessario vel continebit (-tinuabit υ) illud $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 12 imperando] in operando $\Gamma^{B}\Phi^{F}$ | responsio] dicitur quod I$\Gamma^{BN}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 14 Aliter arguitur] Et ideo potest aliter argui quod I$\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | numquam] antequam IΓ^{N} | avertet] *add.* intellectum $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 14-15 intellectione] intentione D intellectione vel consideratione $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 15 continuans] *praem.* ex se DVΓ^{B} *add.* ex se I$\Gamma^{N}\Phi^{F}$ *add.* et ex se etiam (*add.* in υ) illud $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | dependens] tendens υ   16 imperando] in operando Γ^{B} *praem.* illud $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}$ 17 Responsio] Dicitur quod I$\Gamma^{BN}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 17-18 et — offertur] stat eius velle, sed (sicut Φ^{F}) cum offertur (c. off.] quando offeretur Γ^{B} conferetur Φ^{F}) I$\Gamma^{BN}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 18 aliud] ad $\Phi^{F'}$ *praem.* aliquid Γ^{B} *om.* $D^*\Phi^{F2}$ | confuse *om.* Φ^{F2} | cuius] eius I$\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | consideratio] conservatio Γ^{N}

T [1] Cf. supra n. 101.   [2] Cf. supra p. 81, 20-82, 2.   [3] Cf. supra lin. 3-4.   [4] Cf. supra lin. 2-3.   [5] Cf. supra n. 100. 110. 111.   [6] Cf. supra n. 82   [7] scilicet *g* viae.   [8] Cf. supra p. 67, 9-14.   [9] Cf. supra p. 72, 1-8.

voluntate, et sic indirecte avertit intellectum a consideratione finis; et pro nunc pro quo avertitur cessat prius natura consideratio et posterius natura ipsa volitio.

Contra primam responsionem[1]: quae est necessitas extremi ad extremum, eadem est ad medium quodlibet necessarium[2]. 117

Sed hic respondetur in pagina praecedente supra[3] quod non est similis habitudo ad aliquod medium qualis ad finem, et tunc concederetur quod possum velle hoc et non illud sine quo non possum velle hoc[4].

Contra aliam responsionem[5]: quarta probatio g[6][a], quia nullum aliud obiectum est perfectius, nec ad quod aeque vel magis necessario inclinetur ut ad istud; volitio perfectior et necessaria et perfectioris et convenientioris magis impedit volitionem minus talis quam e converso. 118

Item, superior potentia inclinat inferiorem concorditer; ergo ubi magis, magis. 119

Item, si obiectum est necessario volitum, ergo velle eius est determinatius volendum quam quodcumque aliud velle; ergo et 120

[a] *Post* g *a Duns Scoto ponitur signum:* o═o.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}(\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon)$

1 et sic] tunc (*praem.* et Γ^{B2}) Γ^{B} | consideratione] conservatione Γ^{N} 2 nunc] tunc IV$\Gamma^{BN}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *add.* et Γ^{B} | avertit D | consideratio] conservatio Γ^{N} 3 natura] nulla Γ^{B*} *om.* I^* | ipsa *om.* $\Gamma^{BN}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 4 necessitas] *add.* simpliciter V   5 est] erit V *om.* $\Gamma^{N}\Phi^{F*}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu$ | medium quodlibet necessarium] necessitas ad quodcumque medium simpliciter necessarium inter illa V | quodlibet necessarium *om.* $I^*\Gamma^{N}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 6 Sed — praecedente] Ad (*praem.* Sed I^2V) hoc dicitur IV$\Gamma^{BN}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | supra] *praem.* ut $\Gamma^{B}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta\mu\upsilon$ *om.* V   7 similis] talis D | habitudo] voluntatis $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$ *add.* voluntatis $I^*\Gamma^{N}\Phi^{F}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | aliquod *om.* I$\Gamma^{BN}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | medium] intellectum $I^*\Gamma^{N}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | qualis] *add.* est I$\Gamma^{N}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 7-9 et tunc — hoc *om.* $I^*\Gamma^{N}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 7 et *om.* V | tunc *om.* I^2 8 concedentur D′ conceditur D^2 10 aliam] secundam IV$\Gamma^{BN}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | quarta] supra *in corr.* D^2 *om.* I$\Gamma^{BN}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | probatio g] arguitur I$\Gamma^{BN}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *add.* arguitur sic: quaecumque potentia circa solum obiectum sibi perfectissimum praesentatum et non circa aliud necessario operatur, necessario continuat operationem quantum potest (*cf. p.* 77, 14-*p.* 78, 4; *ad hunc textum refertur etiam nota* g V^1) V | quia] quod IΓ^{N} | nullum] nihil $\Phi^{F*}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 11 obiectum *om.* $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | ad] aliquid A | aeque vel magis] magis aeque D aeque V   12 ut] quantum IΓ^{B} quam $\Gamma^{N}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | istud] illud Γ^{BN} *add.* tunc ultra I$\Gamma^{B'N}\Phi^{F}$ *add.* et etiam tunc ultima $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *add.* sed Γ^{B2} 12-13 et necessaria et] ⌜...⌟ Φ^{F*} 13 convenientioris] cognitionis Φ^{F} *add.* obiecti I$\Gamma^{BN}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | volitionem] *add.* obiecti I$\Gamma^{BN}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 15-16 Item — magis[2] *om.* $I^*\Gamma^{N}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 15 concorditer] uniformiter vel concorditer Γ^{B} 16 magis[2] *om.* D   17 ergo *om.* V | eius *om.* $I^*\Gamma^{N}\Phi^{F}$ 18 volendum *om.* Γ^{B} 19 o═o = A^1(*text. et mg.*) *et not.* Sic in Scoto A^1 (*cf. p.* 77 *ad* 10-*p.* 82, 8 *et* 13-*p.* 79, 25)

T [1] Cf. supra p. 82, 12-13.   [2] Cf. supra n. 103 et p. 72, 8-11.   [3] in cedula, recto, cf. supra p. 72, 1-8.   [4] Cf. supra p. 72, 8-73, 2.   [5] Cf. supra p. 82, 17-83, 3.   [6] Cf. supra p. 80, 23-29.

eius intelligere quam quodcumque aliud intelligere. Utraque consequentia probatur, quia voluntas vult velle propter obiectum et intelligere propter velle.

121 Item, experimur, ad quod obiectum est voluntas pronior, ad eius intelligere impellit.

122 Ideo conceditur quod numquam avertit [1], sed tantum phantasma occurrens, quod non est in potestate voluntatis, III *De libero arbitrio*.

Hic contra secundam responsionem [2], contra primam [3] etiam: semper continuat quantum potest, sed non potest quando occurrit aliud phantasma, cuius motio non subest sibi.

Confirmatur: intellectus separatus semper stabit in consideratione ultimi finis et volitione licet quandoque alterius; bene quidem simul stant [4].

123 Contra: experimur quod ita libere voluntas convertit intelligentiam a consideratione finis ad aliud obiectum sicut in aliis obiectis.

124 Item, intellectus quantum est de se semper staret in conside- [12] ratione finis, quia est obiectum maxime motivum; ergo si quandoque cesset, hoc erit per imperium voluntatis.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 quam — intelligere *om.* Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | Utraque *om.* Γ^{N} 2 quia] quod Γ^{N} 3 propter] semper V* | propter velle *om.* D* 4 experimur] *om.* IΓ^{BN}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ *add.* quod D | ad^{1}] aliud Γ^{N} | obiectum *om.* I*Γ^{N} 4-6 obiectum — quod *om.* Φ^{F} 4 est voluntas] v. e. IVΓ^{BN}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | pronior] *ante* voluntas A^{+} *in ras.* I^{2} *comp.* Γ^{N} promptior Γ^{B} 5 eius] cuius Γ^{N} | intelligere] *add.* magis ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 6 conceditur] dicitur IΓ^{N}Φ^{F2}(*post* Item, 4)ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | quod] *add.* voluntas IΓ^{N}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | avertit] *add.* se Γ^{B} *add.* intellectum ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | tantum *om.* I*Γ^{N}Φ^{F} 7 III De libero arbitrio] II (III I^{2}) Liberi arbitrii I^{2}Γ^{B} *om.* I′Γ^{N}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 8-9 Hic — semper] Et ideo (Et ideo] Hic contra secundam responsionem, contra primam etiam I^{2}) dicitur quod (*add.* semper I^{2}) voluntas bene (b. v. ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ bene *om.* I^{2}) IΓ^{N}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 8 Hic] Hoc DΓ^{B} | responsionem] rationem D* *add.* et Γ^{B} 10 aliud] aliquod Γ^{B} | cuius motio] quia I quod Γ^{N}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ sed Φ^{F} | non subest sibi] sibi n. sub. Γ^{B} non est sibi sub D^{+} | sibi] igitur (*praem.* sibi I^{2}) IΓ^{N} *add.* nec eius motio (*add. ultra* subest sibi I^{2}) IΓ^{N}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 11-12 consideratione] conservatione Γ^{N} 12 ultimi finis] f. u. (u. *om.* ρ^{Φ}π^{Φ}) IVΓ^{N}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | et] in D | licet] sed D | quandoque] quando Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ} *praem.* sint IΓ^{N} *praem.* sit μυ *praem.* sicut β^{Φ} *add.* sint V^{2} | alterius] *add.* rationis V^{2} 12-13 bene — stant] quia (*add.* non I^{2}) bene stant simul IΓ^{BN}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 14 experimus Γ^{N} | libere voluntas] v. l. Γ^{B} | avertit IΓ^{BN}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 14-15 intellectionem D^{2} intellectum IΓ^{BN}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 15 in] de IΓ^{BN}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 16-18 intellectus — cesset] cum (*praem.* tunc I^{2}) ultimus finis sit obiectum maxime (m. s. o. I*Γ^{N} s. m. o. Γ^{B}) motivum et perfectissimum (-ctivum I^{2}υ -ctum Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μ) intellectus (*add.* quantum est de se I^{2}) semper staret in consideratione (conservatione Γ^{N}) eius; si ergo non stet IΓ^{BN}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | staret — quandoque *om.* D* 18 erit per] videtur propter IΓ^{BN}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | voluntatis] *add.* avertentis IΓ^{B}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ

F *7* AUGUST., *De libero arb.* III c. 25 n. 74 (PL 32, 1307); cf. ib. c. 24 n. 73 (ibidem).

T [1] Cf. supra p. 82, 14-16. [2] Cf. supra p. 82, 17-83, 3. [3] Cf. supra p. 82, 12-13. [4] Cf. supra p. 80, 29.

Responsio: si finis esset obiectum in se movens vel etiam in 125 propria specie, verum est quod maxime moveret. Nunc autem secundum a l i q u o s movet tantum in alio, quod magis natum est movere ad se in se quam ad illum. Vel per te multa phantasmata simul movent ad conceptum descriptionis eius, ex communibus; ideo minus quam alia obiecta, propter duo: primum, quia (distinctio 3 quaestio 3) difficile est stare in consideratione universalis transcendentis [1]; phantasma enim movet magis ad speciem specialissimam [2], VIII *Trinitatis*: «Cum coeperis cogitare quid veritas, statim obicient se phantasmata» [3]; secundum, quia difficilius est simul uti illis multis communibus ad descriptionem quam singulis separatim.

Contra istam responsionem [4]: saltem intellectus separatus 126 semper considerat simul ista; similiter secundum H e n r i c u m habet proprium conceptum de Deo.

Item ad principale, pro conclusione negativa primi articuli [5]: 127 Damnatus apprehendit finem ultimum. Si necessario vult eum,

---

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 Responsio] Dicitur quod Γ^{B} Dicitur, et (quod ρ^{Φ}π^{Φ}) bene in hoc, quod IΓ^{N}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | vel] et I^{2} | etiam *om.* D 2 specie] *add.* quod IΓ^{BN}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | quod] quia π^{Φ}β^{Φ}μυ | moveret *om.* V* | Nunc] Tunc D* | autem *om.* I 3 magis *om.* Γ^{B} 3-4 natum est *om.* I*Γ^{N} 4 se^{1}] *add.* vel ρ^{Φ}π^{Φ} | quam] quantum D | illum] istum D* alterum IVΓ^{BN}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | per] secundum IΓ^{BN}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 5 conceptum] obiectum ρ^{Φ}π^{Φ} 6 minus] *add.* movet ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | alia] aliqua V | quia] quod Γ^{N} 7 distinctio 3 quaestio 3] dist. 8 quaest. 3 (3] *spat. vacuum* A) ADV *om.* I′Γ$^{B′N}$Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ ut dicitur dist. 8 quaest. I^{2} *adnot.* hoc probatur dist. 8 quaest. Γ^{B2} | consideratione] conservatione Γ^{N} 8-9 speciem specialissimam] conceptum speciei specialissimae Γ^{B} *add.* ideo dicit Augustinus IΓ^{BN}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 9 Trinitatis] De Trinitate (Tr.] civitate D*) Dρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ *adnot.* cap. 2 vel (volumine υ) 3 β^{Φ}μυ 10 veritas] unitas D | se] *add.* et Γ^{B} | secundum] *add.* est IΓ^{N}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 11 multis communibus] c. m. IΓ^{BN} | communibus] omnibus DΦ^{F} *om.* ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | ad descriptionem] ad Φ$^{F′}$ *om.* Φ^{F2} 12 separatis I 13 istam] primam ADΓ^{B} *om.* V | responsionem] *om.* V *add.* arguitur quia IΓ^{BN}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | separatus *om.* Γ^{N} 14 considerat] consideraret ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ conservat Γ^{N} | simul ista; similiter] Item V similiter ista responsio non valet IΓ^{N}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | Henricum] hunc Γ^{B} 14-15 habet] qui ponit (venit Φ^{F}) quod possumus habere IΓ^{BN}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 15 proprium conceptum] c. p. Γ^{B} 16 Item *om.* ρ^{Φ}π^{Φ} | ad principale *om.* IΓ^{BN}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | pro conclusione negativa *om.* V | articuli] *add.* sic ρ^{Φ}π^{Φ} *add.* arguitur sic IΓ^{B}Φ^{F}β^{Φ}μυ 17 velit IΓ^{N}Φ^{F}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ vellet Γ^{B} | eum *om.* V

F *3* HENRICUS GAND., *Quodl.* I q. 17 in corp. (f. 15A). *9* AUGUST., *De Trin.* VIII c. 2 n. 3 (PL 42, 949): «Noli quaerere quid sit veritas; statim enim se opponent ... nubila phantasmatum». *14* HENRICUS GAND., *Quodl.* IV q. 8 in corp. (f. 98Q-99R).

T [1] Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 3 pars 1 q. 3 n. [26]. [2] Cf. ib. pars 3 q. 1 n. [9]. [3] Ib. pars 1 q. 3 n. [26-27]; d. 8 pars 1 q. 3 n. [13]; d. 3 pars 1 q. 3 n. [24]; pars 3 q. 1 n. [19. 28]. [4] Cf. supra n. 125. [5] Cf. supra n. 82.

aut ergo amore seu velle amicitiae, vel concupiscentiae. Non primo modo, nam illa fruitio est summe recta; non secundo modo, quia apprehendit illud ut impossibile sibi.

128 Item, si diligere finem necessario elicitur posita intellectione practica et tamen est ibi summa ratio recti et meriti de congruo: quia omnis alius actus voluntatis est acceptabilis et laudabilis non nisi virtute eius, ergo cum merito quocumque staret quod voluntas necessario sequeretur intellectionem practicam, – contra Anselmum *De conceptu virginali* cap. 4.

129 Item, in necessitato ad agendum ex se, sive quandocumque potest agere[1], non potest esse habitus; sic enim posset inesse lapidi, qui non simpliciter necessitatur ad descendere sed quantum est ex se[2]. Ergo in voluntate respectu finis nullus potest esse habitus. Confirmatur de acquisito, quia ille non generaretur nisi ex actu, sed tunc quando agit est necessitata ad agendum in sensu diviso.

Conceditur conclusio[3] de habitu acquisito. – Sed hoc concordat Philosopho, quod sapientia est habitus supremus.

Probatio quod nec habitus supernaturalis potest esse respectu eius, quia ad quem actum necessitatur, respectu eius non est capax alicuius habitus.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}(\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon)$

1 aut] at Γ^{N} ostendit Φ^{F} | ergo] aeque D | ergo — amicitiae] velle amicitiae ergo V | amor Φ^{F} | seu velle] ei Φ^{F} *om.* $I\Gamma^{BN}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | vel] aut $IV\Gamma^{BN}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *add.* velle V *add.* amore Γ^{B} 1-2 Non — recta] nec — recta *post* sibi (3) $I\Gamma^{N}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 2 nam] quia $I\Gamma^{BN}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *om.* V | nam — secundo modo *om.* D | illa] talis $I\Gamma^{BN}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu$ *om.* υ | non] nec $IV\Gamma^{B}$ 3 illud] ipsum $I\Gamma^{BN}$ eum $\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *om.* V^{*} | impossibilem (*post* sibi Γ^{B}) $I\Gamma^{BN}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}$ 4 si *om.* $I^{*}\Gamma^{N}$ | finem *om.* $I^{*}\Gamma^{N}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | elicitur] *comp.* Φ^{F} ponitur $I\Gamma^{N}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ elicitur seu ponitur Γ^{B} 5-*p.* 87, 5 recti — ostendentem *om.* Γ^{N} 5 recti] recta $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *om.* Φ^{F} 6 voluntatis *om.* $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$ | et] sicut (*add.* et I^{2}) I *praem.* sicut $DV\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 8 practicam] *add.* quod est $I\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 10 necessitate $D\Gamma^{B*}\upsilon$ necessario $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$ | sive *om.* I | sive quandocumque] sive quantumcumque D^{*} sine quocumque $\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 10-11 quandocumque — sic *om.* I^{*} 11 habitus] *praem.* aliquis $\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | posset] possent $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$ 12 non] enim D *om.* V^{2} | descendendum $V\Gamma^{B}$ 13 nullus] non Γ^{B} | habitus] *add.* nec acquisitus (nec acq. *om.* $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$) nec etiam supernaturalis $IV^{2}\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 14 nisi *om.* $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | actibus V 15 divisionis $I\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 16 Concedatur V | Sed] quia $V\Gamma^{B}$ 16-17 concordat] *praem.* non υ 17 Philosopho] Philosophus D *praem.* cum $\Gamma^{B}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | quod] quia $I\Gamma^{B}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 18-19 Probatio — eius[1]] Probatur etiam (et *om.* Γ^{B}) de habitu supernaturali $I\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$

F 8-9 ANSEL., *De conceptu virg.* c. 4 (PL 158, 436-438; ed. SCHMITT II 143-145). 17 ARISTOT., *Eth. ad Nic.* VI c. 8 (Z c. 7, 1141*a* 16-20); *Metaph.* I [c. 2] (A c. 2, 983*a* 6-7): « [sapientia] dea scientiarum est ».

T [1] Cf. supra n. 102. [2] Cf. supra p. 67, 15-68, 6; de 'simpliciter' cf. supra p. 70, 7-10. [3] Cf. supra lin. 13.

Responsio: non necessitatur ad dilectionem nunc finis in particulari, nec in patria visi nisi elevetur. – Primum improbatur sicut hic contra secundum articulum[1], secundum sicut hic contra tertium[2].

130 Contra rationem[3] instatur, quia improbat habitum in intellectu. – Conceditur inclinantem, sed non ostendentem[a].

131 Item, a priori, omnis potentia una sicut habet obiectum primum unum sic et unum modum respectu obiecti primi; ergo eundem respectu cuiuslibet in quo per se includitur eius primum obiectum.

Responsio: aliquem unum habet, qui est per se, sed modi posteriores possunt variari, qui conveniunt potentiae in agendo ex ratione specialium obiectorum; huiusmodi sunt 'necessario' et 'con-

---

[a] *Loco* improbat (4) — ostendentem (5) *textus interpolatus*: si ratio valet, non ponetur habitus in intellectu. – Dico quod nec debet poni habitus inclinans, sed bene requiritur habitus ostendens, qui habitus non potest poni in voluntate sed tantum inclinans; ideo ratio bona est de voluntate, non de intellectu. Teneo igitur quod potest voluntas non velle finem in quocumque, modo apprehensum, obscure sive clare, sive in universali sive in particulari.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}(\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon)$

1 Responsio] Dicetur (-citur $\rho^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$) quod $I\Gamma^{B}\rho^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ Dicendum quod $\Phi^{F}\pi^{\Phi}$ | ad dilectionem nunc] n. ad d. $I\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | nunc] nec DV | in] *add.* omni D^{2} 2 nec] ut D^{2} | in patria visi] etiam clare visi (nisi μ) in patria $I\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | nisi] *add.* prius $I\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 2-3 Primum — tertium *om.* Φ^{F2} | sicut — articulum] in secundo articulo $I\Gamma^{B}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 3 sicut — tertium] in (*om.* I) tertio articulo (art.] *om.* $\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *add.* quaest. I) $I\Gamma^{B}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 4 rationem] *add.* positam $I\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 4-5 *et* 13-18: improbat (4) — ostendentem (5) *et* qui habitus (15) — de intellectu (17) = AD si ratio (13) — in particulari (18) $I\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$; ¶ *text.* qui habitus (15) — de intellectu (17) *sign.* Non in Duns A^{1}; *quoad textum codicum et edd.* $DI\Phi^{F}\mu\upsilon$ *manent in vigore notae criticae p.* 82 *ad* 7-*p.* 87, 5 *datae* 6-*p.* 88, 6 Item — obiectum = $ADIV\Gamma^{B}\Phi^{F}$(*om.* Φ^{F2})$\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ ⟦*post* ergo etc. (*p.* 93, 4) $\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *post* proportiones (*p.* 95, 13) I *post* pulchrum (*p.* 90, 2) V^{2}⟧; ¶ *text. sign.*: Extra de manu Duns A^{1} Extra Scotus D^{2} Extra I^{2}(*text. et mg.*)V^{1} Vacat Φ^{F2} Additio υ *lin. anfractuosa* μ 6 a priori] *om.* $I\Phi^{F}$ *add.* sic $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | potentia] *add.* etc. D 7 unum[1] *om.* DV^{*} | et *om.* $DIV\Gamma^{B}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | obiecti primi] p. o. $I\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 8 cuiuscumque I | per se *om.* I | eius] est I | primum] principium et Φ^{F} 10 Responsio] Dicitur quod $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$ Dicitur etiam quod Φ^{F} Dicitur ad illud (istud $I\beta^{\Phi}\mu$) quod $I\Gamma^{B}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | aliquem unum habet] aliquem (*praem.* voluntas habet modum V^{2}) unum DV voluntas habet aliquem modum unum $I\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 11 possunt variari] sunt varii $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | variare D 11-12 ex ratione] respectu $I\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 12 huiusmodi] tales $DIV\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ *praem.* et Γ^{B} 13 valeret $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 14 poneretur $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | intellectu] habitu $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$ | nec] non $\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 15 requiritur *om.* Φ^{F} | habitus[2]] *add.* ostendens AD 16 sed — voluntate *om.* Φ^{F} | sed] nisi ut $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ 17 Teneo] *praem.* Et Φ^{F} 17-18 Teneo — particulari *ante* Contra secundum articulum (*p.* 90, 3) Γ^{B} 17 potest voluntas] v. p. Γ^{B} | finem] *add.* ultimum $\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | in *om.* $I\Gamma^{B}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ | modo *om.* Φ^{F} 18 obscure — particulari *om.* $\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$ | sive[2] *om.* $\Gamma^{B}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$

T [1] Cf. infra n. 134-135. [2] Cf. infra n. 136-140. [3] Cf. supra p. 86, 10-13.

tingenter'. – Sed per se modus est 'libere' ut distinguitur contra naturaliter; 'libere' vero non infert 'contingenter' [a].

132 Item, a priori, quidquid voluntas quaecumque vult necessario si ostenditur, hoc simpliciter necessario vult; patet de voluntate Dei, ubi infinitas ita est ratio necessitatis simpliciter sicut si ostendatur obiectum. ⟧

133 ⟦ Item [b], potentia libera per participationem non magis tendit

---

[a] *Loco* ut (1) — contingenter (2) *textus interpolatus*: Contra, 'naturaliter' et 'contingenter' non inferunt 'libere' sicut inferiora suum superius; ergo non sunt modi speciales contenti sub modo primo qui est 'libere'. – Dicitur quod sic ut comparantur ad voluntatem, licet simpliciter loquendo se habeant 'necessario' et 'libere' sicut excedentia et excessa.

[b] *Loco* Item (7) — pulchrum (*p.* 90, 2) *textus a Duns Scoto cancellatus*: Item, contra primum articulum [1], omne necessario agens de necessitate agit secundum ultimum potentiae suae, quia sicut non est in potestate eius actio, ita nec modus agendi, scilicet intense vel non intense agere; ergo voluntas de necessitate volet finem semper intensissime et quantum potest, cuius oppositum experimur. – Conceditur conclusio quando est aequalis apprehensio et nihil retrahens. [9]

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

1-2 *et* 8-12: ut distinguitur (1) — contingenter (2) *et* Contra (8) — excessa (12) = AD ut distinguitur (1) — contingenter (2) (*add.* sicut inferiora suum superius. Ergo non sunt modi speciales contenti sub primo modo qui est libere. Dicitur quod sic ut comparantur ad voluntatem, licet simpliciter loquendo se habeant necessario et libere sicut excedentia et excessa V^{2}) V Contra (8) — excessa (12) I$\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}$μυ; ¶ *text.* Contra (8) — excessa (12) *qui invenitur post* obiectum (6) *sign.* Contra responsionem proximo praecedentem arguitur sic, sed non est Scoti sicut praecedentia sunt A; *quoad textum codicum et edd.* DIVΦ^{F}μυ *manent in vigore notae criticae p.* 87 *ad* 6-*p.* 88, 6 *datae* 3-6 Item — obiectum *om.* I$\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$μυ 3 quaecumque *om.* $V^{2}\Gamma^{B}$ 5 ita *om.* V 5-6 ostendatur] ostenditur sibi Γ^{B} 6 obiectum] *add.* (= *rep.*) Nota — proportiones (*p.* 95, 8-13) Γ^{B} 7-*p.* 89, 7 Item, potentia — contingenter videt = ADCPMSRIVZ$\Gamma\Lambda^{-Y}\Sigma$ *edd.*; ¶ *text. sign.*: Extra de manu Scoti A^{1} Vacat $D^{2}V^{1}$ Vacat, non scribe Λ^{O2} *lin. anfractuosa* μ *adnot.*: Ista questio concordat (?) cum illa, an voluntas creata diligit Deum super omnia, et est in Henrico IV Quodlibet, quaest. 11 (¶ *sign.* Extra I^{2}) I^{1} 7 Item] Praeterea Σ | libera] naturalis Γ^{N*} | magis] *add.* necessario Σ | intendit $CP^{*}V^{*}\Lambda^{E*}$ 8 et *om.* $\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$ 9 contingenter ... libere] libere ... contingenter I$\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$ | infert $\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$ | libere *om.* D 9-10 sicut — libere] vel sic: posterius (-rior $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$) infert primum necessario, non infert libere $\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$ 10 Dicitur] Videtur Φ^{F} | quod] quam μ 11 sic ut] sicut μυ sic ubi D sic $\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$ | comparantur] comparatur I$\Gamma^{B}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$ operatur Φ^{F} | habeat $\Gamma^{B}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$ 13-*p.* 89, 13 Item — experimur = ADCPMSRIVZ$\Gamma\Lambda^{-Y}\Sigma\rho\rho^{\Phi}\tau\pi\pi^{\Phi}\gamma\beta\beta^{\Phi}$μυ ⟦*post* pulchrum (*p.* 90, 2) MSRΓ^{LN} *ante* Respondetur (*p.* 74, 4) Λ^{O} *ante* Item (7, *insimul cum textu* Conceditur, *p.* 89, 13 — retrahens, *p.* 89, 14 ADCPZ$\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}$μ) *rell.* $\rho\rho^{\Phi}\tau\pi\pi^{\Phi}\gamma\beta\beta^{\Phi}$μυ *rep. post* retrahens (*p.* 89, 14) *in forma paulo diversa* μ⟧; ¶ *text. sign*: Vacat, sic in libro Duns A^{1} Vacat A^{1}(-cat *deest*)$D^{2}V^{1}$ Vacat, non scribe Λ^{O2} *lin. anfractuosa* μ 13 Item] Praeterea Σ Arguitur Γ^{N2} *om.* $\Lambda^{G}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$ 14 contra primum articulum] *om.* $I^{2}\Gamma^{BLN*}\Lambda^{E*HO}\Sigma$ *add.* arguitur MSRI^{*}VZΓ^{D2} | necessario *om.* Λ^{E} | necessario agens] a. n. CP$\Gamma^{BD}\Lambda^{G}$ | necessitate] necessario RΣ 15 potentiae suae] s. p. $\Gamma^{BD}\Lambda^{E}\Sigma$ | eius actio] sua agere Σ | ita] illa M *om.* VΓ^{B*D*} 15-16 ita — agere] ita nec intensio eius (*not.* alia littera habet: ita — agere *ut in textu* Λ^{O2}) Λ^{HO}ρτπγβμ(*in repet.* μ) 15 nec] *add.* intensio eius ergo nec $\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}$μυ 16 voluntas] *add.* si Σ 16-*p.* 89, 12 de necessitate] necessario Σ

T [1] Cf. supra n. 83.

in obiectum perfectum quam in aliud obiectum; ergo nec potentia libera per essentiam; non est autem differentia inter finem volitum et alia volita nisi ex parte perfectionis obiecti. Antecedens patet, quia visus, qui est potentia libera per participationem quatenus scilicet actus eius subest imperio voluntatis, non magis necessario videt pulcherrimum quam minus pulchrum; ideo ab utroque aequaliter avertitur et utrumque aeque contingenter videt.

Respondetur quod maior est vera de cognitiva, sed non est vera de appetitiva tendente in obiectum apprehensum a sua cognitiva; magis enim necessario pulcherrimum visum delectat appetitum visivum quam minus pulchrum, et si ille appetitus posset se

---

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

1 perfectum — obiectum *om.* V^{*} | aliud] aliquod Λ^{E} | aliud obiectum] minus perfectum Λ^{O} 2 est *om.* A | finem] summe (*pon.* finem Λ^{O2}) Λ^{O} 3 Antecedens] Consequens Λ^{H} *praem.* Ergo Σ 4 potentia libera] liber Λ^{HO}τ 5 scilicet *om.* $I^{2}\Lambda^{-Y}\Sigma$ 6 pulcherrimum] magis pulchrum Λ^{G} *add.* visibile Σγ | minus] non C *om.* S^{*} | minus pulchrum; ideo] *om.* M'V^{*} minus pulchrum, quod probo quia M^{2} | pulchrum] pulcherrimum CP | ideo] quod probatur (probo γυ) quia Pγυ probatio (*om.* I^{2}) quia I *praem.* et Γ^{BD} *add.* quia Z 6-7 aequaliter] essentialiter D^{*}CP M^{*}R *add.* per imperium voluntatis Σ 7 avertitur] avertit CPMSRI^{*}Z$\Gamma^{BDLN*}\Lambda^{E}$ elicitur D^{+} | aeque *om.* $\Gamma^{D*N}\Lambda^{HO}$ | aeque contingenter videt] v. a. c. Σ | videt] *om.* $V^{*}\Lambda^{H*}$(*ante* et) *add.* igitur etc. (*add. insuper* minus pulchrum quod probo quia ab utroque, *cf. ad* 6 M^{+}) CPMSRI^{*}VZΓ 8-*p.* 90, 2 Respondetur — minus pulchrum = ADCPMSRIVZ$\Gamma\Lambda^{E2GO}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}$μυ ⟦*ante* Item contra primum articulum (*p.* 88, 13) M^{*}(*notando*: b-a M^{2})S^{*}(*notando*: Istud debet poni extra inferius, ubi tale signum 2- S^{2})R Γ^{LN*}(*notando*: b-a Γ^{N2})Λ^{E2}; *ante* Item potentia libera (*p.* 88, 7) Z; ¶ *text. sign.*: Extra de manu Scoti A^{1} Extra I^{2}(*text. et mg.*)Γ^{B2} Vacat $D^{2}S^{2}\Lambda^{E2}$ Vacat, non scribe Λ^{O2} Additio V^{1}υ *litteris* a-b P^{2} *lin. anfractuosa* μ; *not.* Additio deficit Γ^{N2} (*revera nihil deficit, sed textus transponitur, vide supra; sed etiam ubi ponit textum, not.* Deficit, invenitis in libro Ibernici Γ^{N2}) 8 Respondetur] Respondeo PΓ^{BD} Dicendum Λ^{O} Dicitur Λ^{G} *praem.* Ad istam rationem (responsionem π^{Φ}) $\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}$μυ | maior est vera de] verum est quod $\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}$ | cognitiva] *praem.* potentia $\Lambda^{O2}\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}$μυ *add.* libera per participationem (*add.* quia talis β^{Φ}μυ) non magis tendit in obiectum perfectum quam (*add.* in μυ) aliud $\Phi^{F}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}$μυ | sed non] non autem Γ^{BD} 8-10 sed — cognitiva *om.* D 8-9 sed — de] non Λ^{GO} | est vera *om.* Γ^{LN} 9-10 tendente — cognitiva *om.* Λ^{GO*} 9 a] cum Γ^{L} 10 magis — visum] pulchrum enim magis Λ^{GO} | pulchrum Γ^{BD} 11 visivum] visus CP Γ^{BD*} *om.* Λ^{GO*} | pulcherrimum $M^{*}SI^{*}$ 11-*p.* 90, 2 et si — pulchrum *om.* D^{*} 11 et] quod MSR quia Γ^{D2} quare Λ^{E2} *praem.* quia I *om.* CZ | ille] iste MΛ^{E2} *om.* Λ^{GO*} | possit AD^{2}VZ 11-*p.* 90, 1 se — visum] intensius Λ^{GO*} 12 volet] vellet Λ^{O} vult Σ | semper] *om.* CPΛ^{E*HO*} (*post* intensissime) *add.* necessario volet ipsum Σ | intensissime] *in ras.* Γ^{B2} intensive VΓ^{D2}(*in ras.*) $\Lambda^{E'}$ *om.* Λ^{E2G} | et] in P^{2} | et quantum potest] *om.* $I^{2}\Lambda^{HO'}$ρτπγβμ(*in repet.* μ) vellet Λ^{O2} | poterit Σ | cuius] huius autem Σ 13-14 Conceditur — retrahens = ADCPMSRIVZ$\Gamma\Lambda^{E2}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}$μ ⟦*post* praesupposito (*p.* 71, 5) M(*rep. hoc loco* M^{2})SRIV$\Gamma^{LN}\Lambda^{E2}$; ¶ *text. sign.*: Vacat, sic in libro Duns A^{1} Vacat A^{1}(-cat *deest*)$D^{2}V^{2}$ Extra $V^{2}\Gamma^{B2}$ Instat in originali Γ^{D1} *lin. anfractuosa* μ 13 Conceditur] *praem.* Item Γ^{LN} | aequalis] essentialis D^{*}(*post* apprehensio)CPMSRVZΓ^{LN*} essentialis vel aequalis I^{*}

ferre in illud visum actu elicito, magis necessario se ferret vel ferretur in pulchrius visum quam in minus pulchrum. ‖

134 ⌊Contra art. 2⌋ – Contra secundum articulum [1] [a]. Videtur quod rationes primi articuli destruant secundum articulum, nam illa ratio quod in fine ultimo non est defectus aliquis boni nec aliqua malitia [2], videtur aeque efficaciter concludere de fine in particulari apprehenso, vel efficacius, quia in fine ultimo in particulari apprehenditur tota ratio finis in universali, immo et in solo illo ostenditur posse esse perfectio finis in universali, et ita nullus defectus boni, nec ulla etiam malitia. [13]

135 Similiter ratio secunda pro primo membro de participatione [3] plus concludit de fine in particulari apprehenso, nam bona creata si sint bona per participationem, verius sunt bona per participationem finis ultimi in particulari quam per participationem eius in

---

[a] *Sequitur textus interpolatus:* quem concedo esse verum, sed.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon$)

1 visum *om.* D? | actu elicito] aliquo (*in corr.* Λ^{O2} aliquid Λ^{G}) actu elicito *ante* posset (*p.* 89, 11) CPMSRIZ$\Gamma\Lambda^{E?GO}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ actu elicito aliquo V | magis necessario] intensius Λ^{GO*} 1-2 se ferret vel ferretur = A ferretur D?CPI²$\Gamma^{BL}\Lambda^{E?GO}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$ ferreretur (!) Γ^{DN} fertur MSRI'VZ 2 in pulchrius visum = AD?V? in pulchrius Λ^{GO} | in²] *om.* Γ^{B*D*} *add.* illud I | pulchrum] *add.* visum CPMSRIVZ$\Gamma\Lambda^{E?}\rho^{\Phi}\pi^{\Phi}\beta^{\Phi}\mu\upsilon$; ¶ *not.* Quando (*praem.* Item P) potentia etc. (etc. *om.* P), quaere extra C¹P. *Quoad transpositionem cf. p.* 77 *ad* 10-*p.* 82, 8 *et* 13-*p.* 79, 25 3 Contra] Quantum ad Γ^{BD} | Videtur] *om.* $\Lambda^{H'O*}$ Dico Λ^{H2} 4 articuli] *add.* etiam secundum ipsum Λ^{O2} | secundum] *in corr.* D² *om.* Λ^{G} | articulum *om.* Γ^{N} 4-5 illa ratio] r. i. Σ *add.* de fine $\Lambda^{EG}\rho\pi\gamma\beta\mu\upsilon$ 5 quod — est] de fine ultimo quod in ipso non apprehenditur Σ | defectus aliquis] a. d. $\Lambda^{EG}\Sigma$ | aliquis *om.* I²Λ^{YHO} | boni] *praem.* alicuius $\Gamma^{L}\Lambda^{O2}$ *om.* R *add.* alicuius Γ^{-L} 6 malitia] ratio mali Λ^{EG} | fine] *add.* ultimo R 7 apprehenso] sicut (*praem.* apprehenso Λ^{O2}) in universali (*add.* apprehenso Λ^{O2}) Λ^{YHO} *add.* quam in universali Σ *add.* sicut de fine in (in *om.* MSI*Z) universali apprehenso DCPMSRIVZ$\Gamma\Lambda^{E2G}$ | quia *om.* R | ultimo] *add.* apprehenso Σ 8 tota *om.* Λ^{EG} 8-9 immo — universali] *post* malitia (10) CPZΛ^{EH2G} *om.* DMSRI$\Gamma^{BDLN*}\Lambda^{YH'O*}\Sigma$; ¶ *sign.* Vacat P² 8 et] etiam P$\Lambda^{O?}$ videtur (ut μ) quod μυ *om.* $\Gamma^{N?}\Lambda^{H?G}$ | illo *om.* C*(ante solo)P 9 ostenditur] dicitur $\Lambda^{H?G}$ | universali] *add.* et in ipso ut sic apprehenditur tota ratio finis, et ita nullus defectus et nulla malitia finis ultimi Λ^{G2} 10 boni *om.* CPMRVΛ^{YHO*} | nec ulla] nec nulla A nec aliqua Σ et nulla τ nulla *rell.* ρπγβμυ | etiam] *in ras.* Λ^{O2} esset τ *om.* $\Lambda^{H}\Sigma$ 11 Similiter] *add.* illa S$\Gamma\Lambda^{-O}$ *edd.*, *add.* etiam Λ^{O} *add.* etiam (etiam *om.* I²) illa (alia P) CPMRIVZ | ratio secunda] s. r. $\Gamma\Lambda^{O}$ | pro primo membro] *post* participatione R *om.* Σ 12 de] pro MRIVZ | in particulari apprehenso] a. in p. DΣ *add.* quam in universali Σ | apprehenso *om.* Λ^{YHGO*} 13 si] etsi ρπγβμυ | sint] sunt Λ^{HGO} | participationem] *add.* finis ultimi $\Lambda^{O}\tau$ 14 per participationem eius *om.* $\Lambda^{H}\Sigma$ 15 quem concedo esse verum, sed = ADCPMSRIVZ(*om.* Z²)$\Gamma\Lambda^{E2O2}\tau\mu\upsilon$; ¶ *text. sign.* Non in libro Duns A¹ | sed] tamen CPMSRIVZ$\Gamma\Lambda^{E?O?}$ *om.* τ

T [1] Cf. supra n. 86. [2] Cf. supra n. 85. [3] Cf. supra n. 84.

universali; non enim participant illum in universali nisi quia participant ipsum in particulari, cum participans habeat participatum pro causa vel mensura a qua dependet essentialiter, et dependentia entis realis non est nisi ad ens reale, et ita ad aliquod singulare.

⌊Contra art. 3⌋ – Contra tertium articulum [1]. Quando principium elicitivum non necessario elicit, habens illud principium non necessario agit; neque principium elicitivum eodem modo se habens quod prius eliciebat contingenter modo elicit necessario, ergo nec agens habens illud principium necessario aget. Voluntas autem habens eandem caritatem quam modo habet, prius contingenter eliciebat actum fruendi, ergo modo non necessario elicit actum illum, cum nulla sit facta mutatio ex parte eius. Hoc patet in raptu Pauli. Si prius habuit aequalem caritatem cum ea quam habuit in raptu illo, nulla erat mutatio ex parte voluntatis, nec principii elicitivi; nulla igitur necessitas tunc magis eliciendi quam ante [a]. Saltem potuit esse aequalis caritas in raptu et ante. 136

---

[a] *Sequitur textus interpolatus:* nec per consequens agendi.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon$)

1-4 non enim — singulare] *om.* Λ^{H*}; ¶ *sign.* Extra V¹ 1 non enim — universali *om.* Σ^{U*} | illum] istum D* ipsum $\Gamma\Lambda^{GO2}$ *om.* $\Lambda^{O'}$ 1-2 illum — participant *om.* V*Λ^{E*} 1 nisi *om.* Λ^{G} 2 ipsum] illum $\Lambda^{H?}\Sigma$ | cum] *praem.* nam Σ 3 vel mensura] et m. I²$\Lambda^{EG}\Sigma$ ut (*praem.* et mensura Λ^{O2}) Λ^{O} | dependet essentialiter] e. d. Σ 4 entis] entitatis (*not.* alius liber: entis μ) $\Phi^{P}\rho\pi\beta\mu\upsilon$ | ad¹] aliquid CP* | aliquod] aliquid DCPΛ^{O} aliud Λ^{E} illud Λ^{G} 5 articulum] *add.* arguitur sic Σ 6 illud principium] *om.* D* *add.* elicitivum Σ 7 agit] aget Λ^{O} elicit CP*MSRI*$\Gamma^{LN}\Sigma$ 7-9 neque — aget *om.* Λ^{O*} 7 neque = ADΣ^{Q2} nec CP'MSR sed P²IVZ$\Gamma^{BD'N}\Lambda^{YEHGO?}$ *edd.* si Γ^{L} immo Γ^{D2} 8 quod] quo Λ^{E2G} | contingenter] *add.* actum Λ^{EG} *edd.* | modo elicit necessario = AD² nullo modo el. nec. Λ^{EG} non el. nunc nec. Σ non el. modo nec. $\Lambda^{YH}\tau$ modo non el. nec. I²ρπγβμυ non modo el. nec. I'$\Lambda^{O?}$ *rell.* 9 illud principium] p. i. Σ | necessario aget] a. n. Σ | aget] agit Γ^{N} ageret CPMRI habet γ *add.* Si autem necessario non agebat quam prius (quam prius *om.* Λ^{G1}) Λ^{G} 10 caritatem] causalitatem R *add.* prius $\Gamma^{B}\Lambda^{O2}\beta\mu\upsilon$ 10-11 modo — fruendi] prius eliciebat prius actum fruitionis contingenter Σ 10 habet] *in ras.* Γ^{D2} *om.* P*$\Gamma^{B}\Lambda^{YHGO*}$ | prius] *post* modo $\Lambda^{E'}$ *post* contingenter (10-11) Λ^{E2} *om.* D*Γ^{B} 10-11 contingenter *om.* Λ^{G} 11 modo non] n. m. $\Gamma\Lambda^{O}$ | elicit] elit Λ^{E} eligit vel elicit A 12 sit facta mutatio] m. f. s. Σ | immutatio Λ^{GO} | Hoc] *add.* etiam Σ 13 aequalem] eandem vel aequalem ρπγβμυ essentialem D*M*Γ^{L} | aequalem caritatem] c. ae. Σ | caritatem] causalitatem (*pon.* caritatem R²) R capacitatem Γ^{L} | cum ea] illi Σ *om.* $\Lambda^{YHO'}$ cum illa Λ^{O2} 14 raptu illo] i. (isto $\Gamma^{BD}\Lambda^{O}$) r. (r. *om.* I*) I$\Gamma^{BD}\Lambda^{YHO}$ | illo *om.* Σ | nulla] non MRΓ^{L} *praem.* igitur Γ^{D} 14-15 erat — igitur *om.* Γ^{D*} 14 erat] *in ras.* I² erit CP'MSRΓ^{BN} esset ρπγβμυ fuit P² | mutatio] immutatio MSRI*$\Gamma^{-D!}\Lambda^{O}$ *add.* necessaria Λ^{O} *add.* facta Σ 15 elicitivi] *add.* saltem usque (usque *om.* Γ^{B}) in raptu V$\Gamma^{B}\Lambda^{YO2}$ | tunc magis eliciendi = AD e. t. m. (m.] plus $\Lambda^{YHO}\tau$) *rell. edd.* 16 ante¹ = AD nunc *rell. edd.* | Saltem potuit] Pot. s. Σ *praem.* Item CPMSRI'Z$\Gamma\Lambda^{Y2EH}$ *praem.* Cum I²Λ^{O} *edd.*, *praem.* Item cum Λ^{G} *praem.* Praeterea Σ | potuit] *comp.* MΛ^{O}

T [1] Cf. supra n. 87.

137 ⟦ Vel sic formetur ratio: necessitas agendi non potest esse nisi per aliquid intrinsecum principio activo; per hoc autem quod intellectus nunc videt obiectum, nihil novum est intrinsecum principio activo in fruitione; ergo nec nova necessitas agendi. – Maior probatur: alioquin necessitas agendi non esset per rationem principii activi, et ita per nihil, vel per extrinsecum; et si per extrinsecum, per illud esset agere, quia per quod est necessitas agendi, per illud est agere. – Minor patet: si visio secundum istum nullam habet rationem principii activi respectu fruitionis, nec intellectus, nec aliquid in intellectu; si etiam secundum aliam viam visio habeat aliquam rationem principii activi, non tamen principalis sed secundarii, tunc accipiatur maior determinata sic: 'necessitas agendi non est nisi per aliquid intrinsecum principio activo principali'; nam secundarium non dat necessitatem principali, sicut nec determinat ipsum ad agendum, sed e converso, principale agens ex se

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

po^{it} (*pon.* potuit R^{2}I^2) ASRIZΓ^{D1} potuerit Λ^G *edd.* potest VΓ$^{BD'}$ | aequalis caritas] aequalitas (aequalis R) caritatis S*R* eadem caritas et aequalis CP | in raptu et ante] in r. et ante raptum VΓ$^{BD'}$ ante raptum et (etiam Γ^L) in raptu CPIZΓ^{D1LN}Λ *edd.* igitur (*praem.* ante raptum sicut in raptu M^2) aequalis libertas MSRΣ *add.* igitur aequalis (aeq.] et A^2) libertas (liberalitas P* *add.* nunc ut prius Λ^{O2}) A^2 CPIVZΓ^{D1N}Λ^{EGO2}ρ^{Φ}π^{Φ}γβ^Φ *add.* Item saltem potuit esse aequalis caritas ante raptum et in raptu, ergo aequalis libertas μυ 17 nec per consequens agendi = ADCPMSRIZΓ^{D1N}Λ^{Y2EHGO}Σ *edd.*; ¶ *text. sign.* Non est in Scoto A^1 | nec per consequens] per (*praem.* et Γ^N) c. nec CPΓ^N *add.* necessitas CPMSRIZΓ^{D1N}Λ^{Y2EHGO}Σ *edd.*

1-*p.* 93, 4 Vel sic — ergo etc. = ADCPMSRIVZΓΛ^{Y2EGO2}Σρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ; ¶ *text. sign.*: Extra de manu Scoti A^1 Extra D^{2}I^2(*text. et mg.*)V^1 Additio Λ^{O2}υ *lin. anfractuosa* μ 1 Vel — ratio] Negativa istius articuli tertii potest sic confirmari (*pon:* Vel sic formetur ratio μ) β^{Φ}μυ | formetur] formatur DCPMSRIVZΓ^{BDLN*}Λ^{Y2EGO2} potest formari *ante* sic Σ 2 aliquid] aliquod Γ^{BD}Λ^{Y2E}β^{Φ}μυ | principio activo] a. p. Λ^{Y2EG} *ante* intrinsecum A$^+$ 2-4 per hoc — activo *om.* D*Λ^{E*G*} 3 nunc] non (*pon.* nunc R^2) M*SRIΓ^L modo Λ^{Y2E2G2} | nunc videt] v. n. Σ | est intrinsecum] intr. inest C inest P 4 agendi] *in ras.* Λ^{E2} *add.* nec maior CP*MSIVΛ^{O2} | Maior] *praem.* Haec P^{2}Γ *om.* S*I 4-15 Maior — e converso *om.* Λ^{E*} 4-8 Maior — est agere] ex parte principii activi respectu fruitionis nec per aliquid extrinsecum, quia ab illo esset agere; nam per illud idem per quod est necessitas agendi, est etiam agere Σ 4-5 Maior — agendi *om.* D* 6 et^2 *om.* Γ 6-7 et si per extrinsecum *om.* Λ^{Y2E2G} 7-8 quia — est agere *om.* Λ^{Y2E2G} 7 necessitas] voluntas MVΛ^{O2} 8 si] sed Γ^L quia ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ *praem.* quia CPIZΛ^{Y2E2G} | visio secundum istum] s. i. v. Σ | istum] istam (*add.* viam V^{2}Z^2) IVZ actum Γ^N *add.* modum Λ^{Y2E2G} 8-9 habet rationem] r. h. Λ^{Y2E2}Σ 9 principii *om.* Λ^{O2} | nec intellectus *om.* P 10-11 habet PΓΛ^{O2} 11 aliquam rationem] r. a. Γ 12-13 tunc — principali] *praem.* et CPMSRIVZΓΛ^{Y2E2GO2}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ *om.* Σ 12 accipitur MSRIZΓΛ^{Y2E2G} | determinata *om.* ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 12-*p.* 93, 4 necessitas — ergo etc.] enim Λ^{Y2} 14 nam secundarium] sec. autem Σ | nam — principali *om.* ρ^{Φ}π^Φ | necessitatem] activitatem M*SRIZΛ^{E2G} 14-15 determinat ipsum] i. d. Σ

F 8 HENRICUS GAND., *Quodl.* IX q. 5 in corp. (f. 360D); XIII q. 11 in corp. (f. 535 V-Y). 10 THOMAS, *S. theol.* I-II q. 9 a. 1 in corp. et ad 1. 2 (VI 74*b*-75*a*); GODEFRIDUS DE FONT., *Quodl.* VI q. 7 in corp. (ed. DE WULF-HOFFMANS in PhB III 159).

secundum modum sui utitur secundario, ita quod si nihil in principali excludat contingentiam, tota actio erit contingens. Minor est plana, quod per fruitionem nihil est intrinsecum principali principio activo; ergo etc. ⟧

[14] Item, aut finis movet ad istum actum, aut potentia movet. Si finis, patet quod non est necessitas, quia ille finis ad nullum actum creatum necessario movet. Si voluntas[a], tunc arguo: diversa approximatio passi ad agens non causat necessitatem sed tantum intensiorem actionem, sicut patet de calido respectu calefactibilium plus et minus approximatorum; diversa autem praesentia obiecti cogniti, puta visi et non visi, non videtur esse nisi quasi diversa approximatio eius circa quod debet esse actus voluntatis ad voluntatem; ergo istud non diversificat necessitatem et non-necessitatem, sed tantum facit intensiorem et minus intensum actum[b]. 138

Item, quod dicit in isto articulo quod omnino impossibile 139

[a] *Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus:* et illa non habet differentiam ex parte obiecti nisi approximationem maiorem vel minorem.

[b] *Loco* diversa (7) — intensum actum (14) *textus interpolatus; vide append.* A.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 sui] suum Σ 2 erit] est DM ens P* | contingens] agens ρ^{Φ}π^Φ | Minor] *add.* etiam Λ^G 3 sic *om.* Σρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | quod] quia M^{2}RIZΓ^{N}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | fruitionem] visionem Γ^{D2}Σρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | extrinsecum D | principali] principaliori CP*SI priori MR 4 principio] agenti vel principio Λ^{O2} *om.* Γ^{BD*}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | etc. *om.* Σ 5-7 *et* 16-17: Item (5) — Si voluntas (7) *insimul cum* et illa (16) — minorem (17) *post* intensum actum (14) Λ^{E*H*O*}Σ^{Q*U}τ ⟦*retransponunt: ponendo post* minorem (17): tunc arguo: diversa approximatio, supra ⌜...⌟ Λ^{O2}; *ponendo*: Omittatur illud et incipiatur hic: Praeterea aut finis Σ^{Q2}; *ponendo pro illo textu post* actum (14) Vacat *et repetendo textum post* ergo etc. (4) Λ^{E2}; *ponendo post* minorem (17) *in ras.* Arguitur ⌜...⌟ ut supra Λ^{H2}⟧ 5 Item] Praeterea Σ | ad istum actum *om.* Λ^{E2} | istum] illum CPMSIVΓ^{BD}Λ^{Y2} talem Λ^G primum Λ^H | istum actum] a. i. Σ *add.* necessarium Λ^{O2} | movet^2 *om.* Στ 5-7 Si — movet *om.* Γ^{N*} 6 finis^1] *om.* D* *add.* movet Λ^G | est *om.* CP | necessitas] necessitatis M*SRΛ^G necessario CP 7 creatum] terminatum Γ^L causatum τ | creatum necessario *om.* I* | necessario movet] m. n. Σ | tunc arguo] tunc arguitur I′ item I^{2}Λ^{E*HO*}τ praeterea Σ^U infra *in ras.* (*quod est nota critica, cf. ad* 5-7 *et* 16-17) Σ^{Q2} *add.* sic Λ^{G}ρπγβμυ 7-14 diversa — intensum actum *rep. in alia forma* π^{Φ}β^{Φ}μ; *cf.* 18 8 necessitatem] *add.* in agente M^2 *add.* in principio activo Λ^{O2} 9 sicut *om.* Σ | patet] apparet Λ^{YHO}τ *om.* Γ^{N*} 10 plus] magis Σ | praesentatio V 11 et non visi *om.* Λ^{E*HO*} | videtur] dicitur Γ^N | quasi] quia I* quod D quaedam ρπγβμυ *praem.* quaedam Σ *om.* Λ^{EG} | diversa *om.* Λ^G 11-12 diversa approximatio] a. d. RΛ^{E}Σρπγβμυ 12 debet] dicitur CP*M*V*Λ^O 13 istud] illud Γ^{BD}Λ^{O2} *om.* I^{2}Λ$^{YHO'}$Σ | necessitatem] actionem per necessariam Σ *praem.* per I^2 | non-necessitatem] non-necessariam Σ 14 facit] per Σ *om.* Λ^{O*} | et minus intensum *om.* Λ^H | intensum actum] intensam Σ 15 Item] Praeterea Σ | dicitur VΛ^G 15-*p.* 94, 1 omnino impossibile est] o. (non R* *om.* Λ^H) e. i. DCPMRIVZΛ^H i. e. o. (o. *om.* Λ^{O*}) Γ^{BD}Λ^{EGO}Σ 16-17 et illa — minorem = ADCPMSRIVZ^{2}ΓΛ^{-Y}Σ *edd.*; ¶ *text. sign.* Istud cancellatum est in libro Scoti A^1 16 et] tunc arguo (*add.* quia τ) Λ^{E}τ *om.* I^{2}Λ^{HGO}Σ^{Q*U} | illa] ista D*Λ^{GO}τ 16-17 ex parte] respectu Λ^{HO}τ 17 minorem] *add.* ut dictum est (*add.* ergo etc. Λ^E) I^{2}Λ^{EO}Σ^{U}τ *add.* (*cf. ad* 5-7 *et* 16-17) tunc arguo: diversa Σ^{Q2}

est actum visionis esse sine fruitione [1], non videtur verum, quia quaecumque naturae absolutae distinctae sic se habent quod prior essentialiter potest esse sine posteriori absque contradictione; actus isti 'visio' et 'fruitio' sunt duae naturae absolutae; ergo sine contradictione visio, quae prior est naturaliter, potest esse sine posteriori, scilicet fruitione.

140 Respondetur quod maior est vera de illis absolutis quorum neutrum dependet ab alio nec ambo a tertio; in proposito autem ambo dependent a tertio, ut ab obiecto causante et movente.

Contra: si non dependent a tertio necessario causante ambo, nec necessario causante unum licet causet alterum, adhuc maior erit vera, quia sine contradictione poterit prior esse sine posteriori [a]. Ista autem non dependent a tertio necessario causante simpliciter ambo, patet; nec necessario causante posterius si causet prius, quia quidquid absolutum [a] potest non necessario causare immediate, potest non necessario causare per causam mediam etiam causatam, quia illa causa media causata non necessitat ipsum ad causandum effectum illius causae mediae absolutum; ergo si non causat necessario absolutum posterius, non causat necessario illud etiam posita causa priori, si qua sit causa.

---

[a] *Sequitur textus interpolatus:* vel arguitur sic: quidquid est prius essentialiter alio, potest fieri ab illo agente a quo nec ambo producuntur necessario, nec necessario posterius si prius.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 visionis] *add.* in beatis Λ^{G2} | fruitione] *add.* in tali agente I^{2}Λ^{-Y}Σ *edd.* | non] enim (*add.* non Λ^{G2}) Λ^{G} *praem.* hoc M^{2}I^{2}Λρπγβμυ | verum] unum D* *add.* in tali agente M^{2} 2 naturae absolutae distinctae] n. d. a. CPM*SIVZΓΛ^{E}Σ d. n. a. D a. n. d. Λ^{HO} | sic] *praem.* essentialiter M^{2}I^{2} | quod] *add.* una essentialiter est prior alia Σ | prius (*pon.* prior Γ^{N2}) CP*M*SRI*ΓΛ^{EG} 2-3 prior — contradictione *om.* V* 3 essentialiter] non dependet a posteriori Σ *add.* non dependet (-dens M) a (ex CPMSIΛ^{E}) posteriori (*praem.* suo V^{2}Γ^{BD}) CPM*SRIV^{2}ΓΛ^{EH2GO2}ρπγβμυ | potest] *praem.* et Σ *praem.* tunc (?) Λ^{O2} *praem.* tale Pρπβμυ *praem.* prius Λ^{EG} *praem.* tale prius Λ^{H2} | posteriori] illa Σ 3-5 absque contradictione — contradictione] et fruitione R* 3 absque = ADρπγβμυ sine R^{2}V^{2} *rell.* τ | actus] *praem.* sed Σ 3-5 actus — contradictione *om.* M* 4 isti] *om.* Σ^{U} *add.* scilicet Λ^{G2}Σ^{Q2} *edd.* | visio] visionis Σ^{U} visionis vel verbum Σ^{Q*} 4-5 visio — contradictione *om.* D* 4-6 sunt — fruitione] sic se habent quod (q.] et Σ^{Q}) visio (visio *in ras.* Σ^{Q2}) essentialiter praecedit fruitionem; ergo Σ 5 prius R 5-6 posteriori *om.* CPI^{2}ZΛ^{YHO} 6 scilicet] et SRΛ^{E} quae est Γ *om.* CPMIZΛ^{YHO} | fruitione] fruitio SΓ 7 Respondent Λ^{YHO} 8 alio] altero Λ^{EG} | ambo] *add.* dependent D 8-9 in — tertio *om.* D* 8 autem] *add.* sic D^{2} 9 ambo *om.* Γ^{BD*} | a tertio, ut *om.* Σ 9-10 ut ab — a tertio *om.* Λ^{E*} 9 causante et movente] m. et (m. et *om.* I^{2}) c. SIΓΛ^{EG}Σ | et movente *om.* ZΛ^{YHO*} 10 dependeant Λ^{HO} dependeret V | ambo] alterum V^{2}Λ^{YH*GO*} 10-11 ambo — causante *om.* DΓ^{L}Σ^{U*} 11 nec] *add.* etiam I^{2}Λ^{YHO} | causet] causat Λ^{EG} 12 erit] est DCPMSRIVZΓ^{DL}Λ^{EGO}Σ | prior esse] e. p. CPMSRIVZΓΛ^{EO}Σ *add.* natura Λ^{O2} 13 Ista] *in ras.* V^{2} Illa MS Ita Λ^{G*} | dependet Λ^{G} 13-*p.* 95, 1 causante simpliciter] s. (sic Λ^{E2}) c. VZΛ^{-G} sic (*pon.* simpliciter M^{2}) caus. CPMSRIΓ | simpliciter *om.* Λ^{G}Σ 14-16 vel arguitur sic — prius = ADCPMSRIVΓΛ^{E2H2GO2}Σργμ; ¶ *text. sign.*: Non in libro Scoti A^{1} Extra P^{2} *litteris* a-b V^{2} 14 vel arguitur sic *om.* μ | arguatur Σ | arguitur sic] s. a. CPMSRIVΓΛ^{E2H2GO2}ργ | est prius] p. e. Γ^{BD} *post* essentialiter Σ | prius *om.* Γ^{N2}(*post* essentialiter) 15 alio] altero Λ^{G*} | ab] *not.* sive: ex C^{2} | illo] aliquo Λ^{O2} | nec^{1}] non Σ | ambo producuntur necessario] n. a. p. Σ 15-16 nec^{2} — prius *om.* Λ^{H2} | necessario] *add.* causante Λ^{G} *add* si prius producitur Γ^{D2} 16 posterius si prius] sine posteriori Σ^{Q*U} | si] etsi C^{2}μ etiam si esset Λ^{G} sed D | si prius] *om.* Γ^{D2} *add.* producitur (-cetur Γ^{D2}) P^{2}(*in ras.*)ΓΛ^{O2}ρ *add. insuper*: vel sic ⌜...⌟ natura absoluta prior, non dependens ab alio vel a particulari essentialiter, potest fieri vel produci in esse ab aliquo a quo nec ambo producuntur nec dependent necessario sine necessaria productione posterioris vel prrioris⌟ Λ^{O2}

F 7 HENRICUS GAND., *Quodl.* XII q. 5 ad 1 (f. 487D).

T [1] Cf. supra p. 64, 9-11.

[a] *Adnotatio Duns Scoti:* ⦚ Nota, 'absolutum' excludit hanc instantiam: 'Deus potest non causare album, et ita non causare simile, ergo potest album causare et album non causando simile'; et hanc: 'potest non causare corpus, igitur causare corpus sine figura', si figura tantum dicat multos respectus linearum terminantium superficiem vel superficierum terminantium corpus sicut sanitas dicit multas proportiones. ⦚

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 posterius] *add.* absolutum P^{2}Γ^{BD} 2 absolutum] *om.* CP*MSRIΓ^{LN}Λ^{HO}Σ^{Q*U} | non necessario] *post* immediate (2-3) Σ; *adnot.* id est contingenter Λ^{O2} 2-3 non — potest *om.* V* | immediate — causare *om.* D 3 causare] *om.* M*SI* *add.* illud Σ | etiam] et DΓ^{N}Λ^{E2GO} *om.* P 3-5 etiam — absolutum *om.* Λ^{H} 4 illa] ista R *om.* Λ^{O}τ | necessitat] determinat nec necessitat C necessitat nec determinat (*add.* etiam P*) P 5 causandum *om.* Λ^{GO*} | effectum] efficaciam R *praem.* ipsum CP | illius] istius D* huius Σ *om.* Λ^{O*} | absolutum] ut patet de sole CPMSRI'Γ^{-N}Λ^{E2O2}τ *om.* I^{2}Λ$^{E'GO'}$Σ *add.* ut patet de sole (¶ *sign.* Vacat Z^{2}) VZΓ^{N}ρπγβμυ 5-7 ergo — sit causa *om.* Λ^{E*} 5 non *om.* Γ^{BD*} 6 necessario^{1}] *praem.* immediate I^{2}Λ^{O} *edd.*, *add.* immediate Λ^{G} | absolutum — necessario *om.* A | absolutum] *add.* id est fruitionem Λ^{O2} | necessario^{2} *om.* Λ^{O} | necessario illud] i. n. Σ 7 etiam = AD^{2} | priori] *add.* scilicet visione I^{2} | qua] quae CPMSRΓ^{LN}; *adnot.* id est visio Λ^{O2} | causa^{2}] *om.* Σ *add.* prior Λ^{E2G} 8-13 Nota, absolutum — proportiones = ADIVΓ^{-L}Λ^{E}(*om.* E2)^{O2}μ ⟦*post* causa^{2} (7) A'IVΓ^{-L}Λ^{EO2}μ *sed remittit* A^{1} *ad verbum* absolutum (2) *ponendo litteram* a *supra* absolutum (2) *et supra* Nota (8), D *vero habet textum ante* absolutum (2)⟧ Excludit hanc instantiam. Quaere extra C^{1}P; ¶ *text. sign.*: Extra Scotus A^{1} Extra D^{2}(*includens* quia quidquid, 2)I^{2}(*text. et mg.*) V^{2}Γ^{B2N2} Vacat Λ^{E2} *litteris* a-b Γ^{D2} (*text. et mg.*) *lin. anfractuosa* μ 8 Nota = Aμ | absolutum] absolute V^{2} *praem.* hoc quod dico μ *om.* I | absolutum excludit hanc instantiam] excluditur haec (ista Γ^{N} illa Λ^{O2}) instantia per hoc quod dicitur absolutum Γ^{-L}Λ^{O2} | hanc instantiam] habeat Λ^{E} 9 potest non] n. p. V*Λ^{E} | ergo] sicut V | album^{2}] *om.* Λ^{E} *add.* non A^{+} | album causare] c. a. IVΓ^{-L}Λ^{O2}μ 10 et^{1} *om.* Λ^{E} | causando] *praem.* a Λ^{E} | et^{2}] excludit Γ^{-L}Λ^{O2} in Λ^{E} | hanc] istam Iμ habens Λ^{E} *add.* etiam (vel Γ^{B}) Deus Γ^{-L}Λ^{O2} | potest non] n. p. D | igitur] et ita Γ^{-L}Λ^{O2} *add.* potest Λ^{E} | causare^{2} *om.* IΓΛ^{O2}μ 11 tantum] tamen tanto Λ^{E} | dicit DIVΓ^{N}Λ^{EO2}μ ⟦*ante* tantum DΛ^{O2}μ⟧ | multo Λ^{E} 12 terminando Λ^{E} | sicut] ad (!) Λ^{E} 13 proportiones] *add.* etc. Λ^{O2} *add.* (= *rep.*) ergo si (5) — sit causa (7) Λ^{E*}; *hic sequitur immediate* Item (*p.* 87, 6) — est libere (*p.* 88, 1) *sub eodem* Extra I

141 ⌞Contra art. 4⌟ – Contra quartum articulum[1] arguitur: quo aliquis potest simpliciter agere, illud est potentia; ergo si voluntas circa finem visum nullum potest habere actum ex naturalibus suis, habens autem caritatem potest, caritas vel est simpliciter potentia volitiva circa illud obiectum, vel pars potentiae volitivae, quorum utrumque est falsum. [15]

142 Item, si obiectum volibile minus sufficienter approximatum vel praesentatum voluntati sufficienter potest terminare actum voluntatis, multo magis si idem sit perfectius approximatum vel praesentatum voluntati; ergo si aliquod bonum obscure apprehensum potest esse volitum a voluntate non elevata per habitum supernaturalem, multo magis idem obiectum clare visum potest aliquo actu esse volitum a tali voluntate. Concedo ergo conclusiones istarum rationum[2].

⌞C. – Opinio propria⌟

143 Quantum ad primum articulum[3] dico quod sicut voluntas fruitur non necessario his quae sunt ad finem, sic nec fine obscure apprehenso et in universali.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρπγβμυ)

1 articulum] *add.* qui dicit quod voluntas non elevata per habitum supernaturalem non potest frui fine ultimo clare viso ρπγβμυ | arguitur] arguo sic Σρπγβμυ *om.* CPMSRIΓΛ^{E} | quo] *praem.* illud P^2I^2VZ$\Gamma^{BD}\Lambda^{-E}$Σ 2 aliquid Γ^{BD}Σ *edd.* | illud] non P^* *om.* Σ 2-3 voluntas] *add.* non elevata caritate Λ^{O2} 3 finem] *add.* ultimum M^2IZ | visum] *add.* clare Λ^{O2} 4 caritatem] causalitatem (*pon.* caritatem R^2) D*R | caritas] causalitas (*pon.* caritas R^2) D*R *om.* Z | est] erit $P^2I^2\Lambda^{YH}$ Σ *edd.* esse D 7 Item] Praeterea Σ | obiectum] *praem.* primum $P^2Z^2\Gamma^{D}$ 7-8 approximatum vel praesentatum = D appr. vel principiatum A approximatum (*post* voluntati, 8 Σ) *rell. edd.* 8 sufficienter *om.* Λ^{H}Σ | sufficienter potest] p. s. CPMRIVZΛ^{O} 9 magis] *add.* plus approximatum (*add. insuper* scilicet clare visum Λ^{O2}) Λ^{O} | idem] illud DΛ^{EGO} *edd.*, *add.* obiectum I^2 | sit = AD est *rell. edd.* | perfectius approximatum] appr. (*add.* sive Λ^{E*}) perf. Λ^{EG} sufficienter appr. ρπβμυ | vel] *in ras.* Λ^{E2} sive ρπγβμυ et Σ *add.* perfectius ρπγβμυ 9-10 praesentatum] *in corr.* $\Gamma^{D2}\Lambda^{E2}$ praesentiatum A 10 ergo si] si e. CPMVΛ^{O} | aliquod] ad Λ^{O*} aliud Λ^{E} | bonum] obiectum (*add.* vel bonum Λ^{O2}) Λ^{O} *om.* D | obscure] sub (*om.* Λ^{E*}) ratione obscura CPMSRIVZΓΛ^{EG} 11 elevata] elicita vel elevata Λ^{Y} 12 idem] illud DCPMRV$\Gamma^{BD}\Lambda^{EG}$ | idem obiectum] o. i. Σ | clare visum = Γ^{B} clare visum vel clarius visum A clarius visum (v. c. Λ^{EG}) *rell. edd.* 12-13 aliquo actu esse volitum = AD e. (a se C′ *pon.* esse C^2) al. (*add.* modo I^2) actu vol. CPMSRIVZ$\Gamma^{-N}\Lambda^{YE}$Σ al. modo actu e. vol. Γ^{N} e. al. modo actu vol. Λ^{HO}ρπγβμυ e. vol. al. actu voluntatis Λ^{G}τ 13 a tali voluntate *om.* CM^*SRΣ | tali *om.* Γ^{N} | conclusionem Γ^{BD*} 13-14 istarum] illarum CP*S *om.* M 16-17 Quantum — necessario *om.* Λ^{E*} 16 dico] Et dico *ante* Quantum Σ 16-17 fruitur non necessario] non nec. f. CPMSRIVZΓΛ^{E2G}Σ 17 fine] *praem.* ipso Λ^{G} *praem.* in Λ^{O} 17-18 obscure — universali] *om.* Λ^{YE*HO*}; ¶ *sign. litteris* a-b Γ^{D2} 18 et *om.* CV$\Lambda^{G}\Sigma^{Q*U}$

T [1] Cf. supra n. 88. [2] Cf. supra n. 141-142. [3] Cf. supra n. 82.

144 Quantum ad secundum articulum[1] concedo cum prima opinione[2] quod non necessario fruitur fine obscure viso et in particulari; nec quantum ad conclusionem arguitur vel argui debet contra illam, sed quod rationes positae in primo articulo concludant contra secundum si valent[3], quas tamen non reputo concludere simpliciter. Sed innitens eis in primo articulo, quomodo solvet eas in secundo? immo et ratio eorum in secundo articulo[4] videtur contradicere primo articulo[5].

145 Quantum ad tertium articulum[6] dico quod voluntas elevata non necessario quantum est ex parte sui fruitur fine sic viso.

146 Quantum ad quartum[7] dico quod voluntas non elevata supernaturaliter potest frui illo fine.

⌞D. – Ad argumenta opinionis aliorum⌟

[16] 147 Ad argumenta pro opinione[8]. Ad primum[9] dico quod illud simile concluderet multa falsa, quia concluderet quod sicut assentimus conclusionibus propter principia necessario, sic neces-

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρπγβμυ)

1 articulum *om.* Λ^{YHO*} | concedo] concordo ρπγβμυ dico D | cum prima opinione] contra primam opinionem Λ^{G} 2 fine] sicut S *add.* sicut I^* *add.* sic CPMR *add.* ultimo Λ^{G} | obscure viso et in particulari] v. in p. et o. ZΛ | et *om.* CPMSRIΓΣ 2-6 nec — in secundo *om.* M^*SR$I^*\Gamma^{L}$ 2-3 nec — illam *om.* Σ 3-4 arguitur — rationes *om.* M^2 3 arguitur vel argui debet = A arguitur (*ante* quantum Γ^{N}) P^2V′$\Gamma^{-L}\Lambda^{EG}$τ arguo D argui CI^2V^2ZΛ^{YH}ρπγβμυ argumenti P′Λ^{O} | illam] istam $I^2\Lambda^{-E}$ illum Γ^{N2} | sed] *add.* arguitur Γ^{BD} *add.* eo C^2 3-4 sed quod] quia I^2 *edd.* et Σ 4 concludunt $M^2\Gamma^{BD}$Σ videntur concludere τ 5 concludere] valere Σ valere nec concludere ρπγβμυ 5-6 innitens] innitentes Σ utens (*pon.* innitens Γ^{D2}) Γ^{BD} 6 articulo] *add.* non video Φ^{P} *edd.* | solvit $M^2\Lambda^{O}$τ solvent Σ | eas] easdem P^2ZΛ^{YEG} ad argumenta pro opinione eadem Σ | secundo] *add.* articulo M^2Σρπγβμυ 6-8 immo — articulo] *post* particulari (2) $\Gamma^{N}\Lambda^{O2}$Σ *om.* CI^2VZ$\Gamma^{BD}\Lambda^{YHO'}$; ¶ *sign.* Vacat M^2 6-7 immo — secundo *om.* Λ^{EG} | immo et] sed MSRI$\Gamma^{LN}\Lambda^{O2}$Σ sic P 7 ratio] responsio P 7-8 videtur — articulo *om.* Γ^{N*} 9 articulum *om.* CPMSRIVZΓΛ^{H} *edd.* | dico quod voluntas elevata = AD dico quod fine clare viso voluntas Σ de fine viso a (a *om.* Γ^{N}) voluntate elevata dico quod voluntas elevata Γ^{-L} de fine viso voluntate (voluntas C^2) elevata (*add.* dico quod voluntas M^2) CMSRΓ^{L} de fine viso (v.] *praem.* clare Λ^{H2}ρπγβμυ *add.* clare τ *add.* voluntate elevata Λ^{O2} *add.* a voluntate elevata P^2) dico quod voluntas elevata (el. *om.* I^*) PIVZΛ *edd.* 10 quantum — viso = AD fruitur quantum est (est] *post* sua Λ^{O} *om.* Λ^{E} *add.* de se et τ) ex parte sua (*add.* et de se Λ^{G}) *rell. edd.* 11 dico quod *om.* CMSR$\Gamma^{LN}\Lambda^{E}$ 12 illo fine] sic viso Σ 14 argumentum Λ^{O} 15 falsa] *add.* si esset (essent Σ^{Q*}) universaliter (univ. *om.* Λ^{E*}) similitudo (sim. univ. Σ *add.* vera Λ^{G}τ) CPMSRIVZΓΛ^{EGO2} Στ ⟦¶ *additio sign. litteris* a-b Γ^{D2}⟧ | quia concluderet] concl. enim Σ | concluderet quod *om.* C^* P^*M^*SRI^*Z^* | quod] quia $P^2\Lambda^{E}$ *om.* Λ^{G} 15-16 assentimus conclusionibus] c. a. Σ 16 principium D | necessario] *ante* assentimus (15-16) $I^2\Lambda^{YHO}$ *om.* Σ

T [1] Cf. supra n. 82. [2] Cf. supra n. 86. [3] Cf. supra n. 134-135. [4] Cf. supra n. 86. [5] Cf. supra n. 83. [6] Cf. supra n. 82. [7] Cf. ibidem. [8] Cf. supra n. 83-90. [9] Cf. supra n. 83.

sario assentiremus illis quae sunt ad finem propter finem, quod est falsum. Ideo dico quod simile est quoad duo, videlicet quoad ordinem istorum et illorum comparando inter se, et quoad ordinem illorum comparando ad potentias ordinate tendentes in illa: intelligo sic, quod sicut est ordo inter illa vera in se, sic et inter ista bona, et sicut illa vera ordinate sunt sic cognita, sic et ista bona essent sic ordinate volenda. Sed non est simile quantum ad ordinem necessitatis in uno et in alio, comparando ad potentias absolute. Non enim oportet quod voluntas servet illum ordinem in actibus suis qualem volibilia nata sunt habere ex natura sua; neque est assensus similis hinc inde, quia necessitas est in intellectu propter evidentiam obiecti necessario causantis assensum in intellectu: non autem bonitas aliqua obiecti causat necessario assensum voluntatis, sed voluntas libere assentit cuilibet bono, et ita libere assentit maiori bono sicut minori.

148 Ad secundum, cum arguitur de participatione [1], dico quod [17]

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 assentimus Γ^{BD*} | illis] his Γ^{BD}Σ 1-2 quod est falsum *om.* I^{2}Λ^{YHO*} 2-5 quoad duo — intelligo sic *om.* Λ$^{H?O?}$ 2 duo] secundum D | videlicet] scilicet Λ^{EG}Σ 2-5 ¶ videlicet — intelligo sic *sign.* Extra I^{2}(*text. et mg.*) 3 istorum] *add.* intelligibilium Λ$^{H?}$ | comparando = AD 3-4 inter se — illorum *om.* S$^{?}$ 3 et^{2}] *add.* etiam CPMS$^{?}$RIVZΓ^{N2}Λ$^{YEH?G}$ 3-7 et quoad — volenda] quia sicut illa sunt ordinate vera, quia conclusiones propter principia, sic et ista sunt ordinate bona, puta quae sunt ad finem propter bonitatem finis (finem Σ^{Q*}); similiter quoad ordinem potentiarum ordine debito in ipsa tendentium, quia sicut intellectus rectus assentit conclusioni propter principium, sic voluntas recta debet velle quae sunt ad finem propter finem (propt. fin. *om.* Σ^{U}) Σ 5 intelligo] *praem.* et PV^{2}Z^{2}Γ^{BDN2} *praem.* quod Λ$^{H?G}$ *om.* D$^{?}$ | quod] quia IΛ^{H} | in se] inter se CPRI*Γ^{-B}Λ^{EG} *add.* ordinate (*praem.* sic τ) cognita Λ^{G}τ | ista] illa (*post* bona^{1}, 6 Λ^{H}) CPMI^{2}VZΓ^{BD}Λ^{-O} 6 et^{1}] *add.* quod CPMSRI*VZΓΛ^{YE} | vera ordinate sunt sic] v. sunt o. sic MSRIVΓΛ^{E} v. sunt sic o. CPZΛ^{YHO} sunt vere o. sic Λ^{G} | sic^{2}] ita I^{2}Λ | et^{2} *om.* I^{2}ZΛ^{YHO} | ista] illa CPMSIVΓ^{BD}Λ^{EHG2} 7 essent] sunt CPMSRI*VZΓΛ^{EG} | volenda] volita (*add.* vel volenda Λ^{O2}) P^{2}I^{2}Γ^{-N}Λ^{-Y} | quantum ad] quoad Σ 8-9 comparando — absolute *om.* Λ$^{H?}$ 8 ad *om.* Λ^{GO*} 8-9 absolutas I 9 enim] tamen Λ^{E*G} | servet] *post* ordinem Λ^{O} fieret D$^{?}$ habeat Λ^{H} secundum Λ^{Y} 10 qualem — habere] quem intellectus in suis et quae volibilia habent Σ | qualem] quale Λ^{Y} qualiter D *om.* P$^{?}$ | volibilia] *post* habere ΓΛ^{EG} *rescr.* D^{2} volita Γ^{BD}Λ^{O} *om.* M*SR | nata] nati M*SR *om.* C* | sua] propria Σ | neque] nec Λ^{HG} quia non Λ^{E} *add.* enim IZ 11 est^{1}] *in ras.* M^{2}V^{2} *om.* Γ^{BD*} | hinc] *add.* et SI*V^{2}ZΛ^{GO} | est in intellectu] in i. e. Σ 11-12 propter — assensum] propter evidentiam (*add.* obiecti Λ^{O2}) causantem necessario (nec. caus. Λ^{H}) istum (illum Λ^{HO}) assensum Λ^{YHO} propter evidentiam causantem assensum vel propter evidentiam obiecti necessario causantis assensum A | propter evidentiam] ex evidentia CPMSRIVZΓΛ^{EG}Σ 12 obiecti] *add.* ut Λ^{EG} | in intellectu *om.* Λ^{YHO*} 12-13 in intellectu — assensum *om.* Z$^{?}$ 13 bonitas aliqua] a. b. Σ 14-15 cuilibet — assentit *om.* M$^{?}$ 14 bono *om.* Λ^{O*} 14-15 et ita — bono] et libere Λ$^{O?}$ | assentit] consentit M$^{?}$ *om.* Λ^{YH}Σ 15 bono] *add.* actu Λ^{G} | sicut] *add.* et V | minori] *add.* non sic autem de intellectu, cum sit potentia naturalis non libera Σ 16 cum arguitur *om.* Σ

T [1] Cf. supra n. 84.

maior est falsa, quia voluntas nihil necessario vult; et ideo non oportet quod necessario velit illud ratione cuius omnia alia vult, si aliquid esset tale. Minor est falsa etiam, quod virtute et participatione ultimi finis vult quidquid vult, quia participatione vel virtute alicuius voluntatem velle aliqua potest intelligi dupliciter: vel virtute eius sive participatione ut efficientis sive ut continentis virtualiter, vel virtute eius ut primi obiecti, propter quod volitum vult alia. Si primo modo intelligatur, non est ad propositum minor assumpta cum maiore, quia illud virtute cuius ut efficientis est aliquid volitum, non oportet esse volitum, sicut illud quod est efficiens alicuius visi non oportet esse visum; non enim oportet quod primo videam Deum oculo corporali si videam colorem, qui est quaedam participatio Dei ut causae efficientis. Si intelligatur secundo modo, scilicet de participatione eius ut primi obiecti voliti, tunc minor est falsa; non enim virtute Dei voliti volo quodcumque volitum, quia tunc omnis actus voluntatis esset actualis usus, referendo illud ad obiectum primum volitum [a].

[a] *Sequitur textus interpolatus:* Cum probas 'sunt participatione bona', dico

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 voluntas nihil] n. v. Λ | necessario vult] v. n. Σ | et *om.* CPMRVΓ^{D2} 2 omnia alia vult] v. a. Λ$^{YHO'}$ v. o. a. Λ^{O2}Σ 3 esset] est Σ | est falsa etiam] etiam est f. I^{2}Γ^{-L}Λ^{-G}Σ autem est f. (*add.* scilicet Λ^{G2}) Λ^{G} | etiam] ita D 3-4 quod — quidquid vult] *om.* Λ$^{YE?HO?}$Στ; ¶ *sign.*: Vacat P^{2}(*om.* P^{3} *et solum* -cat *invenitur supra* alicuius, 5) *litteris* a-b V^{2}(*text. et mg.*)Γ^{D2} 3 quod] quia (*pon.* quod C^{2}) CP 4-5 participatione vel *om.* Λ^{-G} | participatione vel — aliqua] voluntatem velle aliqua participatione alicuius Σ 5 voluntatem velle aliqua] aliquid velle vol. Λ^{H} | aliqua] aliquid R *om.* D 6 vel — ut^{1}] ⌜...⌟ vel (*in ras.* Λ^{O2}) participatione ut (p. ut Λ^{O2}) Λ^{O} | virtute *om.* Σ | eius] *post* participatione ZΣ *om.* Λ^{E} | sive^{1}] vel CPMSRIVZΓ^{LN} et Λ^{G} *om.* Σ | sive participatione *om.* I^{2}Γ^{BD}Λ^{YEH} | sive^{2}] vel IZΛΣ *add.* participatione (virtute I^{2} *add.* seu virtute Λ^{G}) eius (e. *om.* Λ^{O*}) CPMSRIVZΓ^{LN}Λ^{GO} *add.* eius Γ^{B+} | ut^{2} *om.* D*SΛ^{O*}τπβμυ 6-7 continentis virtualiter] v. c. Λ^{YH}Σ 7 vel virtute eius *om.* Σρ | virtute] *add.* seu participatione μυ | ut] sicut Σ | primi obiecti] o. p. Λ^{YHO} *add.* voliti Λ^{G} 8 volitum] *add.* voluntas Σ 8-9 alia — maiore *om.* D$^{?}$ 8 alia] illa IVZΓ^{BD*}Λ^{YH} | intelligatur] intelligitur MSRIVZΓ *om.* Σ 9 minor] sic minor *ante* non (8) Σ | assumpta] *om.* Λ^{YHO}Σ *add.* est Λ^{E*} | cum] sub Λ^{H} | virtute] *add.* vel participatione Λ^{O2} | virtute cuius] cuius (*add.* virtute et P^{2}) participatione CPMSRIΓ^{-B}Λ^{EG}Στ cuius participatione vel virtute cuius V cuius (*add.* aliquid participatione virtute Γ^{B*}) virtute vel participatione ZΓ^{B} 10 est aliquid] a. e. Σ^{Q2U} est aliquid est Σ$^{Q'}$ | aliquid *om.* CP$^{?}$MSRI$^{?}$Z*Γ^{L} | non — volitum *om.* D | sicut] si Λ^{O} *add.* nec Σ | sicut illud] *om.* Γ$^{N'}$ quia Γ^{N2} 11 non^{1} — visum *om.* P$^{?}$ | non^{1} *om.* Λ$^{E?}$Σ 12 primo *om.* ΓΛ^{E} | videam^{1}] video D | videam^{2}] video Λ^{O} 13 Si] Sed R *add.* autem Λ^{H} 14 intelligatur secundo modo] s. m. i. Σ | scilicet = AD | eius = AD | primi *om.* ADΛ^{YHO*} 15 voliti^{1}] cogniti AD | virtute] participatione Σ 16 omnis ... esset] omnes ... essent Λ^{O} | esset] erit Γ^{BD*L} est Γ^{N} 16-17 actualis] actualiter Λ^{O} 17 ad] in CPMSRI*VΓ^{DL}Λ^{EG}Σ *add.* aliud Γ^{D} | primum] primo CP^{2} *om.* P$'$ 18-*p.* 100, 12 Cum probas — verum = PIZμ Ad probationem dico (dicitur Γ^{LN}) quod illa bona sunt bona (b. *om.* Γ^{D*}) participatione sui effective, non formaliter Γ; ¶ *text. sign.*: Extra I^{2}(*tex. et mg.*) *litteris* a-b Γ^{B2D2} *lin. anfractuosa* μ 18 Cum] Tu IZμ | boni P

149 Ad tertium[1] *dicitur* uno modo quod licet non sit ibi defectus alicuius boni nec aliqua malitia et ideo forte non posset voluntas illud nolle, quia obiectum actus nolendi est malum vel defectivum, potest tamen illud bonum perfectum non velle, quia in potestate voluntatis est non tantum sic et sic velle, sed etiam velle et non velle, quia libertas eius est ad agendum vel non agendum. Si enim potest alias potentias imperando movere ad agendum, non tantum sic et sic sed ad determinate agendum et non agendum, non videtur quod minus sit libertas sui respectu sui quantum ad actus determinationem[a b]. ‖ Et istud videtur posse ostendi per Augu- [18]

quod aequivocatio est de participatione: scilicet effective, et sic verum est; vel formaliter, et sic non est verum.

[a] *Sequitur textus interpolatus:* Augustinus XIII Trinitatis 3[2], omnes volunt esse beati; ergo necessario volunt ultimum finem, in quo est beatitudo[3].

[b] *Sequitur textus a Duns Scoto cancellatus:* Contra istam responsionem probo, [19]

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 dico CPMSRIVZ*Γ^{LN} | ibi *om.* Γ^{BD*N2} | defectus] *praem.* aliquis Λ^{EG} *add.* huius Γ^{L} 2 alicuius boni *om.* Λ^{YHO*} | aliqua *om.* Λ^{YHO*}(*post* malitia) | forte *om.* I²Λ^{HO*} | forte non posset] n. f. p. CM*SR n. p. f. PΣ 3 nolendi] volendi C*P*M*I*Z* 4 posset Γ^{BD} | quia] *add.* forte Γ^{B2} 4-6 quia — non velle *om.* D² 5 tantum] *add.* illud Σ | et¹] vel Λ^{O}Σ | et sic *om.* CPMSRI²ZΓ^{LN} | etiam = AD²Σ | velle et *om.* Σ | et² = AD² vel CPMSRIVZΓΛρτπβμυ 6 libertas eius] e. l. Σ | vel] et Σ 7 aliis potentiis CPMSRIZΓ^{LN}Λ^{G} | imperando movere] imperare CPMSRIZΓ^{LN} in operando (*not.* alia littera: aliis potentiis imperare Λ^{O2}) Λ^{O} 8 sed] *add.* etiam Στ | ad] aliquid C*PM*R aliud Λ^{G} *om.* Λ^{EO*} | et²] vel Λ^{EG}Σ | et non agendum] *om.* C²PMSRI*V²Γ^{LN2} *add.* ideo multo magis potest se determinare quia Λ^{G} 9 minor I²Λ^{G}Σ | libertas] bonitas vel libertas R | sui¹ *om.* Λ^{EG}Σ | respectu sui] *om.* RΛ$^{O'}$ respectu sui ipsius actus Λ^{O2} 10-*p.* 101, 3 Et istud — elicitum = ADCPMSRIVZΓΛ^{E2H2G}Σρπγβμυ Et istud videtur posse (istud vid. posse] hoc potest Λ^{O}) ostendi per primam rationem (per pr. rat.] *comp.* Λ^{E}) contra primum articulum Λ$^{E/O}$; ¶ *text. sign.*: Extra de manu Scoti A¹ Extra D²V² Vacat Λ^{E2}(*text. et mg.*) Additio Λ^{O2} *lin. anfractuosa* μ 10 istud] illud Λ^{H2} hoc Σρπγβμυ | videtur posse ostendi] videtur velle Λ^{H2} ostendi posset Λ^{G} posset ostendi ρπγβμυ 10-*p.* 101, 1 per Augustinum] Augustinus Λ^{E2H2} illud Augustini ρπγβμυ *om.* Λ^{G} 11 est¹ *om.* I | scilicet *om.* IZ* 12 et sic] et μ *om.* P 13-14 Augustinus — beatitudo = MIVZ; ¶ *text sign.*: Vacat I²Z² Cave M² *litteris* a-b V²(*text. et mg.*) 14 necessario] inter V² | volunt] voluit Z *add.* et IVZ 15-*p.* 102, 15 Contra — distinctio 10 = ADCPMSRIVZΓΛ^{E2G}Σρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ ⟦*post* principii (*p.* 103, 6) C¹(*notando litteras* a b ⌈c⌋ d)Pμυ *post* elicitum (*p.* 101, 3) C' *rell.* ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}. Responsio — distinctio 10 (*p.* 102, 7-15)] *cf. p.* 102 *ad* 7-15 *quoad* CPMSRZΣ⟧; ¶ *text.* Contra (*p.* 100, 15) — reperiri (*p.* 101, 19) *sign.* Vacat, sic in Scoto A¹; *text.* Contra (*p.* 100, 15) — distinctio 10 (*p.* 102, 15) *sign.*: Vacat V¹Λ^{E2}(*text. et mg.*) Extra D²I²(*text. et mg.*)V²Z²Γ^{D2L1N2} Additio υ *lin. anfractuosa* μ 15 istam] illam CPS | istam responsionem] hoc Σ | probo] probatio S arguitur Σ *om.* D²

F 1 GODEFRIDUS DE FONT., *Quodl.* VI q. 1 in corp. (ed. DE WULF-HOFFMANS in PhB III 103). 10-p. 101, 1 AUGUST., *Retract.* I c. 9 [8] n. 3 et c. 22 [21] n. 4 (PL 32, 596. 620; CSEL XXXVI pars II 40, 10-11; 104, 2).

T [1] Cf. supra n. 85. [2] AUGUST., *De Trin.* XIII c. 3 n. 6 (PL 42, 1018). [3] Cf. supra p. 63, 16-64, 16.

stinum I *Retractationum* cap. 9 et 22 *f*, *g*, ubi vult quod «nihil est tam in potestate voluntatis quam ipsa voluntas», quod non intelligitur nisi quantum ad actum elicitum[1]. ‖

quod si potest non velle, potest nolle, quia si non potest nolle, hoc est quia necessario habet in se aliquid cui repugnat illud nolle. Sed illud non potest esse nisi actuale velle; probatio, quia nulla inclinatio habitualis vel aptitudinalis ad volendum repugnat ipsi nolle. Si etiam detur quod illud sit non-nolle, hoc non evadit, quia negatio nulli positivo necessario convenit nisi propter aliquam positionem necessario convenientem illi positivo quam consequitur illa negatio; et tunc illa positio in proposito non potest esse habitualis vel aptitudinalis inclinatio aliqua, quia illam non sequitur non-nolle, sicut nec illi repugnat nolle, quia illud positivum necessario conveniens voluntati propter quod repugnat sibi nolle, erit actuale velle. Si ergo non potest nolle, necessario vult. – Et ista ratio generaliter ostendit quod nulli susceptivo contrariorum, et mediorum si habeant media, repugnat aliqua forma illius generis, sive quod impossibile sit eam inesse, nisi aliqua forma illius generis necessario insit eidem vel aliquid aliud cui virtualiter repugnat illa quam impossibile est inesse. Tale positivum virtualiter repugnans ipsi nolle non potest in proposito reperiri.

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 cap. — f, g] ubi supra, contra primum articulum ρπγβυ *praem.* ut supra contra primum articulum μ | cap. *om.* CPMRIVZΓ | et 22 *om.* I²Λ^{H2} | 22] 12 Σ | f, g *om.* I²Λ^{E2H2G}Σ 2 quam] sicut Λ^{G} | ipsa] ipsamet Γ^{BD} *om.* Λ^{H2} 3 elicitum] eliciendum ADVΓ^{BD}Σ *add.* Ideo (Ergo V *praem.* Et Γ^{B2}Λ^{E2G}) dico (dicitur Γ^{BD}) quod libertas est sui (sui est P) respectu sui (resp. sui *om.* V) sic (sic *om.* CP*IΓ^{BD}Λ^{H2}) quantum ad actus (actum et Λ^{E2}) determinationem (det. *om.* Γ^{B2}) CPMSRIVZΓΛ^{E2H2G}μυ ⟦¶ *haec additio sign.*: Extra V²Γ^{D2} *litteris* a-b V²(*text. et mg.*)⟧ 4 quod] quia SΣ 6 velle] nolle R | probatio] probo P primo (*not.* alius liber: probatio μ) β^{Φ}μυ *om.* Σ | habitualis] habitudinalis P naturalis Λ^{G} | habitualis vel aptitudinalis] a. vel h. Σ | vel aptitudinalis *om.* Γ^{N} 7 ipsi] illi VΓ^{LN} | etiam] autem D ergo Λ^{G} | des D | non-nolle] nolle S* non-velle DCPM²IZ*Γ^{N2}Λ^{E2G}Σ | hoc *om.* Σ 8 aliquam *om.* CP²MSRIV²ZΓ^{LN}Λ^{E2G}Σ 9 illi positivo *om.* Σ | consequetur P* consequatur MSRIZ sequitur μυ 10 et *om.* Λ^{G}ρ^{Φ}π^{Φ} | in proposito *post* esse Σ | potest] videtur posse Σ habet Λ^{E2G} | aptitudinalis] appetibilis M 11 aliqua *om.* Σ | illam] istam IZ iam Γ^{L} *om.* Λ^{E2} | consequitur Γ^{BD} | non-nolle] nolle V* non-velle PΓ^{B*D*}Λ^{E2G}Σ *pon.* ⌈non⌋-velle Γ^{N2} *add.* illam Λ^{E2G} | illi] sibi Σ 12 nolle] velle CR | quia] igitur (*praem.* est Λ^{G}) CPMSRIVZΓΛ^{E2G}Σ | illud *om.* Λ^{G} | quod] quam Λ^{E2G} 13 erit — nolle *om.* Γ^{B2} | erit] est CPΓ^{D} | velle] nolle Λ^{G} | Si ergo] Ergo si (si *om.* Γ^{D*}) Γ^{-B}Σ 14 generaliter ostendit] o. g. Γ 15 et] vel Γ | habeat Λ^{G}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ 15-16 sive quod — generis *om.* V² 15 sive] sic D²V² *om.* ρ^{Φ}π^{Φ} 16 quod] *add.* non Γ^{D2} | eam] *add.* non Λ^{G*}Σ^{Q*U} | aliqua] alia Λ^{E2}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | forma *om.* V²ΓΣ 17-19 vel aliquid — reperiri *post* distinctio 10 (*p.* 102, 15) V*(*notando litteras* a-b-c-d) 17 aliud *om.* Γ^{B}Λ^{E2} | virtualiter] formaliter vel virtualiter Σ | repugnet DSΓΣ 17-18 quam — inesse *om.* Σ 17 est *om.* R 18 inesse] esse R | Tale] *add.* autem Σρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | virtualiter *om.* Σ | ipsi] illi CPMRIZ 18-*p.* 102, 7 ipsi — repugnans *om.* D² 18-19 potest — reperiri] videtur posse esse aliud quam ipsum velle Σ 18 in proposito *om.* CPM²SRIZ²Γ^{BDLN2} 19 reperiri] *add.* aliud quam ipsum velle ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ

T [1] Cf. supra n. 91.

150 ‖ Posset tamen dici quod ipsa voluntas per aliquod velle elicitum imperat actionem potentiae inferioris vel prohibet. Non autem potest sic suspendere omne velle, quia tunc simul nihil vellet et aliquid vellet. Sed quidquid sit de suspensione omnis velle, saltem potest suspendere omnem actum circa istud obiectum per aliquod velle elicitum, et hoc modo nolo nunc aliquid elicere circa

---

‖ Responsio: illud repugnans isti nolle est voluntas, quia ipsa non est capax nisi velle et nolle possibilis; nolle autem finem includit contradictionem, quia istud non est obiectum possibile huius actus. Exemplum: videre sonum includit contradictionem ex ratione actus et obiecti, ideo repugnat visui, et visus sibi, et determinat sibi non videre hoc, quia visus est visus. Ita hic. Nec est inconveniens negare finem posse esse obiectum odii et beatitudinem fugae, sed nec miseria potest esse obiectum concupiscentiae [1], quia secundum Augustinum Enchiridion cap. 105 [2] [a] « miseri esse nec velle possumus » (distinctio 25 secundi [3] et hic distinctio 10 [4]) [5]. ‖

[a] *Loco 105 a Duns Scoto relinquitur lacuna.*

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1-*p*. 103, 6 Posset tamen — genere principii = ADCPMSRIVZΓΛ^{EG}Σρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ [[*ante* Contra istam responsionem (*p*. 100, 15) C^{1}(*notando litteras* a b ⌜c⌝ d)Pμυ]]; ¶ *text. sign.*: Hoc et extra de manu Scoti A^{1} Extra D^{2}I^{2}(*text. et mg.*)V^{2}Γ^{D2L1N2} Vacat Λ^{E2}(*text. et mg.*) Additio υ *lin. anfractuosa et nota*: In aliquibus originalibus obiectio et responsio sequentes concedunt hanc responsionem μ   1 Posset — velle *om*. D* | tamen *om*. Λ^{E}Σ | voluntas *om*. CPMSRIVZΓΛ^{EG}Σ^{Q*U}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ   2 actionem] actioni (*pon*. actionem C^{2}) CP*M*RIΓ^{L} actiorem (!) Σ^{Q} actiones Λ^{E}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ *add*. vel actui (actu I) IZ | potentiae] *om*. Z′ potentiarum Z^{2} | inferiorum Z | vel prohibet. Non *om*. Λ^{E*} | prohibet] *add*. actum IZΓ^{D2} 3 autem potest] p. a. CPMΛ^{E2G} | sic *om*. Λ^{G} 5 istud] illud CPMIZΓ^{BD} 6 aliquod] aliquid Λ^{E} | velle] nolle M^{2}Γ^{B2LN2} non velle eius ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | et *om*. V^{2}Λ^{EG}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | et hoc modo] puta sic Σ | nolo] volo Σ non volendo ρ^{Φ}π^{Φ} non volo β^{Φ}μυ | nunc] *add*. hic IZ* *add*. non Σ^{Q*U} | aliquid elicere] el. aliquem actum Σ   7-15 Responsio — distinctio 10] 'Responsio: illud repugnans' quaere extra (q. ext. P^{1}) C^{1}P *om*. C′M*SRZΣ   7 *adnot*. Vide hanc sententiam in Quodlibet, quaest. 16 articulo primo M^{2} | isti] ipsi M^{2}Λ^{E2G} illi ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ   8 autem *om*. M^{2}VΓ^{BD*L}Λ^{G} | includit] est (*add*. impossibile et Λ^{G}) includens M^{2}IVΓΛ^{G} 9 istud] illud D finis M^{2} 10 ratione] re Γ^{L} respectu ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | et^{1} *om*. D*I | et^{2}] vel Γ^{-N}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ   11 visus^{2} *om*. M^{2}IVΓ^{BD*LN} | hic] hoc Γ^{N*} in se vel respectu huius ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ *praem*. est M^{2}Λ^{E2G} 12 sed] sicut M^{2}IVΓΛ^{E2G} 13 quia secundum Augustinum] Augustinus (*praem*. unde Γ^{D2} *add*. in VΓ^{B2}) M^{2}IVΓ unde Augustinus Λ^{E2G} 14 cap.] ⌜...⌝ V *om*. M^{2}ΓΛ^{E2G}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | 105] *cf*. *lin*. 16 | miseri] *praem*. sicut beati esse volumus ut M^{2} *add*. non (n. *om*. Γ^{D}) solum M^{2}IΓ^{-L}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | esse] *add*. nolumus (volumus M^{2}Iρ^{Φ}π^{Φ}) M^{2}IΓ^{N}ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ | nec] sed nequaquam ρ^{Φ}π^{Φ}β^{Φ}μυ quia (sed Γ^{N2}) nequaquam (nequam Γ^{N*}) prorsus IΓ^{N} *praem*. sed M^{2} *add*. prorsus Γ^{B} | nec velle *om*. Γ^{L} 14-15 distinctio 25 — distinctio 10] et ponitur libro II distinctione 25 cap. 4, et hic I, distinctione 10 *ante* miseri (14) I *praem*. et ponitur β^{Φ}μυ *om*. D*M^{2} 14 25] 15 Γ^{D}Λ^{E2G} 14-15 hic distinctio 10] huius dist. 10 Λ^{E2} huius 10 dist. Λ^{G} de hoc dist. 10 Γ^{LN} 16 *lacuna* = A ⌜...⌝ V 121 I

T [1] Cf. GODEFRIDUS DE FONT., *Quodl*. VI q. 1 in corp. (ed. DE WULF-HOFFMANS in PhB III 97). [2] AUGUST., *Enchir. de fide* c. 105 n. 28 (PL 40, 281): « beati esse sic volumus, ut esse miseri non solum nolimus, sed nequaquam prorsus velle possimus ». [3] Cf. LOMBARDUS, *Sent*. II d. 25 c. 3-4 (I 430). [4] Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 10 q. un. n. [10]. [5] Cf. supra n. 81.

istud obiectum quousque distinctius ostendatur mihi. Et istud nolle est quidam actus elicitus, quasi reflexus super velle obiecti, non quod inest vel infuit, sed quod posset inesse; quod etsi in se non ostendatur, ostenditur tamen in sua causa, scilicet in obiecto ostenso, quod natum est esse principium actus in aliquo genere principii. ‖

Aliter dicitur ad tertiam rationem praecedentem [1] quod non est probatum quin voluntas possit bonum illud nolle in quo nulla invenitur ratio mali vel defectus boni, sicut non est probatum quin possit velle illud in quo non reperitur aliqua ratio boni, et hoc vel prius in re vel in apprehensione quam illud terminet actum volendi. De hoc forte alias erit sermo [2]. 151

[20] Ad auctoritatem Augustini XIII *De Trinitate* cap. 3 [3], omnes volunt esse beati, ergo necessario volunt ultimum finem, in quo est beatitudo [4], dico quod non intelligit de volitione actuali. Vult enim quod mimus ille, de quo loquitur, verum dixisset quid omnes concurrentes voluerunt si dixisset omnibus: « Omnes vul- 152

ADCPMSRIVZΓ^{BDLN}Λ^{YEHGO}Σ^{QU}(Φ^{FP}ρτπγβμυ)

1 istud^{1}] illud DCPMV*Γ^{BD} | istud obiectum] o. i. Σ | distinctius] *add*. quid est nolle M*IZ* | ostendatur] *add*. vel (v. *om*. Σ^{U*}) per aliquod nolle, puta sic: nolo elicere nunc aliquem actum circa istud obiectum quousque distinctius ostendatur Σ | istud^{2}] ille actus est quod V′ illud CPMV^{1}Γ^{BD} | nolle] velle Λ^{E} velle vel nolle Σ non velle ρ^{Φ}π^{Φ} nolle velle β^{Φ} nolle non velle μυ   2 velle] nolle DI   3 quod^{1}] quodquod Σ | inest vel infuit] insit vel infuerit Σ *add*. velle M^{2} | vel] *add*. quod CPMSRIVZΓ^{LN}Λ^{G} *add*. quia Γ^{D2} | possit C*PMSRIVZΓ^{DL}Σ^{Q} potest Σ^{U} 3-4 in se non ostendatur] n. o. in se Σ   4 in sua causa *om*. Λ^{E*} | scilicet] vel D *praem*. quia R   5 in *om*. Σ   5-6 principii] principali A^{+}DCPΛ^{E} 7-12 Aliter — sermo] *post* determinationem (*p*. 100, 10) μυ *post* distinctio 10 (*p*. 102, 15) ρπβ   7 ad tertiam rationem] ad tertium principale Σ *om*. Λ^{YEHO*} | tertiam] secundam DΓ^{N} | rationem] responsionem V | praecedentem *om*. I^{2}ΓΛ^{-G}Σ   8-9 voluntas — quin *om*. V*   8 voluntas] *add*. non Λ^{EH} | bonum *ante* in quo Λ^{E}Σ | illud] *post* nolle Σ *om*. Λ^{EH} | nolle] *post* boni (9) V^{2}Λ^{Y} *add*. non possit velle bonum Λ^{G} | quo] qua Γ^{LN*} | nulla] non DΓ   8-9 nulla — boni] nullus defectus boni vel ratio mali invenitur Σ   9 invenitur] est Λ^{HO} 9-10 sicut — boni *om*. D*   10 posset Γ^{L}Λ^{YHO} | velle] nolle PR | reperitur] invenitur Γ^{B}ρπγβμυ | vel *om*. Γ^{D*}ΛΣ   11 illud] *post* actum Λ$^{E′}$ idem CP id Λ^{E2O}Σ   12 De hoc] *praem*. Et Γ^{BD} | sermo] *add*. scilicet in II, dist. 6 quaest. ultima, et in IV, dist. 49 quaest. 10 γ *adnot*. quaestione paenultima secundi libri Γ^{B2} 13 Augustini] eius (*pon*. Augustini C^{2}) CP′ *om*. P^{2}MΛ^{O*} 13-15 XIII — beatitudo *om*. Λ^{YEH*O*}Σ   13 De Trinitate] Trinitatis RΓ^{BD} De civitate D*   13-15 ¶ omnes — beatitudo *sign. litteris* a-b V^{2}(*text. et mg.*)   14 volunt^{2}] *add*. beatitudinem vel Λ^{G} 16 mimus] *comp*. M*Γ^{D*N*}Λ^{Y*} minimus R minus *ante* verum Σ | loquitur] *add*. ibi CPMSRIVZΓ^{D2}ΛΣ | quid] quod DI^{2}ΓΛ^{-Y} 17-*p*. 104, 1 Omnes vultis beati esse] Omn. v. e. b. IVZΣ Omn. b. e. v. Λ^{YHO} Beati o. v. e. Λ^{EG}

F 13 AUGUST., *De Trin*. XIII c. 3 n. 6 (PL 42, 1018).

T [1] Cf. supra n. 149 et 85. [2] Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* II d. 6 q. 2 n. [13]; d. 43 q. un.; IV *Suppl*. d. 49 pars 2 q. 2 n. [4-10]. [3] Cf. supra p. 63, 16-64, 16. [4] Cf. supra p. 100, 13-14.

tis beati esse ». Non autem omnes tunc concurrentes ad illud spectaculum habuerunt tunc actualiter appetitum beatitudinis, quia nec actualem cogitationem de hoc. Loquitur ergo de volitione habituali vel aptitudinali, qua videlicet ipsa voluntas prompta est ut statim inclinetur ad actum volendi beatitudinem si actualiter sibi offeratur ab intellectu.

153 Similiter, auctoritas non est ad propositum. Quia si certum est omnes velle beatitudinem, hoc non est actu amicitiae, volendo bono beatifico sibi bene esse, sed actu concupiscentiae, volendo illud bonum sibi ut sufficiens bonum, quia non est certum voluntates inordinatas habere delectationem ordinatam primi boni in se, sed omnes voluntates, sive ordinatae sive inordinatae, habent concupiscentiam volendi seu voluntatem concupiscendi sibi bonum. Actus autem concupiscentiae non potest esse actus fruitionis, quia omnis concupiscens concupiscit alii quod amat amore amicitiae, et ita actus concupiscentiae non est actus fruitionis, sed solus actus amicitiae. Etsi ergo Augustinus loquitur de actu volendi beatitudinem,

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FF}$ρτπγβμυ)

1 beati] bene S^2R bene vel beati M | autem] enim CPMSRIVZ$\Gamma^{LN}\Lambda^{G2}\Sigma$ habuerunt $\Lambda^{G'}$ | omnes tunc concurrentes] t. (*om.* M^+) o. c. CPMRIVZ o. c. t. Λ^{YHO} 2 tunc *om.* CPMRV | appetitum] velle (*pon.* appetitum actualem Λ^{O2}) $I^2\Lambda$ *edd.* velle vel appetitum V | nec = AD non *rell. edd.* 3 actualem] attingibilem P | cogitationem] *comp.* RZ$\Gamma^N\Lambda^{YH}$ cognitionem CPMI $\Gamma^{-N}\Lambda^{EGO}$τπγβμυ | de hoc *om.* R | ergo] autem CPMSRI^2VZ$\Gamma\Lambda^{O2}$ ibi Augustinus Λ^Gτ *add.* ibi $\Lambda^{O2}\Sigma$ 4 vel] et Λ^{EG} | aptitudinali] appetibili M$V^*\Gamma^{LN*}$ | qua] quam M^* quibus Λ^Gτ quod Λ^E | videlicet] *comp.* A^+(*post* voluntas) scilicet Σ *om.* Λ^Gτ | prompta est] e. p. Σ 5 actualiter *om.* Σ | sibi *om.* CPM^2SRI$\Gamma^{LN}\Lambda^{EG}$ 5-6 sibi offeratur] o. s. VZ$\Gamma^{BD}\Lambda^{YHO}\Sigma$ 7 Similiter] Si autem intelligit de volitione actuali Σ | si] etsi Σ *om.* RΛ^O 7-8 certum est omnes velle] omnes velint Σ 8 hoc] sed R | amicitiae] *add.* scilicet Σ | volendo] *add.* bonum Λ^{Y*HGO} 8-9 bono beatifico] scilicet bonum obiecto beatifico scilicet beatificari vel I^2 scilicet obiecto (o.] bono ρπ actu υ) beatifico illud scilicet beatificari sive ρπγβμυ *add.* scilicet illud beatificari vel Λ^{GO}τ *add.* scilicet id universale (u. *in ras.* Λ^{H2}) Λ^H 9 sibi] ei Λ^{HGO} *om.* C$V^2\Lambda^{YE}\Sigma$ | bene] bonum Λ^H beatum ρπγβμυ | volendo] *add.* scilicet Σ 10 sibi *om.* MR | ut] sicut MRV nec D^* 10-11 sufficiens — delectationem *om.* V^2 10 sufficiens bonum] b. s. $V^2\Lambda^{YHO}\Sigma$ | quia] quod P^*R | quia non] non enim Σ 10-11 voluntates inordinatas] volentes inordinatos D 11 delectationem] dilectionem DCPMSRIV^2Z$\Gamma\Lambda^{YEO}\Sigma$ | ordinatam] inordinatam Λ^{E*H*} *om.* Λ^{O2} | boni] obiecti Λ^{EG}πγβ | boni in se] in se b. M^+RV^+ | in se] visi Λ^H *om.* Γ^N 12 voluntates] volentes DIZ *om.* MSR$\Gamma^{LN}\Sigma$ | habent *ante* sive ordinatae Σ 12-13 concupiscentiam volendi seu voluntatem concupiscendi = ADV [[¶ seu vol. concup. *sign. litteris* a-b V^2(*text. et mg.*)]] concupiscentiam volendi ZΛ^{YHO} voluntatem concupiscentiae volendo Λ^Eρπγβμυ voluntatem concupiscendi *rell.* τ 14-16 non potest — concupiscentiae *om.* I^2V^2 14 actus fruitionis] f. a. D^+ *add.* sed solus actus amicitiae (*cf.* 16-17) CΛ^G 15 concupiscens] concupiscentia MSRΓ^{LN*} 15-16 ⌜concu-⌝piscit — concupiscentiae *om.* D^2 15 alii] illi Σ illud Λ^G *om.* P | quod] quem ρπγβμυ | amicitiae] concupiscentiae Λ^{G2} 15-17 et ita — amicitiae *om.* Γ^L 17 Etsi ergo] Si ergo $\Lambda^O\Sigma$ Igitur si Λ^G | loquatur S$\Lambda^{-O}\Sigma$ *pon.* loquatur C^2 17-*p.* 105, 1 volendi — de actu[1] *om.* $C^2\Lambda^{E2}$

non tamen de actu amicitiae, sed de actu concupiscentiae, et ita non de fruitione, et sic non est ad propositum.

Ad argumentum pro quarto articulo eorum, cum arguunt de 154
agere et esse[1], dico quod ille actus non esset supernaturalis sed naturalis, quia actum aliquem potest voluntas naturaliter elicere circa obiectum qualitercumque ab intellectu ostensum; et quia ille actus non excedit facultatem potentiae, ideo nec obiectum ut terminat actum illius potentiae.

Cum dicitur secundo quod tunc voluntas talis posset esse 155
beata[2], dico quod non, secundum Augustinum XIII *De Trinitate* cap. 5 g: « Beatus habet quidquid vult et nihil mali vult ». Ita intelligenda est haec definitio, quod beatus est qui habet quidquid ordinate potest velle, non tantum quidquid nunc actu vult; tunc enim aliquis viator posset esse beatus pro tunc quando de uno tantum ordinate habito cogitat. Potest autem voluntas ordinate velle habere caritatem, quia potest velle non tantum habere

AÐCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FF}$ρτπγβμυ)

1 non tamen] hoc non est Σ | amicitiae] *add.* (= *rep.*, *cf. p.* 104, 15-17) et ita actus concupiscentiae non est actus fruitionis, sed solus actus amicitiae (¶ *sign.* Vacat Σ^{Q1}) Σ^Q | de actu[2] *om.* $\Lambda^{YHO}\Sigma$ | ita] ideo Γ^{BD} per consequens Σ *om.* Λ^E 2 non[1]] *add.* est D | de — non *om.* Λ^{O2} | fruitione] actu fruitionis Σ | sic] ita Λ^{YH} | non[2] *om.* Λ^{O2} 3-4 Ad argumentum — et esse] Ad primum pro (pro] probatur Σ^Q) quarto articulo, cum dicitur quod agere supernaturale praesupponit esse supernaturale Σ 3 argumenta Γ^{BD} | arguunt] arguit MRI* arguitur CP dicitur Λ^{EG}ρπγβμυ 4-5 sed naturalis *om.* Λ^{O*} 5 actum — elicere] voluntas naturaliter potest elicere aliquem actum Σ 6 ab intellectu ostensum] o. ab i. $\Lambda^G\Sigma$ | et *om.* R$\Gamma^{BD*}\Lambda^{EO*}$ 6-7 et quia — obiectum *om.* D^2 7 ille] iste Λ^{YGO} idem Λ^H 9 Cum dicitur secundo] Ad secundum cum dicitur Σ | quod *om.* Λ^{YHO} | tunc = ADΣ | talis = AD | posset esse = AD esset *rell. edd.* 10 beata] bona D *praem.* vere $P^2\Gamma^{BD}$ *add.* sine caritate Σρπγβμυ | non] *add.* sequitur quia Σρπγβμυ | secundum Augustinum] Augustinus Λ^O 10-11 XIII De Trinitate = ADΣ XIII Trinitatis Γ^{BD} Trinitatis XIII R De Trinitate XIII (XIII] XII $\Lambda^{O'}$ *pon.* XIII Λ^{O2} *praem.* libro ρπγβμυ) *rell. edd.* 11 5g] 58 DMSRI'Z$\Gamma^{DLN'}\Lambda^G$ 18 Γ^{N2} 5 CP*$I^2\Sigma$τυ 5 vel 15 ρπγβμ *add.* h Λ^G | Beatus] *add.* est D* *add.* est qui $I^2\Lambda^O$τ *add.* igitur non est nisi qui et ρπγβμυ | quidquid] omnia quae ρπγβμυ | et nihil mali vult *om.* Γ^B 11-13 et nihil — actu vult *om.* Λ^{H2} 12 Ita — definitio] quae definitio est sic intelligenda Σ | haec *om.* DΛ^{YO} | est[2] *om.* C*$\Lambda^{E2}\Sigma$ | qui *om.* Σ 13 potest velle] v. p. (*add.* vel debet Γ^{B2}) Γ^{BD} | non] *praem.* et Γ^{BD} | tantum] tamen C*PIVΛ^{E2} 14 tunc enim] quia tunc Σ | esse beatus] b. e. MSRIVZ$\Gamma^L\Lambda^O$ | pro tunc *om.* Λ^{EG} 14-15 de uno tantum] t. de u. Σ 15 cogitat] cogitaret Λ^H *add.* sed (et Λ^G) beatus est qui habet quidquid ordinate potest velle habere Λ^{GO}τ | Posset Γ^{BD} 16 velle[1] *om.* D^2CM^2R | caritatem] causalitatem R | velle[2]] *add.* habere fruitionem acceptam Deo (*cf. p.* 106, 1-2) Λ^H 16-*p.* 106, 1 non tantum — potest velle *om.* Λ^E 16 tantum] *add.* velle Λ^H

F 10 AUGUST., *De Trin.* XIII c. 5 n. 8 (PL 42, 1020): « Beatus igitur non est nisi qui et habet omnia quae vult, et nihil vult male ».

T [1] Cf. supra n. 88. [2] Cf. supra n. 89.

substantiam actus fruendi, sed potest velle habere fruitionem acceptam Deo; si ergo non habet illud, non habet quidquid ordinate potest velle. Qualiter etiam caritas requiratur, non tantum propter gratificationem actus sed propter aliquem gradum perfectionis intrinsecum actui, de hoc inferius distinctione 17[1].

⌊II. — AD ARGUMENTA PRINCIPALIA⌋

156 [21] Ad argumenta principalia. Ad primum[2] dico quod aliquid est aptitudinaliter conveniens, vel actualiter conveniens. Conveniens aptitudinaliter est quod convenit alicui ex se et quantum est ex natura rei, et tale convenit actualiter omni ei in cuius potestate non est quod ei actualiter aliquid conveniat vel disconveniat; et ideo quidquid convenit alicui naturaliter vel aptitudinaliter, appetitu naturali vel appetitu sensitivo, convenit etiam actualiter. Sed in potestate voluntatis est ut ei aliquid actualiter conveniat vel non conveniat; nihil enim actualiter convenit sibi nisi quod actu placet. Propter hoc nego minorem, cum dicitur 'finis necessario convenit voluntati'; hoc enim non est verum de convenientia actuali, sed aptitudinali.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

1 substantiam] gratiam Σ *praem.* solam CPMRI*VZ | actus fruendi] fruitionis sed habere illam a Deo vel non tantum substantiam actus fruitionis Σ   1-2 sed — Deo *om.* Λ^{H} 1 velle habere] h. v. CPM*RIΛ^{O} 1-2 acceptam Deo] Deo (*praem.* a Λ^{G}) acc. $\Lambda^{EG}\Sigma$ 2 Deo] *praem.* a CP*MSRIV*Γ^{L} | si ergo = AD e. si *rell. edd.* | quidquid] quaecumque P   2-3 ordinate potest] p. o. Σ   3 velle] *add.* et ita non beatus Σ | etiam] autem CPΓ$\Lambda^{HGO}\Sigma$ 4-5 sed — de hoc *om.* Λ^{E*} 5 actui] actu Λ^{Y} actum Λ^{H} activum D*S activi β | 17] 7 M^{2}R   7 Ad argumenta — primum] Ad primum principale Σ   8 aptitudinaliter conveniens, vel actualiter conveniens = AD conveniens alicui actualiter et aptitud. Σ conveniens aptitud. Λ^{G} conveniens (*add.* alicui ρπγβμυ) aptitud. vel actualiter *rell. edd.* | Conveniens[3]] *add.* alicui Σ   9 est[1] *om.* CP* | convenit] conveniens Λ^{E} est conveniens Λ^{G} | alicui] sibi Σ *om.* Λ^{YHO*} | et *om.* $\Gamma^{D*}\Lambda^{YHO}$ | quantum est *om.* Σ   10 actualiter] aptitudinaliter CP*MSRI*VZ$\Gamma^{LN*}\Lambda^{EHO}$ | ei] rei IZ   11 ei] sibi (*post* aliquid Σ) $I^{2}\Lambda^{YHO}\Sigma$ | actualiter] *post* aliquid Λ^{EHG} *post* conveniat Σ^{Q} *post* disconveniat Σ^{U} *om.* Λ^{O*} | aliquid] *ante* ei $\Lambda^{YO}\Sigma$ *post* conveniat R *om.* PV | vel disconveniat *om.* Σ^{Q} 12 naturaliter vel *om.* Σπγβμυ   12-13 appetitu] appetitui $C^{2}V^{*}\Lambda^{E}$ρπγβμ | appetitu naturali] n. a. Σ   13 appetitu] appetitui $C^{2}\Lambda^{E}$ρπγβμυ appetitivi Λ^{H} *om.* Σ | actualiter] naturaliter Λ^{G} *add.* si non sit defectus (defectio M^{2}) ex parte alterius (alt. *om.* Λ^{G}) extra (*not.*: alius liber: extremi vel actus extra μ alias: extremi vel actus extra υ) $M^{2}\Lambda^{G}$ *edd.*   14 ei aliquid actualiter conveniat] al. ei actualiter (actu Γ^{N}) c. Γ$\Lambda^{YH}\Sigma$ al. act. ei c. S al. ei c. act. (*add.* conveniat Z) CPMRVZ   14-15 ei — non conveniat] aliquid ei conveniat I* | ei — actualiter convenit] quid ei actualiter convenit Λ^{E*} 15 convenit sibi] s. c. DΣ | placet] *add.* sibi Σ   16 Propter hoc] Per hoc Λ^{E} Et ideo Σ *praem.* Et Γ^{BD} 16-17 convenit voluntati] v. c. MRI*VZ   17 hoc enim] quia hoc CP *om.* MRV | enim *om.* SIZΓΛ   18 aptitudinali] *add.* et nihil mali vult; ita intelligenda est

T [1] Cf. DUNS SCOTUS, *Ordinatio* I d. 17 pars 1 q. 1-2.   [2] Cf. supra n. 77.

[22] Vel aliter: si aptitudinalis sola sufficiat ad delectationem, sed non ad fruitionem; immo fruitione fit conveniens actualiter, sive aptitudinaliter conveniat sive non. Si primum suppositum in hac responsione est verum, neganda est consequentia 'delectatio, ergo fruitio'.

Ad secundum[1] dico quod alius modus agendi est in agere: 'proprie' et 'metaphorice' destruit similitudinem quantum ad necessitatem.

157 Vel aliter: sicut aliquod agens proprie necessario movet aliquod contingenter, sic aliquod agens metaphorice necessario movet aliquod contingenter. Ille enim finis qui necessario movet efficiens, puta agens naturale, movet necessario-metaphorice, quia necessario amatur vel appetitur naturaliter; qui autem movet efficiens contingenter, movet contingenter-metaphorice. Hic autem efficiens contingenter efficit et finis contingenter-metaphorice movet.

158 Ad tertium[2] dico quod illud immobile non oportet esse aliquem actum elicitum. Non enim plures calefactiones variae et mobiles praesupponunt aliquam unam calefactionem immobilem, sed praesupponunt actum primum, puta calorem, qui sit principium sufficiens eliciendi omnes illos actus varios. Ita hic, volitiones

---

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}$ρτπγβμυ)

definitio quod beatus est qui habet quidquid ordinate potest velle, non tamen (t.] tantum Λ^{H}) quidquid nunc actu vult (*cf. p.* 105, 11-13) Λ^{E*HG}

1 Vel aliter = AD Similiter $\Gamma^{D}\Lambda^{E2}$ Arguitur similiter Λ^{G} Aliter $\Lambda^{E'}$ *rell. edd.* | si] etsi ρπγβμυ licet Σ | aptitudinaliter C*P*M*SΛ^{G} aptitudo Σ^{Q} | delectationem] delectionem $Z^{*}\Gamma^{B*}$ electionem (*pon.* delectationem M^{2}) MR   1-2 sed non] non tamen Σ   2 fruitione] fruitioni I*Z *praem.* in $M^{2}I^{2}\Gamma^{D2}\Lambda^{GO}$ *edd.*, *add.* oportet quod (q.] ut Λ^{O}) $M^{2}I^{2}\Lambda^{GO}$ *edd.* | fit] fuit (*pon.* fit C^{2}) CP* sit $DM^{2}I\Gamma^{D2}\Lambda^{YGO}$ *edd.* ut Λ^{E} 3 aptitudinaliter conveniat] c. a. Σ   4 consequentia] *add.* cum dicitur Λ^{G}τ | delectatio] *add.* est DΛ^{G} 6 est = ADΛ^{GO} (*ante* modus Λ^{GO}) | in agere] in agente Στ in genere (*add.* scilicet I^{2}; *not.* vel: agere Λ^{O2}) $CP^{2}I^{2}VZ\Gamma^{L}\Lambda^{YEH*O}$ *om.* P'   7 metaphorice] *add.* et sic Λ^{H2G} *add.* ideo Λ^{O2} 9 Vel] *add.* quod Λ^{E} | sicut] *in ras.* P^{2} igitur Γ^{N*} *om.* Γ^{D*} | proprie] *add.* et Λ^{G} 9-10 proprie — agens *om.* Γ^{B*} | aliquod] aliquid CPV$\Lambda^{O}\Sigma^{Q}$ *praem.* et I^{2}τ *om.* Λ^{Y} *add.* agens Λ^{EG} 10 sic] ita Γ^{B2} si sit ita Λ^{E} sed Γ^{N*} 10-11 sic — contingenter *om.* $D^{*}V^{*}$ | movet] moveret SRIZΓ^{B*DLN} *om.* πγβμυ   11 aliquod] aliquid P^{2} $V^{2}\Lambda^{YGO2}\Sigma^{Q}$ *om.* $\Lambda^{O'}$ | Ille] Iste MSV | enim] est Λ^{H} *om.* Λ^{O*} 12 agens naturale] n. a. Σ *add.* est finis naturalis qui $\Gamma^{LN*}\Lambda^{O2}$ | necessario-metaphorice] *add.* est finis metaphorice Λ^{O2} 12-15 quia — movet *om.* V^{*} 14 movet contingenter-metaphorice] metaphorice Σ^{Q*} c.-met. mov. Λ^{O} met. cont. (c. *om.* M^{*}) mov. M met. mov. cont. IZ mov. met. Λ^{G} | Hic] Hoc PM^{2} $\Gamma^{-L}\Lambda^{GO}$ 14-15 Hic autem efficiens *om.* R | Hic — contingenter-metaphorice *om.* D^{*} 18-19 aliquam — praesupponunt *om.* Σ^{Q} 19 calorem, qui] caliditatem, quae ρπγβμυ   19-20 principium] *post* sufficiens (20) Λ^{YHO} *add.* efficiens $\Gamma^{-B}\Lambda^{O2}$ 20 illos] *post* actus Σ istos $D^{*}\Gamma^{N}\Lambda^{YO}$ *om.* CPMRV

T [1] Cf. supra n. 78.   [2] Cf. supra n. 79.

non praesupponunt aliquam unam volitionem immobilem, quia tunc voluntas volens aliquid ad finem semper esset sub duobus actibus, aut saltem sub uno actu referente hoc ad illud, sed praesupponunt actum primum, puta voluntatem, quae est sufficiens ratio eliciendi illas varias volitiones.

ADCPMSRIVZ$\Gamma^{BDLN}\Lambda^{YEHGO}\Sigma^{QU}$($\Phi^{FP}\rho\tau\pi\gamma\beta\mu\upsilon$)

1 aliquam = AD$\rho\pi\gamma\beta\mu\upsilon$ 2 esset] *add.* ad finem C*P* 3 actu *om.* Λ^{YHO} 4 quae] qui Λ^{G} 4-5 sufficiens ratio] principium sufficiens vel ratio $\rho\pi\gamma\beta\mu\upsilon$ sufficiens principium vel ratio $\Lambda^{EG}\Sigma$ 5 illas] istas DΛ^{E2GO} *praem.* omnes $\Sigma\rho\pi\gamma\beta\mu\upsilon$ | varias volitiones] vol. var. $\Lambda^{YH}\Sigma$ rationes (*not.* vel: volitiones Λ^{O2}) varias Λ^{O}